

TÖB-DER

TÜM ÖĞRETMENLER BİRLEŞME VE DAYANIŞMA DERNEĞİ

On beş günde bir yayınlanır

15 AĞUSTOS 1975

YIL : 4 — Sayı : 103

Sahibi
Cemil ÇAKIR

Yazı işleri müdürü
Binali SEFEROĞLU

Teknik Yönetmen
Mehmet KOÇ

Kapak Fotoğrafı : **İstemi GÜNER**

Adres
Gazi Mustafa Kemal Bulvarı
Saray Apt : 14/1-12 Demirtepe - ANKARA

Telefon
17 49 27 — 25 14 52

Abone koşulları
Yıllık : 30, Altı aylık : 15 Lira
Dış ülkeler iki katıdır

Fiatı : 2 Lira

Basıldığı yer
Şark Matbaası — ANKARA

BİR TELGRAF

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA
ANKARA

Ülkemizin her köşesinde öğretmenlerimiz üzerinde yapılan zulümler, saldırılar, dövmeler, yaralamalar ve hatta komaya sokulup «öldü» diye bırakmalar son zamanlarda daha da çok yoğunlaşmıştır. Yasaları uygulamakla ve yurttaşların can güvenliğini sağlamakla görevli olan ilgililer öğretmenlerimize yapılan bu insanlık dışı uygulamalarda hiçbir etkinlik göstermemektedir.

Bunun en son örneği Kastamonu ve Boyabat'ta olmuştur. Boyabat öğretmenlerinden Cevdet ÖZER ve bir arkadaşı, Kastamonu otobüs garajında araba beklerken bir grup «Komando» denilen itlerin saldırısına uğrayıp kıyasıya dövülmüşlerdir. Orda bulunan Kastamonu polisi bu duruma seyirci kalmış, hiçbir mücadelede bulunmamıştır.

Yine Boyabat ilçesi Kayaboğazı Köyü Öğretmeni Mustafa ÖZVATAN 5.8.1975 Salı günü saat 18.00 sularında bir ailenin tüm bireylerince komaya sokulmuş, öldü diye meydanda bırakılmıştır. Tesadüfen köye gelen bir taksi koma halindeki öğretmeni Boyabat Devlet Hastanesine getirmiştir. Boyabat Devlet Hastanesinde ilk tedavisi yapılıp, komadan kurtarılan öğretmen Samsun Devlet Hastanesine nakledilmiştir. Bu dövülme nedeniyle öğretmen 0,2 görme yeteneğini kaybetmiştir.

Sanıklar, Boyabat savcılığında «bu öğretmen solcudur, solcuların karılarda - kızlarda gözleri varmış. bunun için dövdük.» demelerine, Köy Muhtarının ise; «öğretmen 8 yıldır köyümüzde çocuklarımızı okutmaktadır. Namuslu, dürüst ve her işimize koşan bir öğretmendir.» biçiminde ifade vermesine rağmen Boyabat Savcılığı sanıklar hakkında hiçbir işlem yapmamıştır.

İnsanların bu kadar ezildiği, yasaların bu kadar uygulanmadığı dönemleri, ülkemiz pek ender görmüştür. Yasaların uygulanmadığı ülkelerde, yasa dışı hareketlere maruz kalanlar hayatlarını korumak için kendi güçlerine başvurabilirler. Kendi güçleri ile can, güvenliklerini sağlama yoluna gidebilirler. Çünkü, insanların en doğal hakkı güvenlik içinde yaşama hakkıdır.

Yurttaşlarımızın ve her türlü saldırıya uğrayan öğretmenlerimizin can güvenliklerinin sağlanması, sanıkların yargı organlarına teslim edilmesi görevinizdir, ve bunu istemek bizim en doğal hakkımızdır.

10.8.1975
Cemil ÇAKIR

SÜRGÜNLER ÜSTÜNE

S. DEMİR

«Baskı, kıyım, sürgün ve ölüm» ilerici, devrimci, yurtsever yani TÖB — DER'li öğretmenler arasında en çok konuşulan sözlükler bunlar son günlerde. MC. İktidara geldikten sonra hallaç pamuğu gibi savurdu öğretmenleri. Giderek fırtınanın hızının azalacağı yerde ha babam artıp duruyor.

Türlü çeşitli dedikodularla gürültü patırtı ile kurulan MC'den elbetteki bu dolu, bu fırtına ve bu hışım beklenirdi. Olmaması, eşyanın doğasına aykırıydı. Gerçek demokrasilerin kurulmadığı her yerde; emeği ile geçinenler, emeğin yüde bir değer olduğuna inananlar, insanın insanı sömürmesine karşı çıkanlar, değeri yaratan emekçi halkın yanında yerini alan ilerici, devrimci, yurtsever aydınlar için rahatın, güvenin olmadığı bir gerçek. Emekçi sınıf ve tabakalar uyandıkça, uyanıp yarattıkları değerlere sahip çıktıkça, politize olup yönetime yöneldikçe kapalı faşizm adım adım yerini açık faşizme bırakır. Emekçiler ve onların saflarında yer alan yurtsever aydınlar, üzerindeki baskılar, zulümler, tahakkümler artar, tepelerinde balyozlar fır fır dönmeye başlar.

Açık açık cepheler kuruluyor. Saflar tutuluyor, emperyalizmle bütünleşen, halkımızın emeğini, ülkemizin yerüstü - yeraltı kaynaklarını insafsızca hovardaca sömürenler, uyanan, örgütlenen, sendikalaşan yarattıklarına sahip çıkan emekçilere karşı yetiştirdikleri faşist sürülerini sürüyorlar. Devrimci avına çıkılıyor, Hikmet DEMİR'ler, Şahinler kurşunlanıyor, Süleyman ŞİMŞEK' ler sokak ortalarında ölünceye dek dövülüyorlar.

İnsanı büyüleyen elin gavurunu uzak ellerden çekip getiren Antalya'nın kumu, güneşine kendini atıp «oh dünya varmış» diyerek çoluğu çocuğu ile tatilin tadını çıkaracak yerde alınlarından akan terlerle denklerini hazırlıyor, Antalya Milli Eğitim Müdürünün iki yardımcısı, Lisenin ve Kale Ortaokulunun müdürleri! yılmadan üzülmeden...

Telgrafın telinin ucuna bağlanan Edirne'nin Öğretmen okulunda bir ses yüreklere su serpiyor; «Göç var göç», denk hazırlıyoruz, Kastamonu'nun Cide kazasının bilmem hangi köyüne. Ama yıldırmaz tüm bunlar bizi. Faruk'u burada bırakıyorum... Olmasaydı üzülürdüm. Elbette halka karşı cephe kuranlardan bunlar beklenir.» diyordu Leman bacımız. Kulakları delen, gönülleri ferahlatan ,anlayana çok şey anlatan tok sesiyle...

O sırada doğudan taa Diyarbakır'dan başka bir ses;

«Haberin var mı taş duvar?
Demir kapı, kör pencere,
Yastığım, ranzam, zincirim,
Uğruna ölümlere gidip geldiğim,
Zulamdaki mahsum resim,
Haberin var mı? —
Görüşmecim yeşil sovan göndermiş...»

Dercesine «haberiniz var mı? Mehmet YOKUŞ'u Balıkesir'e, Fuat MARANGOZ'u Bolu'ya sürgün ettiler.» Hani şu Diyarbakır'ı Türkiye'nin Moskovası diye niteleyen «Ortaasyadaki kardeşlerim dururken, Adapazarı'ndaki Çerkeşlere, Trabzon'daki Lazlara, Diyarbakır'daki Kürtlere mi kardeşlerim diyeceğim.» diyerek Türkiye emekçi halkını ırklara ayıranlara hakkettikleri yanıtı veriyor emekçi halkımız Diyarbakır'da.

Veriyor ama Yokuşlar, Marangozlar da pıllarını pırtılarını toplamak zorunda bırakılıyor. İnsanı yakıp kavuran Diyarbakır sıcağında. Zavallılar, burunlarının önünü bile göremiyorlar, kıymalar, sürmeler, tarihin tekerini geriye çeviremez ki... Boşunamı «bir gider bin geliriz» demişler, bu işin ustaları.

Bu uyanış, bu yürüyüş, bu patırdı yalnız Türkiye'de değil ki... Bütün dünyadaki ezilen, sömürülen halklar uyanıyor, emperyalizme, yerli ortaklarına karşı bağımsızlık, kurtuluş ve gerçek demokrasinin kavgasını veriyor. Emperyalizmin temelleri çatırdıyor, kaleleri zaptediliyor, burçları yıkılıyor ve yıkıldıkça hırçınlaşıyor, kudurganlığını artırıyor, zulmünü, baskısını, dişlerini ve son dirençlerini gösteriyor faşizm. Ama tüm bunlar onun mukadderatını değiştirmeye yetmeyecek. Hazırlanan denklerin, emekçi halkımızın uyandıkça artan, arttıkça güçlenen demir bir yumruk haline gelen gücünün altında ezilecek emperyalizm ve onun uzantıları.

İşte bunun sonucu olarak Adapazarı'nı da üç ilköğretim müfettişi - Hüseyin Ak, Ömer Duru, Ali Akgün - «kamu düzenini bozucu davranışları nedeniyle» açığa alınıyorlar.

HABERLER... HABERLER... HABERLER...

SEYİT ALİ TUNÇELİ ÖLDÜ

Ankara Şubesi üyelerimizden Seyit Ali Tunçeli geçirdiği bir trafik kazası sonucu aramızdan ayrılmıştır. Ankara Tuzluçayır İlkokulunda görev yapan genç arkadaşımızın ölümü öğretmenler arasında üzüntü yaratmıştır. Genel merkezimiz ailesine gerekli yardımı yapacaktır.

Ailesine ve yakınlarına baş sağlığı dileriz.

FİLİSTİNLİ ÖĞRETMENLERİN TOPLANTISINA KATILMAMIZ ENGELLENDİ

Sürgünde bulunan Filistinli öğretmenlerin kurmuş olduğu «FİLİSTİNLİ ÖĞRETMENLER DERNEĞİ»nin Cezayir'de yapılan ikinci olağan kongresine Genel Başkanımız Cemil Çakır da çağrılmıştı. Yönetim kurulumuz bu toplantı için Çakır'a yetki vermişti. Ne var ki «Millî Cephe» Hükümeti bu toplantıya katılmamızı engellemiş, genel başkanımıza pasaport verdirilmemiştir.

Filistinli öğretmenlerin mücadelelerini destekleyen derneğimiz durumu kendilerine bir mektupla bildirmiştir.

ADNAN GÖKSU—AYVAZ GÖKDEMİR EL ELE «MİLLİYETÇİ CEPHEDE»

Özlük İşleri Genel Müdür Yardımcısı Adnan Göksu «kıyım yarışında» en önde gidiyor. Özlük İşlerinde çalışan 57 görevli yerlerinden edildi. Çeşitli memurluklarla en uzak bucak okullarına kadar sürüldüler. Tek suçları komando olmamak. Sürülenlerin yerine Çankaya Ülkü Ocakları Derneğinden 57 «Ülkücü komando» alındı. Çoğu Ankara Şubesi üyesi olan bu arkadaşlarımız için Danıştay'a başvurulmuştur. Sürülen arkadaşların çoğunluğu görevlerinin yanı sıra üniversiteye devam eden yüksek okul öğrencileriydi. Böylece arkadaşlarımızın okuma olanakları ellerinden alınmış oldu.

Öğretmen okulları Genel Müdürü «GENÇ KOMANDO» Ayvaz Gökdemir etkin bir kıyımcı başı. Öğretmen okullarının hemen hemen tümünün yöneticilerini değiştirdi. «Ülkücü» öğretmenlerle bu okulları donattı. Bakanlıktaki memurları «Komandolarla» değiştirdi. Kıyım yarışında ikinci olmaktansa, istifa etmeyi yeğleyen Gökdemir'in ilginç bir genelgesini önümüzdeki sayıda yayınlayacağız.

MEHMET YOKUŞ SÜRÜLDÜ

Genel Yönetim Kurulu üyesi ve bölge temsilcisi Mehmet Yokuş Diyarbakırdan alınıp Balıkesir ili, Sındırgı İlçesinin bir köyüne «İhtiyaca binaen» sürülmüştür.

Ayrıca Diyarbakır Millî Eğitim Müdürü Süleyman Varlı, Gaziantep'e eski şube başkanı Fuat Marangoz da Bolu'ya sürülmüşlerdir. Diyarbakır'da yeni kıyımlar beklenmektedir.

Hoş geldi, safa geldi.

«Kamu düzenini bozmak» ağaların, beylerin aracıların, vurguncuların düzenlerini bozmakla eş anlamlı. İlköğretim müfettişi olarak dolanıyorsunuz köyleri; «çocuklar, büyüyünce ne olmak istiyorsunuz?» Minnacık çocukların kalkıyor parmakları umutla, sanki olmak istedikleri olacakmışcasına, müfettiş umutlarını gerçekleşcesine ve de söz birliği yapmışcasına «Kaymakam, subay, öğretmen, doktor, yargıç, mühendis, mimar» işçi ve köylü olmak isteyen tek bir tanesi yok. Neden bu çocukların analarının, babalarının mesleğine, işine bu denli ters düşüyor? Açıklıyor Müfettiş; «Şu gördüğümüz binayı, okuduğumuz kitabın kağıdını, havada uçan uçağın kanadını, tarladaki traktörün motorunu, sofranızdaki lokmaları hep işçiler - köylüler yapmış, yoğurup meydana getirmiş, hepisi onların emeğinin ürünü. Bu nedenle de her şey onların olmalı. Söz de onlarda bitmeli. Demokrasimiz de onların elinde olunca daha bir güzel hale gelir.

İşte tüm bunlar kamu düzenini bozmak, birlik ve beraberliği parçalamak... karşılığı ise çoluk çocuğunla aç kalmak...

TÖB — DER İpsala Şubemiz üyeleri için yine uydurma nedenlerle soruşturma açılmış, kurdun suyu mu bulandırma dercesine Mustafa Onaran, Aytekin Yüksel ve Hadi Öztürk sorguya çekilmiş malum kişilerce.

Eğitim hakkı yaşamak hakkı denli kutsal, insan hakları çağdaş hukuk ve ve 1961 Anayasası böyle diyor ama bunu Cephecilerce ve onlara maşalık yapanlara kabul ettirmek, deveye hendek atlatmak gibi birşey. Çocuğu lisede olan öğretmeni Ortaokulu bulunan bir köye veriyorlar. Çocuklarını okutmasın, babası gibi belâ olmasın başımıza diye.

Böyle sürülen öğretmen, yönetici tümen tümen... Doğayı toplumu tanıtmak, yasalarını öğretmek suçların en büyüğü. Bu suçu işlediği için Atatürk İlköğretmen okulundan Ekrem YASA, Konyanın Hadim ilçesini boyladı.

TÖB-DER'İN TANIMI

Hasan YİĞİT

TÖB-DER DEVRİMCİ BİR ÖRGÜTTÜR

Devrimi kısaca, siyasi iktidarın ele geçirilmesi yoluyla «mevcut üretim biçiminin değiştirilmesi, daha ileri bir üretim biçimine geçiştir» diye tanımlıyoruz. Türkiye'de emperyalizme bağımlı, çarpık kapitalist bir üretim biçimi mevcuttur. Türkiye'nin devrimci mücadelesi, halkımızın emperyalizme karşı bağımsızlık mücadelesinde zafere ulaşması, halk demokrasisinin kurulması ve bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin sonucu, dışa bağımlı çarpık kapitalist üretim biçiminden daha ileri bir üretim biçimine geçiş aşamalarını içerecektir. Daha somut söylersek, günümüz Türkiye'sinin sosyo-ekonomik çelişkileri, başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçi sınıf ve tabakaların bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadeleri zafere ulaşmalarıyla çözümlenecektir.

Sınıflı toplumlarda ezilenlerin mücadeleleri, o ülkenin somut koşullarından ayrı düşünülemez. Bu açıdan, sömürülen sınıf ve tabakaların devrimci mücadelesi karşısında «TÖB-DER, sömürülen sınıf ve tabakaların emperyalizme ve yerli ortaklarına karşı bağımsızlık ve demokrasi mücadeleri yanında yer alır.»

Devrimci mücadelede örgütsel görevlerini yerine getirirken, her türlü uzlaşmacı, reformist, pasifist düşünce ve davranışın da karşısında olur.

TÖB-DER, DEMOKRATİK - MERKEZİYETÇİ BİR ÖRGÜTTÜR :

Demokratik - merkeziyetçiliği kısaca : «Tabandan tavana demokratik tırmanış, tavandan tabana merkezi yönlendirme» diye özetliyoruz. Bizim gibi devrimci meslek örgütlerinin verimli çalışabilmesi, örgüt içinde DEMOKRATİK - MERKEZİYETÇİLİK ilkesinin eksiksiz uygulamasıyla sağlanabilir.

Yurt çapına yayılmış örgütümüzün denetimi, örgütsel etkinliğinin artması, örgüt bütünlüğünün sağlanması, çalışmaların disipline edilmesi için merkeziyetçi işleyiş şarttır. Ancak, yığın ve meslek örgütlerindeki merkeziyetçilik anlayışıyla öz örgütlerdeki merkeziyetçilik anlayışını ayırmak zorundayız. Öz örgütlerde merkezi yan ağır basar, yukardan aşağıya demir disiplin uygulaması vardır.

Meslek örgütlerinde bu uygulama olamaz. Merkezi yana yalnızca, dış baskıların arttığı, mücadelenin yoğunlaştığı dönemlerde ağırlık verilebilir. Ama bu durum süreklilik taşımaz. Merkeziyetçiliğin yanlış uygulanması, pratikte şu yanlışları doğurur :

1 — Merkeziyetçi yanın ağır basması, uygulamada demokratik kitle örgütlerini bürokratik bir çalışma tarzına sürükler. Bu durum üyeleri örgütten soğumaya, uzaklaşmaya, uzaklaşmaya niyeti olmayanları da disiplinsizliğe sürükler. Aşırı denetime tepki olarak örgüt içinde bireysel tavırların yayılmasına yol açar.

2 — Merkeziyetçi yanın az işletilmesi de sonuçta, şubeler ve üyeler arasında disiplinsizliklerin ve sorumsuzlukların artmasına yol açacak, ayrıca şubelerimizde liberal bir havaya girilmesini sağlıyacaktır. Merkezi bir yönlendirme olmayınca tabanda herkes bildiğini okumaya.» bırakın yapsın, dokunma yazsın, karışma söylesin» havasına girmeye başlıyacaktır. Ya da daha kötüsü, şubelerde örgüt politikasının saptanıp uygulanmasında etkin olmak isteyen herkes bir şeyler söyleyecek, merkeziyetçi yönlendirmenin yetersizliğinden şubelerin çalışmaları organik bir bütünleşmeye değil, çok başlı bir karmaşıklığa örgütümüzü sürükleyecektir.

Demokratiklik ilkesine gelince; bizim tür örgütlerde genel anlamda çoğunluğun görüşlerine uyulur. Bu açıdan özünde demokratiklik vardır. Demokratiklik ilkesi aşağıdan yukarıya doğru işletilir. Demokratiklik ilkesinin işlerliği için kullanılan en etkin silah, eleştiri-özleştiri-birlik ilkesinin örgüt içinde canlı olarak kullanılmasıdır. Eleştiri - özleştiri yoluyla hatalardan arınıldığı, bütünlük sağlandığı gibi, ayrıca; disiplin ve denetleme yetkileri bulunan üst kadrolar üzerinde aşağıdan yukarıya doğru bir denetim kurulmuş olur. Demokratik - merkeziyetçi örgütlerde, yukardan aşağı merkezi denetim, aşağıdan yukarıya demokratik denetim uygulaması vardır.

Demokratiklik ilkesinin yanlış uygulanması pratikte şu hataları doğurur :

1 — Bizim tür örgütler de, çoğunluğun görüşlerine uyulması açısından özünde demokratiklik vardır demiştik. Ancak parça - bütün diyalektiği içinde, azınlıktakiler de görüşlerini açıklayabilmeli, savunabilmelidirler örgüt içinde. Bunun tersi örgüt bütünlüğünü zedeler.

2 — Demokratiklik ilkesinin sağlıklı uygulana-

BESLENME

Halkımız; «Can boğazdan geçer» diyerek beslenmenin önemini en özlü bir biçimde dile getirmiştir. Her canlı, varlığını sürdürebilmek için gerekli besini almak zorundadır. İnsanda bir canlı olarak varlığını korumak için besine gereksinimi vardır. Ancak insanın diğer canlılardan farklı yanları vardır. Bunlardan birisi doğayı ve içinde yaşadığı toplumu tanımak, bunları daha ileriye dönük olarak değiştirmek, ilkellikten kurtulmaktır. Tüm bu işlevlerini yerine getirirken düşünsel ve fiziksel güce gereksinimi vardır. Kuşkusuz bu gücün gelişmesi, sağlıklı bir toplum haline gelebilmede bireyin yeterince beslenmesinin önemi inkar edilemez.

Hele bebek, okul öncesi çocuk ve emzikli anaların yeterince beslenememeleri, gerekli protein ve minarelleri almamaları bir çok hastalıklara neden olduğu gibi, organizma ve hücrelerin düzenli gelişmesinede engel olmaktadır.

Yeterince beslenememenin temel nedeni, gelir dağılımındaki adaletsizliktir. Ulusal gelirin % 33 ünü nüfusun % 1'ini oluşturan ve yaratılan bu ulusal gelirde hiçbir emeği ve katkısı olmayan emperyalizmle bütünleşen bir avuç egemen sınıf paylaşmaktadır. Bu araştırmada da dendiği gibi, «Kişi sağlığının korunması için, gerekli olan besinlerin en az miktarı günde; 150 gr. et, yarım kilo süt, bir yumurta, 300 gr. sebze — Meyve ile yaklaşık 200 gr. tahıl ve yeterince yağ ve şeker» bir kişinin günde alması gereken besin maddeleridir. Günümüz fiyatları ile bunların tutarı aşağıdadır.

150X30.00 = 450 kr. et.
500 X 600 = 300 kr. Süt.

---

bilmesi için örgütün en küçük birimine dek, mutlaka eleştiri - özelleştiri - birlik ilkesi canlılık kazanmalıdır. Bunun işlerlik kazanması, şube ve genel merkez organları üzerinde tabanın demokratik denetim kurmasına ve ayrıca örgütteki burjuva ve küçük - brjuva hastalıklarının bu yolla kazanılıp atılmasına yol açar. Bu ilkenin işlerlik kazanamaması bireyci, neme lazımcı davranışları yaygınlaştırır. Örgüt içi güveni sarsar.

3 — Tabanın demokratik haklarını kullanabilmesi, eleştiri - özeleştiri - birlik ilkesinin örgütte canlı tutulması için, üst organlarda görev alanların kitle önünde açık olması, olayları, çalışmaları, meseleleri kitleye açıkça aktarmaları gerekmektedir. Bu durum, kitlenin meseleleri daha iyi kavramasına, eleştiri - özeleştirilerinde objektif olmalarına yardımcı olur. Tersi örgütümüzü kulisçiliğe, kapalı kapıcılığa götürür ki; bütün bunlar örgütümüze ve üyelerine yakışmayan birer burjuva pislikleridir.

Sonuç olarak, devrimci meslek örgütlerinin sağlıklı çalışması, örgütte demokratik - merkeziyetçi işleyişe bağlıdır. Demokratik - merkeziyetçi işleyişte yanlışlara düşmemek için yukarıda saydığımız şeylere özenle dikkat edilmelidir.

TÖB - DER, BİR MESLEK ÖRGÜTÜDÜR :

TÖB - DER, her şeyden önce öğretmenlerin örgütüdür. Öğretmenler başlı başına toplumsal bir sınıf değildir. Temel bir sınıftan, burjuvazi ve işçi sınıfı arasında yer alan tabakalardan, aydın kesimin bir parçasıdır. Öğretmenlerin örgütü olması nedeniyle, zorunlu olarak öğretmenlik mesleğinin sorunlarını çözme mücadelesini de üstlenir. Yani TÖB-DER «Öğretmenlerin demokratik, ekonomik, mesleki, özlük mücadelesini içermesi bakımından bir meslek örgütüdür.»

Sonuç olarak örgütümüz :

Devrimci - demokratik - merkeziyetçi bir meslek örgütüdür. Öz örgüt değildir. Örgütümüze ajan, muhbir, faşist olmayan her öğretmen bilinç düzeyine bakılmaksızın üye olabilmektedir. Örgüt yapımızın gereği, en önemli görevlerimizden biri, meslektaşlarımızın bilincini, devrimci niteliğini sürekli arttırmak olmalıdır.

125 XI = 125 kr. Yumurta.
300 X 500 = 150 kr. Sebze—meyve.
200 XI = 200 kr. Ekmek.
50 X 50.00 = 250 kr. Yağ.
100 X 950 = 95 kr. Şeker
TOPLAM 1570 kr.

Yukarıdaki fiyatlar en düşük olarak alınmıştır. Buna göre bile 5 kişilik bir ailenin günde 78.50 ayda 2355 lira beslenmeye ayırması gerekmektedir. Tuzu, biberi, besinlerin pişirilmesi, kap—kaşık ve diğer mutfak girdileri buna dahil değildir. 167.552 ilkokul öğretmeninin maaş ortalaması 1452.08'dir. Ülkemizde 717.905 kamu personelinin 498.395'i 11. derecenin altında maaş almaktadırlar ve maaş ortalamaları 1498.46 liradır. Yine S.S. Kurumunun 15 Temmuz 1975 günü açıklamasına göre işverenlerin bu kuruma bildirdikleri günlük işçi ücretlerinin ortalaması da 68 liradır. Bütün bu rakamlar, emekçi sınıf ve tabakaların sağlık kurallarına uygun beslenme olanaklarından yoksun bırakıldığını kanıtlamaktadır.

Emekçi sınıf ve tabakalar ile en yakın ilişkisi olan, 63 bin yerleşme yerinde halkımızla içiçe yaşayan öğretmenlerdir. Öğretmenlerin halkımıza gerçekleri götürmesi, bilinç taşıması için gerekli kaynaklara sahip olması gerekmektedir. TÖB—DER, Araştırma Bürosu bu amaçla bu kitabı hazırlamıştır.

Beslenme ile eğitim arasında yakın bir bağ vardır. Yatılı okullarda 5 lira öğrencilere yiyecek parası ayrılmaktadır. Yüksek Öğrenimdeki gençlerimize verilen aylık burs 500 liradır. Çocuklarımız yeterince beslenemedikleri için yeterince başarılı da olamamaktadırlar. Karnı aç olan bir kişiye hiçbir şey öğretilemez. TÖB — DER Tüzüğünün 4. maddesinin b fıkrası; «Eğitim mesleğinin çağdaş eğitim—öğretim ilkeleri, öğretmen hak ve ödevleri, yurt sorunları insan hakları ve Anayasa hükümleri yönünde gelişebilmesi için İNCELEMELER YAPMAK, öneriler hazırlamak, bu önerileri ilgili kurumlara ve kamuoyuna kabul ettirmeye çalışmak,» yükümlülüğünü getirmiştir. Bu küçük araştırma bu yükümlülüğün yerine getirilmesi amacıyla hazırlanmıştır.

Okullarımıza «Beslenme» diye bir ders konmuştur. Bu ders çağ dışı, bilim dışı bir zihniyetle uygulanmakta, ABD emperyalizminin ülkemizde yerleşmesine hizmet etmektedir. Öğretmenler ve eğitim bu kul — köle yetiştirmede bir araç olarak kullanılmak istenmektedir. Çünkü beslenme derslerinde, emekçi halkımızın beslenme sorunu gerçek boyutları ile değil, kitleleri yanıltmak pasifize etmek, uyutmak ve ABD emperyalizmine hayran yetiştirmek amacıyla ele alınmaktadır. Gecekonduda oturan, yakıcı güneşin altında çapa vuranların çocuklarına ABD emperyalizminin hazırlatmış olduğu besin listeleri ezberletilmekte bunları belleğinde tutamayan aç çocuklar sınıfta bırakılmaktadırlar.

Bu küçük araştırma, beslenmenin ne demek olduğunu, ülkemizde uygulanmakta olan beslenme politikasının sağlık kurallarına taban tabana zıt olduğunu, emperyalist — kapitalist sistemin yerli egemen güçlerle bütünleşerek halkımıza reva gördüğü bu insanlık dışı yaşamdan kurtulmanın yolları en açık bir biçimde ve kanıtlarıyla gösterilmiştir.

Öğretmenlerimize, tüm emeği ile geçinen halkımıza saygı ile sunulur.

Not : «Türkiye'de Beslenme Sorunu» adlı kitabın sunuş bölümünden alınmıştır.

çıktı
hukuk yazıları
AV. HALİT ÇELENK
töb-der yayınları
ikinci kitabı
isteme adresi:
GAZİ MUSTAFA KEMAL BULVARI 14/1 ANKARA
lider reklam

KÖY ENSTİTÜLÜ YAZARLAR KONUSUNDA

SÂKIP COŞKUN

Sorun, Köy Enstitüleri Edebiyatının ileri olup olmadığını tartışmak sorunu değil. Çünkü, hakim sınıflar hangi amaçlarla kurmuş olurlarsa olsun, Köy Enstitüleri içsel gelişimi açısından ileri bir hareketi temsil eder. Yine sorunumuz Enstitülüler Edebiyatını karalamak, kötülemek de değildir. Sorun, Türkiye'li edebiyatta elli yıllık bir geleneğe sahip bulunan sosyalist gerçekçi sanat karşısında Köy Enstitüleri Edebiyatının yerini saptamaktır. Yarına Doğru dergisinin 2. sayısında çıkan «Edebiyatımızda Küçük Burjuva Eğilimler» başlıklı yazımda belli bir sistematik içinde edebiyatta küçük burjuva eğilimlerle sosyalist gerçekçi edebiyat arasındaki ilişkiyi saptarken, özellikle 1950'den sonra (emperyalizmin yerli ortakları vasıtasıyla ve büyük toprak sahipleriyle ittifak halinde politik iktidarı ele geçirişinden sonra) sosyalist gerçekçi sanatın hangi nedenlerle zor şartlar altına itildiğine de değinmiştim. Yine aynı tarihten kısa bir süre önce filizlenmeye başlayan Köy Enstitüleri Edebiyatının da hangi nedenlerle sosyalist gerçekçi sanat ve sanatçılarla ilişki kuramadığına aynı bölümde değinmiş, buna gerekçe olarak objektif şartların Enstitülü yazarları sosyalist yazarların yanına değil, «Gardrop Atatürkçü»lerinin, «Hümanistler»in yanına itmesini göstermiştim. TÖB — DER dergisinin 101. sayısında «Köy Enstitücü Yazarlar Üstüne» başlıklı bir konuşmada, gerek soru soran, gerekse bu soruyu cevaplayan kişi bundan benim Köy Enstitülü Edebiyatçıların «Gardrop Atatürkçüsü» ve «hümanist» olduklarını iddia ettiğim sonucunu çıkarmışlar. «Gardrop Atatürkçüleri»nin, «hümanistler»in **yanına itilmekle,** «Gardrop Atatürkçüsü» ve «hümanist» olmak arasındaki farkı dikkatli bir bakış kolayca anlayabilirdi oysa.

Evet, 1950'den sonra, sosyalist gerçekçi sanatçılar eskiden daha yoğun bir baskıyla yüzyüze kalmışlardı. Hayatını ilgilendiren ve son derece haklı olduğu bugün anlaşılan endişeleri yüzünden Türkiye'yi terketmek zorunda kalan Nâzım Hikmet'in adını anmak bile artık bir cesaret işi olmuştu. O dönemlerin etkin ve «Gardrop Atatürkçüsü» nitelemesini tam olarak hak eden «Varlık» dergisi, başta Ahmed Arif olmak üzere sosyalist gerçekçi sanaçıların ürünlerini basmaktan titizlikle kaçınıyor, hatta onların adlarını dahi anmıyordu. Bu dönemde üst üste yapılan tutuklamalarla pek çok sosyalist sanatçı zaten özgürlüklerinden de edilmişlerdi. Köy Enstitülü yazarları lanse eden, onların adlarını duyuran da, sosyalist sanatçıların adını bile anmayan işte bu «Gardrop Atatürkçüsü» Varlık dergisi oldu. (Varlık dergisinin bugün dahi aynı tavrı sürdürdüğünü görüyoruz.) **Objektif şartların** Enstitülü yazarları sosyalistler yerine «Gardrop Atatürkçüleri»nin **yanına itmesinin** en doğal sonucu, Enstitülü yazarların sınıfsal bir çözüm yapmamaları ve haliyle ülkemizdeki **emperyalizm olgusunu** görememeleri oldu. Köy hayatının güçlüklerini ve kötülüklerini, köylünün yoksul ve cahil durumunu, içinde bulunduğu açmazları sergilediler. Köylünün eğitim yoluyla cahillikten, dinsel gerilikten ve hurafelerin etkisinden kurtarılması, sağlık ve ulaştırma olanaklarına kavuşturulmaları gibi «reformcu» çözüm yolları önerdiler. Bütün bunların bir «sebep» değil, «sonuç» olduğunu anlayamadılar. Onlar, neredeyse bütün sebebi dinsel gericilikte arıyorlar, en çok feodal ideolojilerle uğraşıyorlardı. Bütün bunlar «Gardrop Atatürkçüleri»nin etkisinden başka bir şey değildir.

Sınıfsal tahlil yapamayışları onları «iyi niyetli» diye nitelediğimiz bir popülist çizgiye itmişti. Enstitülü yazarların sosyalizm ile ilgi kurmaları - doğal olarak - ancak 1965 sonrasında oldu. Ancak, bugün bile, bu konuda en olumlu adımları atmış olabilenlerde dahi bir billurlaşma göremiyoruz. Eserlerinde sorunu işçi sınıfın öncülüğüne bağlayamamak ve halkı yüceltmekte olsun, yerel dil konusunda olsun hâlâ popülist etkiler ağır basıyor. İdeolojik görüşlerinde ise «Atatürkçülük» onlar için hâlâ vazgeçilmez birşey olarak görünüyor. Cevap veren kişi ise Enstitülü yazarların 1960 sonrasında sosyalist gerçekçi (kendi deyimiyle toplumcu - gerçekçi) çizgide karar kıldıkları iddiasında. Kanıtları nedir, bilemiyoruz. Yine cevabında «Sonra Enstitülülerin emperyalizme, yerli tekelci sermayeye karşı değil, yalnız

feodal ideolojiye karşı tavır aldıkları da nerden çıkıyor?» diyor. Bunu diyen kişinin, aksini kanıtlamak için hemen arkasından örnekler getirmesi gerekirdi. Tabii, böyle örnekler aramaya kalksaydı bırakın benim savımın ilgili olduğu 1960 öncesini, 1960 sonrasını için bile Fakir Baykurt'un «Amerikan Sargısı» romanı dışında hiç bir örnek getiremeyecekti. Bu roman ise, o yazımda da belirttiğim gibi Türkiye'li romanda anti - emperyalist tavrı belirgin biçimde ortaya koyan ilk eser olmakla birlikte, kitlenin «kendiliğinden gelme» (spotane) mücadelesini yüceltme hatasına düşerek daha çok popülizm dolaylarında kalır. Cevap veren kişi, yine Enstitülü yazarların en önde gelenlerinden birisi olan Mahmut Makal'ın 1965'te çıkmış «Ötekilerin Havası» adlı kitabında emperyalist İngiltere'yi neredeyse ideal ve bazı alanlarda sosyalizmi uygulamış bir ülke olarak Türkiye'li köylüye tanıtması konusunda ne diyecektir?

Cevap veren arkadaşın, Türkiye'li edebiyattaki popülizm ile Çarlık Rusyasındaki narodnizm, Çernişevski düşüncesi arasında benzerlik araması ise çok garip. Rus popülistlerinin iki dönemi olmuştu. Çernişevski, Herzen, Dobrulyov vb gibi ünlü demokrat düşünürleri yetiştiren ilk dönem, marksist düşüncelerin henüz bilinmediği o dönemde genel olarak ilerici bir karakter taşıyordu Daha sonra Rus popülistleri ise marksist düşüncelerin bilindiği bir dönemde Rusya'da kapitalizmin gelişmemiş olduğunu, dolayısıyla devrimde temel alınması gerekenin işçi sınıfı değil, köy cemaatleri olduğunu öne sürüyorlardı. Lenin, «Halkçılığın İktisadi Muhtevası» «Biz Hangi Fikir Mirasını Reddediyoruz» ve «Rusya'da Kapitalizmin Gelişmesi» (ilk iki kitap ile sinuncunun birinci cildi Türkçe'de de çıktı) başlıklı eserlerinde popülist tezleri eleştirdi, makûm etti. Rus popülistleri ile Türkiye gibi geri bıraktırılmış ülkelerdeki popülizm arasında olsa olsa doğuran şartlar açısından bir benzerlik bulunabilir, o da gerek Çarlık Rusya'sında, gerekse geri bıraktırılmış ülkelerin çoğunda kapitalizm öncesi kategorilerin var oluşlarıdır. Bunun dışında karşılattığımız örnekler popülizmin sadece «soyut halkçılık»tan, «toplumsal sınıfların varlığını inkâr»dan ibaret olmadığını gösteriyor. Nitekim o yazımın ilgili bölümünde işçi sınıfının varlığını bile kabul eden, ama işçilere dalkavukluğa yönelen bir edebiyatında aynı tanım içinde ele alınabileceği belirtilmiştir. «Köylülük sınıfından gelen ve köylülük sınıfının sözcülüğünü yapan bu yazarların popülist olarak nitelenmeleri de çok ters geliyor bana» sözü de paradoksal bir yanlışlığı içermektedir. Köylülük sınıfından gelmek bir sorun değil ama «köylülük sözcülüğünü yapmak» düpedüz popülizmden başka bir şey değildir. Sosyalist gerçekçi bir sanatçı hangi kökenden gelirse gelsin (Nâzım Hikmet'in aristokrat, Ahmed Arif'in aşiret, Sabahattin Ali, Orhan Kemal ve daha pek çok sanatçının küçük burjuva, Enver Gökçe'nin yoksul köylülük kökenlerinden geldiklerini hatırlayalım) daima işçi sınıfının sözcüsüdür. Sorunlara bu sınıfın ideolojisi olan bilimsel sosyalizm açısından bakar. Bu onların köylülüğün çıkarlarını savunmayacakları anlamına gelmez, ama esas nitelik belirleyen bu değildir. Kaldı ki bugün «köylülük» diyebilecebir sosyal sınıf da yok, bu daha çok tarım işçilerini, yoksul köylülüğü, toprak sahibi (küçük burjuva, ve belirleyici olmamakla birlikte bazı bölgelerde feodal ağa) köylüleri içeren bir genel kategori niteliğinde. Bir yazar, başlangıçtan beri ve bütün eserlerinde sadece köylülüğü anlatıyor olabilir, ama bu onun «köylülük sınıfının sözcüsü olmasını gerektirmez, «işçi sınıfının sözcüsü» sosyalist gerçekçi bir sanatçı bu işi pek âlâ yapar. Ayrıca bir köylü ideolojisi de yok sanırım, köylü kökenden gelenler de kurtuluş için işçi sınıfı düşüncesini, bilimsel sosyalizmi benimseyip savunmak zorundalar.

Cevap veren arkadaşın ne adını andığı Murat Belge'nin «Marksizm Hümanizm Değildir» başlıklı yazısını, ne de benim yazımın hümanizm konusuyla ilgili bölümünü yeterince anlayabildiği de şüpheli. Yoksa «Marksizm elbette hümanizm değildir» deyip hemen ardından «Ancak gerçek hümanizme de bilimsel sosyalizmle ulaşılacağı birgerçektir» dememesi gerekirdi (Yeri gelmişken bu konuda bir diğer önemli kaynak olarak J. İbarrola'nın Ser Yayınları arasında çıkan marksist Açıdan Ekonomi Politik, Yabancılaşma ve Hümanizm» adlı kitabını belirteyim.)

Evet, başta da belirtiğim gibi sorun ne Enstitülü edebiyatın batırılması, kararlanmasıdır, ne de Enstitülü olmayı nitelik belirleyen bir şey olarak alıp Enstitülü yazarların yüceltilmesidir. Sorun sosyalist gerçekçi edebiyat zincirine yeni ve daha güçlü halkalar eklenmesi için ilerici edebiyatın marksist bir açıdan yerine oturtulması sorunudur. Kitlelerle yakın ve sıcak bağlar kurabilmiş olmak gibi bir erdem Enstitülü yazarları sosyalist gerçekçi sanata yakın kılmaktadır. Ama şimdilik sadece **yakın kılmaktadır.**

AKOL ÖLDÜ

HAMDİ KONUR

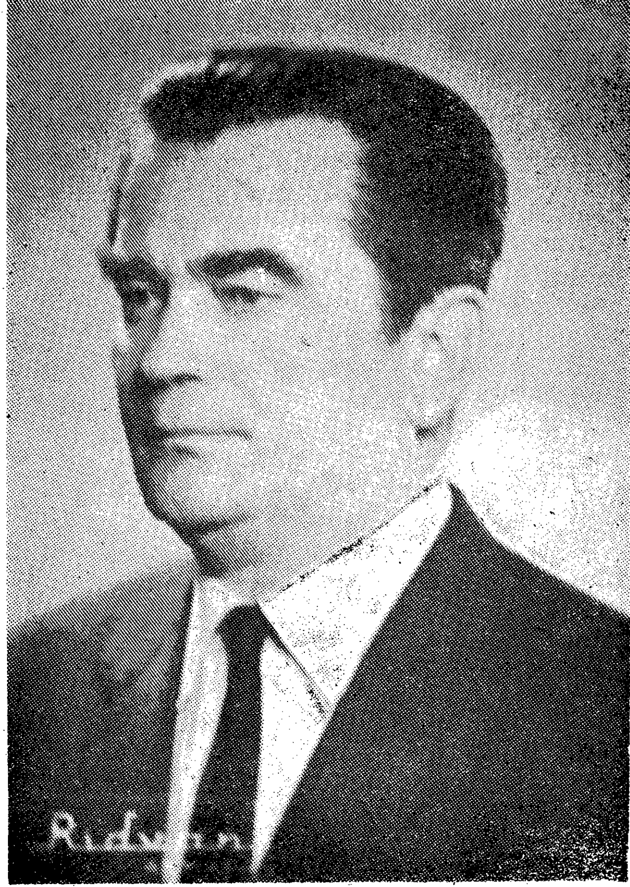
Tuhaf geliyor insana bu iki sözcüklü başlık. Arkasından hemen duygusal dizelere geçmek istiyorum. Ama, kendi kendini eleştiriyi bir alışkanlık haline getiren insanlar için bu, çoğu zaman mümkün olmuyor. Mekanik bir uyarı sinyali duygularımızın üzerinde yerini alıveriyor: Bırak şu küçük burjuva romantizmini. Evet, belki de bırakmak lazım duygusallığı. Ama bırakamıyoruz. Silkip atamıyoruz duygularımızın baskılarını. Dostlar buna anlayış gösterirler. Gençler de bağışlasınlar.

Akol, küçük yaşta başlamıştı yaşam mücadelesine. Küçük bir kesimi ayrı tutarsak, bütün Kurtuluş Savaşı kuşaklarının ortak yargısıdır bu. «Çocukluk hayatları» diye bir konuları yoktur bu insanların ve doğdukları andan itibaren de, bilinçli - bilinçsiz bir tür sosyal mücadelenin içinde bulurlar kendilerini. Normal bir yaşam kuralı gibi gelir onlara. Uzun bir süre başka türlü toplum düzeni düşünmezler ve uzun bir süre daha iyi bir düzenin özlemini duyamazlar.

Hepimiz gibi, Akol'da bu dönemi yaşadı. Bugünkü sınırlarımızın dışında doğmuştu (1904) kendisinin «Yaban ellerde» kaldığını anlar anlamaz, küçük yaşının çelimsizliğine bakmadan, tek başına anayurdu sınırları içine koştu. Bu kez de, kendini Kurtuluş Savaşı'nın ağır koşulları içinde bulmuştu.

Akol'u 1938'lerde tanıdım. Genç bir bürokrat, çalışkan bir üniversite öğrencisiydi. Hepimiz de ağır bir baskı rejiminin altındaydık. Karanlık bir dönemdi. Ankara'da Emniyet Genel Müdürü olan, Jandarmadan «muaddel» bir adamın: «Bana bak, şunu aklına koy: biz, şeflerimizle nefes alır, şeflerimizle nefes veririz» dediğini iyi hatırlıyorum.

«Nasyonal Sosyalizm» kavramını bizim Kurtuluş Savaşçıları da içtenlikle benimsemişlerdi. Bu benimseyiş, kavramın yanlış yorumlanmasından geliyordu. Almanya'da «Nasyonalizm» sözcüğü, Versay Andlaşmasının Alman toplumu üzerinde sürdürülen onur kırıcı emperyalist baskıya karşı bir tepkiydi. Alman halk yığınlarının özlemlerine cevap verecek şekilde yorumlanıyordu.

1904 — 1975

Aslında ise her iki sözcük de geniş halk yığınlarını aldatmak amacıyle bir kavram biçimine dönüştürülmüştü. Özellikle «sosyalizm» sözcüğü... Ve temelinde Amerikan - İngiliz vb. gibi uluslararası tekellerin sermayeleri yatmaktaydı.

Böylesine bir yanlış yorum sonucu, «nasyonal sosyalizm» kavramının aldatıcı yorumu bizim milli kurtuluşçularımızı da etkilemiş oluyordu. Bundan dolayı da Almanya'ya karşı hayranlık sınırları alabildiğine geniş tutulmuş, sol düşünceye karşı baskı da alabildiğine arttırılmıştı. Bugün Amerika için düşünülen: «Amerika'dan ayrılalım da Rusya'nın kucağına mı düşelim» gibi uyduluk gerekçesi, o günlerde de Almanya için geçerliydi:« Almanya'ya karşı çıkalım da Rusya'nın kucağına mı düşelim?»

Sözcükler ve kavramlar aynen o dönemin sözcükleri, o dönemin kavramları değil ama, yönetici kadroların ve o zamanlarda palazlanmaya başlayan özel sektörcü grupların özlemi kendi ticarî ilişkileri dışında hiç değişmemiştir.

1938'lerin ülkemizde uygulanan faşist baskısı düşünceyi ifade özgürlüğüne karşı kullanılan işkence yöntemleri bugünkülerden fazla farklı sayılmaz. Ama şunu itiraf edelim ki, bugünküler kadar bayağı ve iğrenç değillerdi.

Akol'la tanışıp konuşmamız bu hava içinde başlamıştı. Bizim okuduğumuz fakültede ve genel olarak okullarda tartışmalar ilkel düşünce düzeyini aşmamıştı. Sağ, kafatascılığa dayalı ırkçı anlayışla, Orta Asya fatihliği, sol, çoğunlukla Nazım Hikmet'in şiirlerine duyulan hayranlıkla, kooperatif kurma çabaları düzeyindeydi. Ama sol'a karşı uygulanan baskı ve işkence, faşizmin, nazizmin ileri teknik düzeyindeydi. Sağcılar ise, resmi makamlara hafiyeliği, yine bugün olduğu gibi ek bir görev sayıyorlardı.

Dil - Tarih - Coğrafya Fakültesi Evkaf Apartmanındaydı. Akol'la, daha çok Şemsettin Günaltay'ın derslerinde buluşurduk. Kısa sürede dost olduk. Ne var ki, bu dostluğumuz uzun sürmedi. «Türkiye'de Alman Faşizmi ve Yurttaşlara Açık Mektup» başlıklı bir broşür dolayısiyle önce tutuklanmış, sonra da bir Anadolu kentine sürgün edilmiştim. Fakülteyle ilgimin kalmadığını bildirdiler.

1951 yıllarındaydı. Türkiye'de özürlükçü aydınlar yeni bir hayal kırıklığı karşısında kalmışlardı. Siyasal iktidarın çizdiği özgürlük sınırı dışında düşünmek, daha da ağırlaşan yasalarla yasaklanmıştı. Hiçbir seçeneğe fırsat tanımayan, hiçbir seçeneğin tartışmasına müsaade etmeyen bir demokrasi yeli estirilmek isteniyor ve bunun adına da «demokratik rejim» denmesini istiyorlardı. Biz, Halk Partisi döneminden daha kötüsünü, daha ilkelini düşünemiyorduk. Oysa, beterin de beteri varmış. Üstelik yeni gelenlerin ihanetleri 27 Mayıs'da tescil edilecek, belgeleri de 1965'den sonra birer birer sergilenecektir.

Takside çalışıyordum. Daimi durağımız Sıhhıye'deki Sağlık Sokaktı. O gün havada boğucu bir sıcak vardı. Biz, durakta müşteri bekliyorduk. Sıra bendeydi. Bir bayla bir bayanın benim arabama doğru yöneldiklerini gördüm. Bayın siması bana hiç de yabancı gelmedi. Biraz daha yaklaşınca arabanın kapısını açarak müşterilerime buyur ettim. Tanımıştım O'nu. Akol'du. Aradan uzun yıllar geçmiş gibi geldi bana. «Keçiören'e çek evladım» dedi. Yola koyuldum. Beni tanımamıştı. Ben de tanışlık vermemiştim kendisine. Yanındaki bayan, yanılmıyorsam Tezer Taşkıran'dı. Konuşmaları «Kimsesiz Çocukların Yurt Sorunları» üzerindeydi. Bu tutkusunu fakülteden biliyordum. Bana yabancı değildi konu. Şimdi de Keçiören'de «Yurt» olmaya elverişli bina arıyorlardı.

İlk görülecek binada onları indirdim. Gözgöze gelmiştik. «Sen Hamdi Konur değil misin? diyerek boynuma sarıldı. Yılların acısı ikimizi de zayıflatmıştı. Zaten ikimizde de, bazı konularda aşırı duygusallık vardı. Bu özelliğimizden dolayı da vakit vakit: «Öksüzün gözü yaşlı olur!» derdi. Zafımızı bu sözlerle örtmeye çalışmıştık.

Kendisini «Yetiştirme Yurtları»na adamıştı. «Bunu gerçekleştirmeden ayrılmayacağım bu dünyadan» diye konuştu.» Çektiklerimizi başkaları çekmesin» Çocukluğumun en mutlu üç yılı orada geçmişti: «Ama sonra Akol, sonra ne olacak? deyvermiştim.

Birden coşkunluğu durdu. Heyecanını firenlediğime pişman oldum. Belki de şoförlüğümden dolayı yakındığımı sanmıştı. Kimsesiz çocukların kurtuluşu uğruna gösterdiği çabaları yüceltmek için, içtenlikle laflar ettim. Yaptığı işin önemi üzerinde uzun uzun durdum. Bir süre sonra eski haline dönmüştü. Ben de ferahladım.

Buluşup görüşmemiz birkaç gün daha sürdü. Sonra birbirimizin izini yeniden kaybettik. Ben, yine Anadolu'da bir kentte kömür ve maden çekmek üzere Ankara'dan ayrılmıştım.

Ve nihayet, TÖS'de TÖB — DER'de Türkiye İşçi Partisinde, beraber olduk.

Kimsesiz çocukların kurtarılmasına karşı duyduğu heyecan bu kez yoksul Türk toplumunun kurtuluşu doğrultusuna yönelmişti. Bu mücadele, gecesini - gündüzünü aldı. Devrim tutkusu tümüyle bünyesini sarmıştı. Bütün inanmış devrimciler gibi o da, gece - gündüz kendi kendisiyle tartışmayı, adeta kendi kendisiyle kavgayı alışkanlık haline getirmişti. Topluma ait bütün konulara aşırı bir ilgi duyar ve hepsine de eğilmek isterdi. Çeşitli dergi ve gazetelerde sürekli yazıları çıkıyor, özellikle eğitim konuları üzerinde duruyordu. Çok yönlü bir çalışma içine girmişti. TÖS'ün tüm yazışma işleri yanında, demokratik kuruluşlarla yakın ilişkileri sürdürmek de onun üzerindeydi. TÖS Devrimci Eğitim Şurası ve Boykot olaylarına kendisini iyiden iyiye verdi. «Devrimci Eğitim Şurası» adlı yapıt bütünüyle onun tarafından hazırlanmıştır.

Akol, «Yoksul Çocuklar» konusunu çoktan aşmıştı artık. «Devrimci Eğitim Şurası'na katılan öğretmen, öğrenci, işçi, aydın ve pek çok meslek kuruluşu temsilcilerinin birleştiği bu ortak görüş»ün dile getirdiği konu bu ünlü yapıtın önsözünde şu cümlelerle belirleniyor: «Devrim için eğitim ilkesini uygulamak, öğrencileri hayata karşı devrimci tavırlı kimseler olarak yetiştirmek, yetişkinleri de bu yönde uyarmak ve bilinçlendirmek...» (Devrimci Eğitim Şurası. S. 7).

Yaş 66. TÖS'de Genel Sekreter. Türkiye İşçi Partisi'nde milletvekili adayı. Ve günlük gazete ve çeşitli dergilerde de yazardır Akol. Tek şikayeti, devrimci hareketin dağınıklığındandır. «Uykum kaçıyor. Aynı amaçta, aynı özlemde birleşen bunca insan nasıl oluyorda böylesine bir dağınıklık içine, böylesine başına buyruk havaya kendisini kaptırabiliyor! İşte ben bunu anlamıyorum.» diyordu. Bunun, doğal olduğu, örgütlerin sınıf denetimi altına girmedikleri sürece, belli bir aşamaya varıncaya kadar böyle gideceği, ama bundan endişe edilmemesi gerektiği anlatıldı. «Biz, potansiyel güce ve o gücü şartlandıran unsurlara bakarız. Farzedelim ki, toprağın altında milyarlarca küp su var. Ama insanlar toprağın üzerinde susuzluktan kırılmakta ve ekilen bütün tohumlar daha yeşermeden kuruyup sönmektedir. O zaman yapılacak iş nedir? Yapılacak iş, toprağın altındaki atıl gücü, yani milyarlarca küp işe yaramaz suyu toprağın üstüne çıkarıp işe yarar hale getirmektir. Yani tohumların kurumasını önleyerek onların besin ürünlerine dönüştürülmesini sağlamaktır. Elbette bu su toprak üstüne çıktığı ilk anlarda bulanık ve bazı işe yaramaz maddelerle karışık akacaktır. Ama, bu su aktıkça durulur ve bir süre sonra da durulup berraklaşır. İşte bizdeki devrimci gelişme de aynen bu durumdadır. Devrimci bilince ulaşmış olanlara düşen iş mevcut olan devrimci potansiyeli bilinçli enerjiye dönüştürmektir.

Akol bu açıklamadan çok memnun olmuştu. Olaylar karşısındaki tavrıyle, eylem ve günlük çabalarıyle, insan münasebetleriyle bir devrimciydi. Yorgunluktan şikayetçi olduğuna hiçbir gün tanık olmadım.

12 Mart kendisini yoğun bir görev anlayışı içinde buldu. Ümitliydi: «Ordu var mı, yok mu işin içinde? Bizim ordumuz hırsızlara bekçilik, vatan hainlerine de koruyuculuk yapmaz!..» diyordu.

TÖS Yürütme Kurulu'nun büyük bir kesimi toplanıp götürüldü. Arkadan tutuklamalar uzun bir süre daha devam etti. Cumhuriyet tarihimizde, ilk defa bu çapta bir aydın avına çıkılıyordu. Yurdumuz, kısa bir sürede «Barbar bir faşist uygulamayla» karşı karşıyaydı. Bize yabancı bir uygulamaydı üstelik, umulmadık, beklenmedik yönden gelmişti. Aslında yadırganacak bir tarafı yoktu 12 Mart hareketinin. Hemen hemen bütün uygar diyebileceğimiz gelişmiş ülkelerin, devrim yapmış ülkelerin tarihinde bu tür olaylar fazlasıyle vardı. Ama bizde, özellikle Cumhuriyet döneminde alışılmamıştı böyle bir devlet uygulanmasına. Devlet gücünü kullanan adam, suçlu yaratabilmek için, devleti devlet yapan, soyut devlet kavramına somut gerkeklik kazandıran Anayasa'yı değiştirmek zorunda kalmıştı. Ve ancak ondan sonra mahkemelerini, işkence ocaklarını işletebilmişti. Batı'nın bu dönemdeki devlet uygulamasını «Barbar Faşizm» olarak nitelemesi de buradan geliyordu. Bir karşı - devrim içinde bulduk kendimizi, Düpedüz bir karşı - devrim...

Ama, 12 Mart, bir tür devlet anlayışının iflası yanında, «Devrimci güçler» olarak nitelenen aydın - bürokrat ve benzeri kategoriler ittifakının sonunu da beraberinde getirmişti. Mutlu bir gelişmeydi. Kitleleri yanıltan perdeler birer birer çözülüyordu. Bundan böyle sosyal yapıyı oluşturan sınıf ve tabaklardan herbiri kendi gerçek yerlerini alacaklardı. Böylece «12/Mart» olayı, sosyal mücadele tarihimizde de yeni bir aşamayı işaretler. Kendi ifadeleriyle: «Sosyal gelişme ekonomik gelişmeyi aşmaktadır.» Bunun açık anlamı» Sınıflararası ekonomik ilişkilerin, egemen sınıf aleyhinde bir gelişme göstermiş olmasında düğümlenmektedir. Ve bir gerçeğin hem itirafı ve hem de açık ifadesidir. Demek oluyor ki, «12/Mart» Anayasanın «Sosyal Devlet» niteliğine karşı girişilen bir harekettir. Bundan dolayıdır ki değişikliklerin Anayasanın temellini oluşturan «Sosyal Devlet» ilkesi üzerinde yapılması rastgele değildir.

Akol ve arkadaşları uzun bir süre tutuklu kaldılar. Mahkemeleri yakın günlere kadar sürdü. Sonunda hepsi de beraat ettiler.

Ama Akol'un görevi daha bitmemişti. Derneğimiz kendisine iki görev daha vermişti. Birisi bizim dönemde, ikicisi de geçen dönemde verilmişti. Bizim dönemde verilen görevin konusu, öğretmen arkadaşların tutukluluk süresinde takındıkları tavır ve birbirleriyle olan ilişkileri üzerindeydi. İkincisi ise, doğrudan doğruya «TÖS Davası» ile ilgiliydi. Bundan bir önceki TÖB — DER yönetimi tarafından verilmişti bu görev kendisine.

Çok memnundu bu son görevinden do-

KONGRELERİNİ YAPAN ŞUBELER

HALFETİ

Başkan : Ali Uçar, Sekreter : A. Necdet Köksal, Sayman : Sait Efe, Üye : Celal Kaplan, Üye : Müslüm C. Göklü.

GEMEREK

Başkan : E .Nadir Bozbek, Sekreter : Hüseyin Durukan, Sayman : Demir Duman,, Üye : Erol Boran, Üye : Ahmet Savaşcan.

MANİSA

Başkan : Veli Tekinalp, Sekreter : Yücel Aksoy, Sayman : Rifat Yıldırım, Üye : Ramazan Tütüncü, Üye : Mustafa Uşaklıgil.

KÜTAHYA

Başkan : Sezai Cüce, Sekreter : Ahmet Tuna, Sayman : Erdoğan Miner, Üye : Nurten Gürkan, Üye : Ayşe Seval Özbay.

KARAKOÇAN

Başkan : Haydar Karakaş, Sekreter : Züfü Aydın, Sayman : İsmet Altınsoy, Üye : Fethi Aytekin, Üye : Aziz Eray.

FATSA

Başkan : Gülsün Özakın, Sekreter : Ahmet Özdemir, Sayman : Haşim Sarıhan, Üye : Abdullah Gülbudak, Üye : Süleyman Aydemir.

GÜLŞEHİR

Başkan : Ahmet T. Kantarcı, Sekreter : Ali Kara, Sayman : Kemal Sayan, Üye : Orhan Arman, Üye : Kenan Kanlı.

KAMAN

Başkan : Feramiz Kıyafet, Sekreter : Kemal Yalçın, Sayman : Akif Tomer, Üye : Bülent Mert, Üye : Hacı Biçer.

OVACIK

Başkan : Ebubekir Pamukçu, Sekreter Bilal Singin, Sayman : H. Basri Haydaroğlu, Üye : Bahri Dal, Üye : İmran Tekinoğlu.

AĞRI

Başkan : Fevzi Topçuoğlu, Sekreter : Fevzi Barış, Sayman : Zeki Aslan, Üye : Neşet Işık, Üye : M. Hakkı Ediballı.

KUMLUCA

Başkan : Nabi Şimşek, Sekreter : Yakup Uslu, Sayman : Atif Uslu, Üye : Ahmet Çetin, Üye : Mansur Kilis.

BOYABAT

Başkan : Ali Şarapçı, Sekreter : Ali Apaydın, Sayman : Mehmet Ergün, Üye : Hüsamettin Derincan, Üye : Mustafa Demircan.

NEVŞEHİR

Başkan : Enver Önder, Sekreter : Oğuz Karaşahin, Sayman : Orhan Sevimli, Üye : Ali İhsan Akkuzu, Üye : Hüseyin Güney.

ELAZIĞ

Başkan : Güner Güler, Sekreter : Nihat Kocamaz, Sayman : Necati Ertürk, Üye : Zeynel Erol, Üye : Şahin Çelik.

TONYA

Başkan : Cemal Kalyoncu, Sekreter : Ahmet İnce, Sayman : Mustafa Berberoğlu, Üye : Osman Yeşilbaş, Üye : Şevket Kibirinçi.

---

layı. «Benim için en büyük mutluluk TÖB—DER'de görev başında ölmek» diyordu. Kısa sürede öleceğini biliyormuş gibi... Gecenin hangi saatinde telefon etsem onu çalışır bulurdum. Terkedilmiş, arkadaşları tarafından unutulmuş olmaktan korkardı. Bazen de kendisi telefonu açar, Ekmekçi'nin yazdığı gibi: «Oğlum, bu telefonu icat eden Graham Bell, yalnız arayanlara karşılık verin diye değil, ara sıra dostları da arayın diye icat etti...» diyerek takılırdı.

Rahat bir hapishane hayatı olduğunu bütün arkadaşları söyler. Çevresindekilerle münasebetlerindeki insan tavrını örnek olarak nitelerler.

Hastahaneye kaldırılışından üç gün sonra görebildik. Halit Çelenk'le gitmiştik ziyaretine. Bizi görür görmez gözleri parladı sevinçten. Ellerimizi tuttu. Sıkıyordu mütemadiyen. Sanki, daha ölmediğini kanıtlamak istiyordu... İlk gün söylenenleri anlıyor ve kesik kesik de olsa cevap verebiliyordu. İkinci gidişimizde biraz perişan bulduk. Üstelik başı üzerine yere düşmüş, alnından yaralanmıştı. Bu da bir talihsizlikti Akol için. Sonraki ziyaretlerimizde biz de ümidimizi kesmiştik. Ertesi gün erken saatte acı haberi aldık. Akol ölmüştü!.. Arzu ettiği gibi ölmüştü. TÖB — DER için, «TÖS davası»nı hazırlarken ölmüştü!..

141 - 142 ÜZERİNE

VIII

HALİT ÇELENK

DÖRDÜNCÜ DEĞİŞİKLİK

Yukarıda açıklanan ve maddelerin, toplumsal gelişmeyi köstekleyici, yürürlükteki ekonomik ve sosyal sömürü düzenini koruyucu niteliğini gittikçe daha çok güvence altına alan ve cezaları da ağırlaştıran değişiklikler, CHP'nin iktidarda bulunduğu yıllarda yapılmıştı. Dördüncü ve son değişiklik ise DP iktidarı döneminde yapılmıştır.

Aslında o dönemin CHP'si ile DP arasında, üzerinde önemli hiçbir anaşmazlık bulunmayan konulardan birisi 141 — 142 maddeler olmuştur. CHP iktidarı tarafından meclise getirilen değişiklik önerileri bir karşı çıkma olmadan yasalaşmıştır. 1949 değişiklikleri daha mecliste görüşülmeden tasarı üzerinde konuşan Celal Bayar, CHP'nin sol akımlara karşı olan tutumunu desteklediklerini bildirmiş (DP 2. Genel Kongresinde yapılan konuşma) ve maddeler mecliste görüşülürken DP hükümetin yanında yer almıştır. Daha sonra da iktidara gelen DP, 1951 değişikliklerini gerçekleştirmiştir.

Bu olgunun nedeni, her iki partinin aynı sosyal sınıfların temsilcisi olmaları ve bu sınıflarn çıkarlarının korunmasında birleşmeleridir. Her iki parti de bu maddelerle «Devleti Koruma» yaftası altında, gerçekte işbirlikçi sermayenin, feodal unrsuların çıkarlarını korumuşlardır ve bu da doğaldır. Bir sosyal sınıfı temsil eden siyasal örgütlerin o sınıfın çıkarlarını korumaları, ona hizmet etmeleri olağandır. Bu tutumun tersi şaşırtıcı olurdu.

Her iki parti de «Devleti Koruyoruz» perdesi arkasında kendi sınıfsal çıkarlarını korumuşlardır. Burjuva devlet makinesinin sınıfsal niteliğini doğrulayan bu tutum siyasal bilimin verilerne de uygun düşmektedir.

Değişiklik Nedenlerine Gelince :

Başlangıçtan beri hukukun ve yasaların; toplumun ekonomik ve sosyal yapısını yansıtan üst yapı kurumları arasında bulunduğunu söylemiş bulunuyoruz. Bu açıdan, daha önceki değişikliklerin topluma egemen sınıf temsilcileri tarafından bu etkenler altında ve kendi egemenliklerini korumak, kendilerine hizmet eden kurulu düzeni sürdürmek amacı ile yapıldığını açıklamaya çalıştık. 1951 değişiklikleri de aynı etkenler altında ve aynı amaçlarla sağlanmıştır.

Bu değişiklik; Şevket Mocan ve 108 arkadaşı tarafından getirilen ve 141. maddeye ölüm cezasının konulmasını isteyen öneri ile, maddelere zor ögesinin eklenmesini isteyen başka bir önerinin birleştirilerek görüşülmesinden sonra gerçekleştirilmiştir.

Yasa değişikliğinden önceki yıllarda kurulan DP, kısa zamanda önemli bir gelişme göstermiş ve siyasal iktidara aday olmuştur. Devletçilik temelde tasfiye edilmiş ve özel sektör ekonomi ve sanayi alanlarında ön planda rol almıştır. Özel sektör savaş yılları ile savaş sonrası yıllarda büyük kazançlar sağlamıştır. Kara borsacılık da bu kazançları önemli ölçüde arttırmıştır.

DP temsilcileri, devletçiliği yermekte, bu yolun terk edilmesini ve özel sektörün ön plana alınmasını önermektedir. Devlet fabrikalarının özel mülkiyete devredilmesi istenmekte, yabancı sermayeye güvence sağlanması savunulmaktadır. TBMM geçici komisyonunun Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu ile ilgili 26-7-1951 günlü raporunda:

«Herşeyden önce şu ciheti tebarüz ettirmek yerinde olur ki, yurdumuz iktisaden kalkınmasında yabancı sermayeye muhtaçtır.» denilmektedir.

O dönemin siyasal iktidarının, yabancı sermayeye ne kadar bağlı olduğunu ve ekonomik kalkınma konusunda bağımsızlığını tamamen yitirdiğini gösteren bir olayı «Türkiye'de Devletçilik» adlı kitaptan okuyalım:

«... 1944 yılı yaz aylarında, Saraçoğlu hükümeti bir «Harp Sonrası Kalkınma Planı ve Programı»nın hazırlanmasına karar verdi: Çalışmaları bakanlıklar arası bir koordinasyon komisyonu yürütecekti.

«... 1945 Mayısı içerisinde, bu çalışmaların ilk meyvesi, «Türk Sanayiinin Harb Zamanından Sulh Zamanına İntikal ve Sulh Zamanının Muhtemelen Yeni Şartlarına İntibak Devrelerinde Korunması ve Gelişmesi ile İlgili Genel Problemler Hakkında Ön Rapor» adı altında hükümete sunuldu. 1946 Nisanında ise bir «5 Yıllık Plan» metni son biçimini aldı. Bu planın oldukça ihtiraslı ve bağımsız bir sanayileşme programı nite liğinde olduğu anlaşılıyor. 1947 Temmuzunda Başbakan Recep Peker: «Esaslı bir karara bağladığımız kalkınma planı; ana hatlariyle büyük elektrik enerji santrallerini, kömür havzası veriminin iki misli takate çıkarılmasını, dokuma sanayiinin büyük mikyasta gelişmesini, Karabük demir sanayiinin kuvvetlenmesini, yeni çimento, şeker fabrikalarını, suni gübre fabrikalarını, yeni demiryollarını, yeni şose ve köprüleri, limanları, yeni ulaştırma vasıtalarını, tarım kalkınması, pulluk, traktör, biçer - bağlar harman makineleri gibi tarım alet ve makineleri fabrikalarını ve küçük büyük sulama işlerini, süt ve konserve sanayiini, yeni sigara, bira fabrikalarını ihtiva etmektedir.» diyordu.

«Bu plan taslağı, Avrupa kalkınma Programının kapsamı içine alınmak isteğiyle Amerikalılara sunuldu. Ancak, Amerikalılar Türkiye'nin 5 yıllık plan taslağına dayanan bu talebini reddettiler. Bu durumda Türkiye İktisat politikasının, artık, ABD' nin istek ve eğilimlerine uygun biçimde düzenleneceği bir dönemin başladığı ortaya çıkmaktaydı.

«Amerikan reddinden sonra, 23 Eylül 1947'de başbakan 5 yıllık planı resmen, ekonomi bakanlığına geri verdi. Alelacele hazırlanan ve Amerikan eğilimlerine uygun, tarıma, altyapı tesislerine öncelik veren ve 1948 - 1952 yıllarını kapsayan bir yatırım programı ile Amerikalılara yeniden yardım için başvuruldu ve bu kez cevap olumlu oldu.

«Savaşın son bulmasından itibaren ısrarla ve inatla Amerikan yardımı peşinde koşmakta olan siyasi iktidar, bu yardımın, iktisat politikalarına yansıyan bir bedelini de böylece ödemiş oluyordu. Hamleci iddialı, bağımsız ve ancak devletçi politikalarla gerçekleşebilecek bir sanayileşme stratejisinin, «dış yardım» şantajı ile kabul ettirilen Amerikan «modeli» ile uzlaşması elbette mümkün olamazdı.» (Korkut Boratav. Sf: 360 - 361)

Bu ve benzeri gelişmeler, DP iktidarının yabancı sermaye ile bütünleştiğini gösteren delillerdir.

Esasen DP'nin programı, sermayenin vatanı yoktur, ilkesine bağlı iş çevrelerinin düşünce ve isteklerine göre hazırlanmıştı. Böyle bir partinin, Türkiye'de yönetilen ve sömürülen sınıfların örgütlenmelerine, hak ve özgürlüklerini savunmalarına karşı çıkması doğaldı ve öyle oldu. Egemen sınıfların, egemenliklerini sürdürecek yasaları korumaları ve hatta bunları daha da «elverişli» hale getirmeleri olağandı.

SOSYAL VE SİYASAL GELİŞMELER

Öte yandan, bu yıllarda kurulan ya da daha önce kurulmuş olup da önemli gelişmeler gösteren kimi dernekler ve yayın organları da yabancı sermaye ile elele ülkeyi yönetmek isteyen işbirlikçi sermaye çevreleri ile feodal unsurları tedirgin etmiştir.

İleri Gençler Birliği, Türkiye Gençler Derneği, İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneği, Türkiye Barışseverler Cemiyeti ve Paris'te kurulan İleri jöntürkler Derneği bu konuda örnek gösterilebilir. Bu kuruluşların yayın organları arasında da, Yurt ve Dünya, Adımlar, Ant, Barış, Hür Gençlik dergileri sayılabilir. Nitekim bu derneklerden kimileri kapatılmış, kurucu ve yöneticileri ağır hapis cezalarına mahküm edilmiş ve yayın organlarının çalışmalarına son verilmiştir.

İşte bütün bu ve benzeri ekonomik, sos yal ve siyasal nedenlerle egemen sınıflar, inceleme konusu maddeleri yeniden değiştirmişler, 141. maddeye ölüm cezasını getirmişler ve böylece kurulu sömürü düzenini güvenlik altına almak istemişlerdir.

Bu değişiklikler sonunda, 141. madde aşağıdaki biçimi almıştır:

Madde 141 :

1 — Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeğe veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmağa veya memleket içinde müesses iktisadi veya sosyal temel nizamların herhangi birini devirmeğe matuf cemiyetleri her ne suret

ve nam altında olursa olsun kurmağa tevessül edenler veya kuranlar veya bunların faaliyetlerini tanzim veya sevk ve idare edenler veya bu hususlarda yol gösterenler sekiz yıldan onyeş yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Bu kabil cemiyetlerin bir kaçını veya hepsini sevk ve idare edenler hakkında ölüm cezası hükmolunur.

2 — Devletin siyasi ve hukuki nizamlarını topyekün yoketmek gayesini güden cemiyetleri her ne suret ve nam altında olursa olsun kurmaya tevessül edenler veya bu hususlarda yol göterenler sekiz yıldan on beş yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılırlar.

3 — Amacı Cumhuriyetçiliğe aykırı olan veya demokrasi prensiplerine aykırı olarak devletin tek bir fert veyabir zümre tarafından idare edilmesini hedef tutan cemiyetleri kurmağa tevessül edenler veya kuranlar bu hususlarda yol gösterenler sekiz yıldan on beş yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılırlar.

4 — Anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk mülahazası ile kısmen veya tama men kaldırmayı hedef tutan veya milli duyguları yok etmeğe veya zayıflatmaya matuf bulunan cemiyetleri kurmağa tevessül edenler veya kuranlar veya bunların faaliyetlerini tanzim veya sevk veyahut idare edenler veya bu hususlarda yol gösterenler bir yıldan üç yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılırlar. (Ağır Ceza)

5 — 1, 2 ve 3 ncü fıkralarda yazılı cemiyetlere girenlere beş yıldan on iki yıla kadar ağır hapis (Ağır Ceza) ve 4 ncü fıkrada yazılı cemiyetlere girenlere altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir. (Asliye)

6 — Yukarıdaki fıkralarda yazılı fiilleri Devlet Daireleri, belediyeler veya sermayesi kısmen veya tamamen Devlete ait olan iktisadi teşekküller, sendikalar, işçi teşekkülleri, okullar, yüksek tahsil müesseseleri içinde veya bunların memur, müstahdem ve mensupları arasında işleyenler hakkında verilecek ağır hapis ve hapis cezaları üçte bir nispetinde arttırılır.

7 — Bu maddede yazılı suçları işleyenlerden biri, suçu ve diğer failleri son tahkikat açılıncaya kadar yetkili makamlara ihbar ettiği ve bu ihbarın doğruluğu anlaşıldığı takdirde,, hal ve şartlara ve hadisenin hususiyetlerine göre ölüm cezası yerine on yıldan aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası ve ağır hapis cezaları da dörtte bir indirilerek hükmolunur.

8 — Bu maddede yazılı olan cemiyet, iki veya daha ziyade kimselerin ayni amaç etrafında birleşmesiyle vücut bulur.

MADDE 142 :

1 — Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak yahut memleket içinde müesses iktisadi veya sosyal nizamlardan herhangi birini devirmek veya devlet siyasi ve hukuki nizamlarını topyekün yoketmek için her ne suretle olursa olsun propaganda yapan kimse, beş yıldan on yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

2 — Cumhuriyetçiliğe aykırı veya demokrasi prensiplerine aykırı olarak devletin tek bir fert ve yahut bir zümre tarafından idare edilmesi için her ne suretle olursa olsun propaganda yapan kimse ayni ceza ile cezalandırılır. (Ağır ceza)

3 — Anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk mülahazası ile kısmen veya tamamen kaldırmayı hedef tutan veya milli duyguları yoketmek ve zayıflatmak için her ne suretle olursa olsun propaganda yapan kimse bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Asliye)

4 — Yukarıdaki fıkralarda yazılı fiilleri övenler, birinci ve ikinci fıkralarda yazılı hallerde beş yıla kadar ağır hapis (Ağır ceza) ve üçüncü fıkrada yazılı hallerde altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar. (Asliye)

5 — Yukarıdaki fıkralarda yazılı fiilleri 141. maddenin altıncı fıkrasında yazılı kimseler arasında veya ayni fıkrada tasrih edilen yerler içinde işleyenlere verilecek ceza üçte bir nisbetinde arttırılır.

6 — Yukarıdaki fıkralarda yazılı fiiller neşir vasıtası ile işlendiği takdirde verilecek ceza yarı nisbetinde arttırılır.

7 — Bu maddede yazılı suçları işleyenlerden biri, suçu ve diğer failleri son tahkikat açılıncaya kadar yetkili makamlara ihbar ettiği ve bu ihbarın doğruluğu anlaşıldığı takdirde, hal ve şartlara ve hadisenin hususiyetine göre ağır hapis ve hapis cezaları dörtte bire kadar indirilerek hükmolunabilir.

GEREKÇE VE TASARI

T. C.
Başbakanlık 1. XII. 1950
Muamelât Genel Müdürlüğü
Tetkik Müdürlüğü
Sayı : 71 - 1710, 6/4166

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Türk Ceza Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi hakkında Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun

25.XI.1950 tarihli toplantısında Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan Kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulmuş olduğunu saygılarımla arzederim.

A. Menderes
Başbakan

GEREKÇE

Demokrasinin en iyi idare şekli olduğunun ifade ve ilân edilmesi tek başına onu tahakkuk ettirmeye kifayetli değildir.

Evvel emirde, demokrasiye verilmek icap eden mâna tâyin olunmalıdır.

Demokrasi bir mefkûredir. Bu mefkûrenin ilham almakta olduğu tek kaynak ise hürriyettir.

Hürriyetin muayyen bir felsefe ışığı altında tefsir edilmesine göre ortaya çeşitli siyasi sistem örnekleri çıkmaktadır.

Bilhassa İkinci Dünya Harbinden önce Almanya, İtalya, Japonya gibi devletlerde yerleşmek imkânını bulan faşist rejimler demokrasi idealini külliyen inkâr etmiş olmakla bu mefkûreyi yaşatmak isteyen siyasi camialar için onlara karşı müdafaa ve muhafazai nefis tedbirleri ittihaz olunması zaruridir.

Lâkin, faşist diye tavsif olunan siyasi rejimin yanıbaşında hürriyeti ve demokrasi idealini inkâr etmemekle beraber bu kıymetleri anlaşılmaları icabeden tarzdan başka türlü anlıyan ve gayeye varmak için her türlü imkân ve vasıtaları makyavelist bir inanışla mübah ve meşru gören marksist bir demokrasi telâkkisi mevcuttur.

Marksizm aslında muayyen bir doktrinden ibaret olmayıp insan ve dünya hakkında umumi bir görüş tarzı meydana getirir.

Marksist görüşün ekseriyâ zannedildiği gibi sadece bir iktisadi doktrini yoktur, aynı zamanda siyasi bir doktrini de vardır.

Marksist siyaci doktrinin esası tahakkümdür, yani diktatörlüktür. Tahakküm ile yürriyet bir arada mütalâa edilemiyeceğine göre, marksist siyasi akidenin de gerçek demokrasi ile bir münasebeti kurulamaz. Bilâkis, Marksist siyasi telakiyi gerçek demokrasinin zıddı olarak mütalâa etmekte isabet vardır.

Gerçek demokrasilerde Hürriyetin temeli insan hakları ve ana hürriyetlerdir. Bunları mahfuz tutmak sayesinde insan haysiyet ve değeri de korunmuş olur. Marksist siyasi anlayışta beşer haysiyetinin ve insan ana haklarının ehemmiyeti yoktur. Burada mühim olan sınıfsız bir cemiyet meydana getirmektir.

Sosyolijik ilmî araştırmalar ve tesbit ve müşahade olunan içtimai yakıalar göstermektedir ki, sınıf, bizatihi içtimai bir hâdisedir. Cemiyeti onsuz tasavvur etmek mümkün değildir. Gerçek demokraside tahakkuk ettirilmesi lâzımgelen netice sınıfların yok edilmesi değil, sınıflar arasında farklar, ayrılıklar ve imtiyazlar tesis olunmamasıdır. Bu itibarla, kendi kendisine karşı saygı taşıyan her siyasi cemiyet sınıfsız bir hale gelmek iddiasını ileri süremez ve binaenaleyh, siyasi teşkilatlanmanın ifadesi olan Devleti sınıfsızlaşma hareketlerine karşı korumak bir zaruret olmak üzere ortaya çıkar.

Cemiyet hâdiseleri suni olarak yaratılamıyacaklarından cemiyetin terekküp ettiği muhtelif sınıfların muayyen bir zamandaki karşılıklı ve mütevazin münasebet halini şu veya bu şekilde bozmaya teşebbüs etmek binnetice umumi hukuk nizamını ihlâl ve anarşı tevlit eder. Halbuki, demokrasinin tekmil güzelliği ve ulviyeti hürriyetleri mâkul ve mutedil bir hukuk nizamı içerisinde gerçekleştirebilmesindedir. İnsan kitleleri ancak insan haklarını koruyan hukuk rejiminin ortadan kalkması tehlikesi karşısında istibdada ve baskıya karşı ayaklanma ihtiyacını duyurabilirler.

Şu halde hürriyeti boğan, istibdada sürükliyen ve baskı yaratan tekmil cereyanlara karşı ferdi ve cemiyeti masun bulundurabilmek için Devlet hukuk nizamında kifayetli kaideler tesis etmiş olmalıdır.

Türk Ceza Kanununun halen mer'i bulunan 141, 142, 163 ncü maddeleri Türk vatandaşlarının Anayasa ile tanınan kamu haklarını ve Türk demokrasisini, ifrat cereyanlara, hürriyeti boğucu hareketlere, ve bozguncu faaliyetlere karşı himaye eden hükümleri muhtevi bulunmaktadır.

Mezkûr metinlerden 141 ve 142 nci maddeler 3038, 3531, 4934, 5435 sayılı kanunlarla tadil edilerek bu şekli almışlardır. Tadilât müeyyidelerin şiddetlendirilmesi ihtiyacından olduğu kadar suç teşkil eden fiil ve hareketleri tevsi eylemek düşüncesinden de inbias eylemiştir.

Gerçekten kanun vazıının ifrat teşkil eder mahiyetteki bozguncu hareketlere kar-

şı daima uyanık bulunması zarureti aşikârdır. Menşeini hariçte bulan ve yurt istikâli, vatandaş haklarını imha gayretini güden istilâcı hareketler takip eyledikleri bozguncu gayelerini gizlemekte büyük maharet göstermekte, Türk Cemiyetinin karşınına türlü kisvelere bürünerek çıkmaktadırlar. Takip edilen usulleri, metodları zamanın icaplarına uydurmakta ve bu suretle müdafaa vasıtlarının tesirine karşı korunmakta büyük maharet göstermektedirler. Bu sebepler dolayısiyle kanun vâzıının bozguncu ve Türk Cemiyetve Demokrasisinin kalbgâhına müteveccih hareketleri dikkatle takip eylemesi ve yeni metodlara karşılık müdafaa vasıtalarını tesbit ve tâyin ederek mevzuatı teçhiz eylemesi bir zarurettir. Ceza Kanunumuzun 141, 142 ve 163 ncü maddeleri değiştirilirken hareket noktası mezkûr müşahade olmuştur.

Gerçekten mer'i bulunan metinler muhtelif cihetlerden maksadı teminden uzak görülmüştür.

1. Kanunun ihtiva eylediği hükümler ve mevcut tâbirler mâna ve muhtevalarını tâyin bakımından, kolaylık temin edecek şekilde değildir. Maddelerde istimal edilen bâzı tabirlerin muhtevalarını tâyin hususunda hâkimlerin müşkülât karşısında kaldıkları görülmüştür.

2. Mezkûr maddelerin muhtelif fıkralarındaki bazı hükümlerin birbirleri ile telif olunmadığı anlaşılmıştır.

3. Hükümlerin noksan bulunduğu ve tatbikatta tesadüf edilen ve heyeti içtimaiyemiz için çok tehlike arzeden bazı fiil ve hareketleri tecziyeye imkanvermediği görülmüştür. Irkçılık, her ne suretle olursa olsun diktatörlüğü tesis, Türk vatandaşlarını Anayasasının tanıdığı haklardan mahrum etmek gibi.

4 — Mueyyidelerin terhibi kıymetlerinin az olduğu müşahade edilmiştir. Gerçekten yapılan müşahadeler son yirmi beş sene zarfında arzolunan muzır cereyanları memleketimizde sevk ve idare edenlerin hemen hemen aynı kimseler olduklarını ve müeyyidelerin kifayetsizliğinden istifade eden bu şahısların baltalayıcı faaliyetlerine kısa aralıklarla devam eylediklerini göstermiştir.

5 — Mezkür maddelerin metinleri memleketimizin demokratik inkişafını da tam bir surette takip edebilmiş değildir. Gerçi, 13.6.1946 tarihinde yapılan tadilat ile çeşitli partilerin kuıulabilmesini teminat altına almak maksadı takip edilmiş ise de metinlerin, bilhassa 141. maddenin birinci fıkrasının tetkiki, bu gayenin tamamiyle sağlanamamış bulunduğunu ortaya koymuştur. Bu itibarla maddelerin demokrat bir memleketin Ceza Kanunu atmosferine mutabık şekle sokulması zarureti aşikar bulunmuştur.

6 — Demokratik rejimin ana prensiplerinden biri de vatandaşların menolunan hareketlerle müsaade edilen hareketler arasındaki sınırları emniyetle ve tereddütsüz oarak tayin edebilmeleridir. Hürriyetlerin başta gelen teminatını teşkil eden bu prensip ceza hukukunda «Kanunsuz suç olmaz» düsturunda ifadesini bulur. İşbu düsturla ifadesini bulan maksadın tahakkuku tabii olarak Ceza Kanunu metinlerinin mümkün olduğu ölçüde açık ve vazıh olması ile mümkündür. 141, 142 ve 163 ncü maddelerin bu noktai nazardan kıymetlendirilmeleri de müspet netice vermemiştir. Gerçi ifrat teşkil eder mahiyetteki yabancı ihraç metaı, bozguncu fiil ve hareketlerin failleri kanun metinlerinin ortaya koyduğu boşluklardan sıyrılmak ve dolambaçlı yollarla maksat ve gayelerini istihsal eylemek şıkkını daima tercih eylemektedirler. Bu itibarla kanun metinlerindeki umumiyet içtimai müdafaanın lehindedir. Fakat hudutları içinde endişesiz olarak faaliyette bulunabilmelerini sağlamak için bihassa bu mevzuda metinlerde mümkün olan sarahati tesis eylemek zarureti aşikârdır. Vatandaş hak ve hürriyetlerinin teminat altında bulunması rejimimizin ana prensibidir. Bilhassa bu mülahaza, mevzuubahis maddelerin tadilinde esas gayelerinden birini teşkil eylemiştir.

İşte, 141, 142 ve 163 ncü maddeler; metinlerindeki müphemiyeti ortadan kaldırmak, yıkıcı ve bozguncu hareketler bakımından hükümlerini ikmal eylemek siyasi inkişafımızla müvazi demokratik tadilleri icra etmek, yeni ağırlatıcı ve hafifletici se-

bepler ilave etmek ve müeyyideleri şiddetlendirmek maksadiyle tadil edilmiş bulunmaktadır.

141 nci madde : 141 nci maddenin birinci fıkrasında komünist birleşmelerin kurulmasına tevessül olunması, bunların teşkil, tanzim sevk ve idare edilmesi ve bu hususta yol gösterilmesi suç sayılmış bulunmaktadır. Bu maksat «bir sosyal sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümün tesisi» ibaresiyle ifade olunmuştur. Aynı fıkrada mevcut «bir sosyal sınıfı cebir yoluyle kısmen veya tamamen ortadan kaldırmaya veya memleket içinde müesses iktisadi ve sosyal nizamları cebren yok etmeye matuf birleşmeler...» ibaresi ile istihdaf edilen gaye, cebri vasıta olarak kullanan sosyalist ve sair mahiyetteki birleşmeleri tecrim eylemektedir. Maddenin bubünkü halinde mevcut ibare dolayısiyle sosyalist ve müşabih mahiyetteki partilerin teşkiline hukuken imkan mevcut değildir. Kanun vâzıı mezkûr müşkülat muvacehesinde (Temel nizamları devirmek tabirlerini kullanmak suretiyle bir tahdide vasıl olmaya çalışmıştır. Bunların gayeyi istihsal bakımından kafi bulunmadığı neticesine varılmıştır. Tasarıda fıkranın bu kısmının tahakkuku cebir unsuruna bağlandığından, artık ayrıca yok edilecek nizam omasını araştırmaya mahal kalmamıştır. Demokratik bir rejimde mücadelenin kanun hudutları içinde olması ve siyaset mücadelesinde hukuki vasıtaların istimal edilmesi zarureti açıktır. Bu sebepler cebren yok edilmesine matuf birleşmeler kurmaya tevessül edilecek nizamların temel nizam veya temel olmayan nizam olmasının ehemmiyeti yoktur. Bu sebeple metinde lüzumlu değişiklik yapılmıştır.

Cebir unsurunun maddi veya manevi olabileceği izahtan varestedir. Burada bilhassa dikkat edilmesi gereken cihet şudur ki, cebir istimalinin açık olarak ve sarih surette nazara alınmış veyaprograma ithal edilmiş bulunmasına ihtiyaç yoktur. Cebir unsuru zımnen dahi mevcut bulunabilir. **Mesela birleşmenin mahiyeti itibariyle tahakkuk ettirilmek maksadını güttüğü gaye, cebir istimal edilmeksizin sağlanacak ise, sarahaten ifade edilmese dahi cebir unsuru mevcut sayılmak lazım gelir.**

Halen mer'i bulunan metnin tatbikatında mahkemeleri tereddüde düşüren cihetlerden birine de «Sosyal sınıf» tabirini manalandırmak hususunda tesadüf edilmektedir.

Gerçekten Devlet topluluğu muhtelif içtimai kategorilerden mürekkeptir. İktisadi menfaatleri geniş hatlarıyle müşterek olan nüfus kütleleri bir içtimai kategori teşkil ederler. Bir kategoriyi diğerlerinden tefrik eden müşterek hatlar ve hususiyetler mevcut bulunur. İşte burada içtimai sınıf tabiri içtimai kategori tabiriyle müteradif olarak istimal edilmektedir.

İçtimai sınıflar sosyolojik bir hadisedir ve insan topluluklarında tabii olarak, kendiliğinden, sosyolojik kanunlar icabı teşekkül ederler. Bu itibarla muayyen bir zaman ve devirde bir toplulukta mevcut bulunmayabilir. Mesela din adamları, talebler avukatlar mühendisler birer içtimai sınıf değildirler. Zira birer mesleki zümre teşkil eden bu grupları birbirine bağlayan rabıta iktisadi menfaatlerdeki müştereklik unsuru değildir.

İktisadi ve siyasi nizam tabirleri, çok geniş bir manayı ihtiva eylemeleri dolayısıyle her türlü bozucu ve bozguncu faaliyetleri ihata eylemek maksadiyle istimal edilmişlerdir. Bu itibarla mesela iktisadi nizam ferdi mülkiyete mütedair nizam olduğu gibi muhtevası iktisadı olan bütün hukuki münasebetler nizamını da ifade eder. Kanunlarca tanzim edilmiş bulunan sanayi ziraat ve ticaret nizamları da keza iktisadi nizam çerçevesine dahildir. Buna nazaran menşei iktisadi olmayan topluluk nizamları da hukuki nizamı teşkil eder. Bu itibarla mezkûr fıkranın tatbikında dikkatli bulunmak ve gizleyici örtücü manevralara aldanmamak iktiza eder. Topluluğun iktisadi nizamına müteccih olan bir taarruzu bir hukuki bir nizam kurmak maskesi alttnda perdeliyen kimsenin fiilinin de iktisadi nizamları ortadan kaldırmak maksadına müteveccih olduğu gözden uzak tutulmalıdır.

141. maddenin bu fıkrasında da diğer fıkralara sari olmak üzere bozguncu tahrikçilerin metod ve çalışma usullerini nazara almak suretiyle «Cemiyet» tabiri yerne «Birleşme» kelimesi ikame edilmiştir.

Tatbikatta cemiyet tabirinin ihtilaflaıa sebebiyet verdiği görülmektedir. İstimal olunan cemiyet tabiri dolayısıyle suçun teesüsü için adeta Cemiyetler Kanunu tari-

fatı dairesinde teşkilatlı bir topluluğun vücuda getirilmesi lazımgeldiği zan olunmaktadır. Tabii olarak kanun vazıt cemiyet tabirini kullanırken bunu murat eylemiş değildi. Burada hukuki bir mefhum olarak değil, fakat lûgavi manasında kullanılmış ve her türlü birleşmeyi ifade eylemiştir. Cemiyet unsurunun tahakkuku için birinci fıkrada ifade olunan maksatla iki kişinin sadece bir araya gelmeleri kafidir. İşte bu maksadı daha iyi bir şekilde ifade için tereddütlere sebebiyet verebilen «Cemiyet» kelimesi yerine «Birleşme» tabiri ikame edilmiştir.

Takdim edilen tasarının birinci fıkrasında suçun maddi unsuru olarak «... matuf birleşmeleri kurmaya teşebbüs, teşkil veya tanzim yahut sevk ve idare eden veya bu hususlarda yol gösteren...»ibaresi kullanılmıştır. Bu hareketler en basitinden başlayarak mürekkebe doğru giden faaliyetlerdir.

Halen Mer'i metindeki «tesis» tabiri yerine «kurmaya teşebbüs eden» tabirinin ikamesi de fiil ve hareketlerin basitinden mürekkebe doğru gidişindeki esasa uyulmak maksadına dayanmıştır. Gerçekten halen mer'i metindeki «tesis» ve ondan sonra gelen «teşkil» kelimeleri lüzumsuz bir tekrar şeklinde manzur olmaktadır. Tesis birleşmeyi kurmak, yaratmak demektir; Teşkilin de bundan farklı manası yoktur. Bu itibarla mehaz İtalyanca metinde olduğu veçhile tesis yerine «kurmaya teşebbüs eden» tabirinin ikamesi uygun sayılmıştır. Tasarıda yeni şekle göre maddenin birinci fıkrasında gösterilen gaye ile bir kimsenin diğer bir şahsa bir birleşme kurmayı teklif eylemesi, bu maksatla suçlunun harekete geçmesi suçun teşekkülü için kafidir. Tabii olarak metne verilen bu yeni şekilden sonra birinci fıkrada yazılı suçların işlenmesine teşebbüs artık mevzuubahis olmayacak, icra hareketine başlanılmasiyle beraber suç tamamlanacağından failin suça ait tam ceza ile tecziyesi iktiza edecektir, «kurmaya teşebbüs» şeklindeki hareketin bu mahiyeti arzettiğini tabii olarak hakimin dikkatle tayin eylemesi zarureti vardır. «Teşkil» tabiriyle birleşmeyi kurmak, yaratmak, «tanzim» kelimesi ile birleşmenin teşkili faaliyetiyle hem zaman olarak veya birleşmenin teşkilinden sonra azaların faaliyetini tanzim etmek, mesela dahili disiplini kurmak (sevk ve idaresi) ibaresi ile her ne suretle olursa olsun cemiyete başkanlık eden, idare eden ve idareye iştirak eden kimselerin kastolunduğu ve bu son halde sevk ve idare eden kimsenin diğerleri üzerinde kısmen veya tamamen müşterek faaliyete taallûk etmek üzere bir otoriyete malik olması icap eylediği malûmdur.

Maddenin ikinci fıkrası anaşizm, nihilizm gibi cemiyet binasını bütünü ile yıkmayı istihdaf eden ve bunun yerine nizamsızlık ve teşkilatsızlığı ikame eylemek isteyen bozguncu cereyanların tecrim ve tecziyesini istihdaf eylemektedir. Bu maksadı daha iyi ifade edebilmek için fıkraya «topyekün» tabirinin ilavesi muvafık sayılmıştır. Fıkradaki «siyasi ve hukuki nizam» ibaresiyle Devleti teşkil eden siyasi ve hukuki müesseselerin bütünü kastolunmuştur.

Verilen izahatın heyeti umumiyesinden anlaşılacağı veçhile memleket içinde sınıf mücadelesi yapmak, içtimai bir sınıfın diğerleri üzerinde tahakkümünü tesis etmek, içtimai bir sınıfı ortadan kaldırmak, hukuki, siyasi, içtimai nizamları yok etmek için açık gizli veya başka adlarla siyasi parti halinde veya maksadı gizlemek suretiyle edebi, ilmi, hukuki, iktisadi, mesleki adlar altında cemiyetler kurmak, bunları sevk ve idare etmek bu gibi parti ve cemiyetlerin il, ilçe, bucak ve teşkilatın diğer kollarında başkanlık, idare heyeti üyeliği takviyecilik, irtibatçılık gibi vazifeler almak, hücre, grup teşkil etmek, idare etmek, bunlara girmek başkalarının girmesine yardım etmek veya vasıta olmak gibi hareketler mucibi tecziye olmaktadır.

141 nci maddenin tatbikında Ceza Kanunumuz 4 ncü maddesini de gözden uzak tutmamak ve 141, 142nci maddelerin Türkiye Devletinin emniyetine yani şahsiyetine karşı işlenen suçlardan bir kısmını teşkil eylediğini daima nazara almak lazımdır. Halen mer'i bulunan metnin birinci fıkrasında mevcut «memleket içindeki» ibaresi takdim olunan tasarıda mevcut değildir. Bu itibarla arzeylediğimiz mahiyetteki fiiller bir Türk tarafından yabancı memlekette işlense ve o memleketin müesseselerine taallûk eylese bile, CezaKanunumuzun 5 nci maddesindeki şartlar mevcut bulunmak kaydiyle Türkiye'de kabili takip ve tecziye duruma girmiş bulunmaktadır. Keza yine yabancı memleketlerde aynı amaçları güden açık, gizli veya muhtelif adlarla örtülmüş bu gibi teşekkül veya kollarına bilerek yardım edenler, bunları destekleyenler, üye olanlar, bunlarla muhabere edenler, bunlardan, talimat, para alanlar ve bunlara talimat veya para verenlerin fiileri de Ceza Kanunumuzun 64 ve 65 nci maddeleri dolayısiyle ve tabii bu maddelerdeki şartların tahakkuku kaydiyle kabili tecziye hale gelmektedir.

3 ncü fıkra mer'i bulunan metne nazaran çok esaslı yenilikleri ihtiva eylemektedir. Fıkradaki Cumhuriyetçiliğe aykırı mahiyette olan memleketimizde diktatörlüğü tesise matuf bulunan ve ırk mülahazasıyle bir kısım vatandaşları Anayasanın tanıdığı haklardan mahrum etmeyi istihdaf eden birleşmeler cezalandırılmıştır.

Cumhuriyetçiliğe aykırı olan birleşmelerden maksat Devlet Başkanlığının seçim yoliyle ve halkın iradesiyle değil fakat veraset yoliyle ve kaydı -hayat şartıyle belli şahıslara ait bulunmasını tahukkuk ettirmek gayesini güden birleşmelerdir.

«Demokrasi prensiplerine aykırı olarak Devletin tek bir fert yahut belli bir zümre tarafından idare edilmesini hedef tutan birleşmeler» ibaresiyle diktatörlük ve diktatörlüğü tesise müteveccih birleşmelerin tesisi suç haline sokulmuştur. Bu mevzuda herhangi bir tereddüde mahal vermemiş olmak için «demokrasi prensiplerine aykırı olarak» ibaresi ehemmiyetle üzerinde durularak metne konulmuştur. Hiç şüphe yoktur ki, böyle bir hüküm daima demokrasi rejiminin icapları içinde manalandırılmak lazımdır. Demokratik rejimde Devletin idaresinde partiler esastır. Bu itibarla partilerin zümre suretinde telakki edilemeyeceği tabiidir. Burada zümreden murat, küçük bir kliğin veya topluluğun bir araya gelerek gayri hukuki vasıtalarla Devlet idaresini ele geçirmelerini istihdaf eden gruplardır.

«Anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk mülahazasıyle kaldırmağı hedef tutan birleşmeler» ibaresi ile ırkçılık esasına müstenit birleşmelerin teşkili suç haline getirilmiş bulunmaktadır. Irkçılığı tecrim eden bir metnin kanunlarımız arasında bulunmayışı memleketimiz hayat ve emniyeti bakımından hakikaten tehlikeli bulunmakta idi, Türk milletinin bütünlüğünü parçala mak, nüfusumuzun muhtelif kısımları arasında kin ve adavet uyandırmak için bundan uygun bir vasıta tasavvur olunamaz. Türk demokrasisi Türk vatanına vatandaşlık rabıtası ile merbut bulunan herkesin müsavi vatandaşlık haklarından istifade eylemesini bir ana prensip olarak kabul eylemiş bulunmaktadır.

4 ncü fıkrada zikredilen «Milli Duygu» tabirinden maksat vatanseverlik mefhumuna dahil sayılacak bütün fikrî ve hissî unsurların topluluğudur. Başka bir tabirle vatanseverliği teşkil eden sevgi ve düşüncelerin muhassalası milli duyguyu teşkil eder. Bu itibarla Türkiye'nin toprak, etnik ve siyasi bütünlüğüne bağlılık, dünya milletleri camiası içinde memleketimize ait haklar mevzuundaki şuur, insanın mensup bulunduğu vatana karşı birtakım vecibeleri bulunduğuna samimi surette kani bulunmak milli duyguyu ifade eder. Verilen izahattan anlaşılacağı veçhile vatandaşın kültür derecesi ve yetişme tarzına göre bu duygunun kesafeti şahıstan şahısa değişiktir. Fakat asli bir cevher olarak Türk Milletine dahil fertlerin pek büyük bir ekseriyetinde bu duygunun mevcudiyeti hususunda şüphe yoktur. Gayet tabii olarak kanunun himaye eylediği milli duygu her türlü ferdi ve partici ifratlardan uzak olan ve megalomani ve şövenliğe gitmeyen ve fakat sadece devletin çalışabilmesi ve müşterek hayatı idame edebilmesi için vatandaşlardan beklemek mecburiyetinde olduğu itimat unsurunu fade eden bir histir. Bu sebep dolayisiyle mesela Birleşmiş Milletler idealini yaymak; yahut Avrupa Devleti fikrini yerleştirme gibi maksatlarla müesses cemyetler milli duyguyu izaleye veya zayıflatmaya matuf teşekküller suretinde telakki edilemezler. Zira bu türlü teşekküller Devlet içindeki fertleremüşterek olan milli duyguyu izaleye matuf değildirler.

Maddenin yedinci fıkrasına yeni bir ağırlatıcı sebep ilave edilmiş bulunmaktadır. Ağırlatıcı sebep iki cihetten mezubahis edilmiştir: Birleşmelerin; mahallen olduğu gibi istihdaf eylediği şahıslar itibariyle de fıkrada yazılan kimselere taallûk eylemesi ağırlatıcı sebebin tatbikını icabettirecektir.

8 nci fıkra halen mer'i bulunan metinde mevcut bir ağırlatıcı sebebi, küçük bir tadil ile ihtiva eylemektedir. Fıkranın teklif olunan şeklinde dağılımları emredilmiş bulunan birleşmelerin evvelce mensubu olanlar veya bunları teşkil, tanzim, sevk ve idare etmiş bulunan veya bu hususta yol gösterenlerin yeniden mezkûr hareketleri icra eylemleri ağırlaştırıcı sebebin tatbikını icapettireceği gibi evvelce her hangi bir şekilde alâkalı bulunmadıkları birleşmelerin yeniden tesisi için mezkûr hareketleri evvelce dağılmış olduğunu bildikleri birleşmeler bakımından icra edenler hakkında da uygulanmak icabedecektir.

Maddeye ilavesi teklif olunan 9 ncu fıkra hâkime geniş bir salâhiyet vermiş bulunmaktadır. Türlü şekil ve suretlerde tezahür edebilecek ve fiili ika edenlerin maksat ve şahsiyetleri itibariyle pek çok tehavüller gösterilebilecek olan bu suçlarda hakiki bir nedamet duyarak fiillerinin husule getirebileceği kötü tesirleri izaleye mâtuf olmak üzere fıkrada yazılı hareketleri yapa-

cakları mezkûr cezayı kaldırıcı veya tahfif edici mazeret sebebinden faydalandırılmakta isabet vardır. Hâkim fıkrada mevzubahis salâhiyetini kullanırken hal ve şartları ve hâdisenin hususiyetlerini nazara alacaktır.

Maddenin son fıkrası ile 141 nci maddede işlenen suçların mükerrirleri hakkındaki cezaların bir misli arttırılarak hükmolunması esası kabul edilmiştir.

Tatbikat göstermiştirki, bu maddede işlenen suçları ika eden şahıslar her vesile ile yapılan bütün adlî ihtirata rağmen fiillerini tekrar eylemekte bir mahzur görmemektedirler. İş bu müşahede mükerrirler hakkında cezanın altıda bir nisbetinde artırılması kâfi tedbir teşkil etmediğini teyit etmektedr.

142 nci madde : 141 nci maddenin aldığı yeni şekil dolayısiyle 142 nci maddenin de onunla mütenazır olarak değiştirilmesi icabetmiştir. Bu itibarla 141 nci madde bakımından dermeyan olunan mevcut sebepler 142 nci madde hakkında da aynen vârittir.

142 nci maddenin tatbikatında propaganda tâbiri de şimdiye kadar bâzı tereddütlere sebebiyet vermiştir. Propaganda tabiriyle yayılması istenilen düşüncelerin birden fazla şahısların bilgisine ulaştırılmasını anlamak lâzımgelir. Bu itibarla propaganda unsurunun tahakkuku için umumiyetle anlaşılan mânada - meselâ fiilin umumi bir mahalde işlenmesi, veya yayın vasıtalarının kullanılması gibi - bir aleniyete ihtiyaç yoktur. Her ne suretle olursa olsun düşüncelerin birden fazla şahıslara ulaştırılması halinde propaganda unsurunu tahakkuk eylemiş saymak lâzımdır. (1)

Ölüm Cezası İsteyen Değiştirge Önerisi

Tekirdağ Milletvekili Şevket Mocan ve 53 arkadaşının, Türk Ceza Kanununun 141 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında Kanun teklifi (2/37)

GEREKÇE

Marks ve Engels'in 1848 yılında yazdıkları Manifest ile ortaya atılan ve Kapital adındaki kitabın neşri ile de fırtınalar koparan ve bugüne kadar Marksizm (İlmî sosyalizm) diye anılan doktrinin tesiri altında ve 1917 Ekim ayı Kızıl ihtilâli ile başlayıp tatbik imkânlarını Çarlık Rusyasında bulunan Kızıl Sovyet İdaresinin, kendi hudutları içinde kalmıyarak dünya üzerinde bıraktığı iz ve yarattığı tesirleri diğer devletlerin sınırları içine de sızarak milletlerin içtimai ve iktisadi bünyesininin müsaadesi nispetinde buralarda da az veya çok tesir ve nüfuzunu belirtmiş ve başlangıçta bir propaganda vasıtası olarak kullanılan bu konu nihayet her memlekette açık veya gizli şekilde bir komünist partisi faaliyeti olarak kendini göstermiştir.

Bundan masun kalmıyan memleketimiz de, aynı propaganda ve parti teşekkülü içine girmiş ve vatandaşlarımız bu diktrinin zehirli faaliyetinin kucağına düşmüşlerdir.

İlk yıllarında hemen iptidai ve mevzii şekilde kendisini gösteren bu faaliyetlerin bilâhara eline geçirebildiği her fırsat ve imkânlardan faydalanıp sahalarını oldukça genişlettikleri fakat Hükümetin aldığı önleyici tedbirler karşısında muvaffakiyetsizliklere rağmen bu önleyici tedbirlerden kendilerini kurtarabilmek amacı ile de taktiklerini, esasen gizli olan çalışma ve teşkilâtlanma işlerini, Hükümeti vezabıtayı, milleti ve kaza organlarını aldatacak, yanlış yollara ve kanaatlere sevkedecek şekilde değiştirdikleri görülmüştür.

Her zaman uyanık bulunan Hükümet bu taktik ve çalışma metodlarını dahi anlamış olduğundan gerekli tedbirleri almakta gecikmemiş, lüzumlu idari ve kanuni yollarla memleket içindeki faaliyetlerini meydana çıkararak bir kısım faillerini adaletin pençesine vermiş ve suçlular muhtelif sürelerle cezalandırılmış oldukları halde yine bu muzır ve çok tehlikeli komünizm propaganda ve faaliyetlerinin hususiyle gizli komünist partisi halinde teşkilatlanmalarının önüne geçilememiş ve aksine oarak senelerden beri mevzuatımız karşısında kanun dışı bırakılmış olan ve zaman zaman cezai müeyyideleri değiştirilen bu faaliyetin son seneler içinde (ve hele Stalingrat zaferinden sonra) hızını ve cesaretini artırarak işe koyulduğu yapılan yakalamalar ve verilen mahkeme kararı ile sabit olmuştur.

Almanya'nın tamamiyle mâğlûp edilmesini mütaakıp zafer neşesi ile sarhoş olan komünistler, artık tek arzu ve amaçları olan (Dünyayı komünistleştirmek ve Moskova'ya bağlamak) zamanının geldiğini anlamışlar ve her memlekette gizli veya açık şekilde teşekkül etmiş bulunan komünist partilerini bu amaca yöneltmek için her sahada âzami faaliyet göstermeye mecbur tutulmuşlardır.

Bizde de 1919 yılından beri teşekkül eden ve 53 maddelik (Komünist partisi faaliyet programı ile) faaliyete geçen (Türkiye Komünist Partisi) komintern'den ve profintern'nen aldığı emir ve direktifler üze-

rine faaliyetini artırmış çalışma şekil ve sahalarını gizli, aldatıcı, zehirleyici güzel metodlarla devam etmiştir.

1946 yılında demokrasi hareketini ilerletmek gayesi ile cemiyetler, matbuat ve ceza kanunlarında yapılan bâzı değişiklikler ve bunları takiben başlıyan milletvekili seçimi Türkiye Komünist Partisinin ümidini artırmış ve 25 seneden beri gizli bir şekilde çalışan bu partiye başka adlar altında ve açık olarak teşekkül etmek cesaretini vermiştir. Nitekim (Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi) adı ile 1919 da kurulmuş olan partiyi yeniden canlandıranlar ve ayrıca (Türkiye Sosyalist Partisi) adı ile kurulan diğer bir parti komünizm esasları üzerinde çalışmaya başlamışlardır. Fakat bütün maksatlarının ne olduğunu ve ne olabileceğini göz önünde bulunduran Hükümet bu partilerin de gizli, hileli ve aldatıcı faaliyetini kısa bir süre içinde öğrenmiş bulunduğundan bilinen kanuni tedbirlerle bir kısım faillerini adalet pençesine vermek ve partileri kapatmak suretiyle bu tehlikeyi önlemek istemiştir.

Bundan başka demokrasi usullerinden olan (Düşünme, yazma, teşkilatlanma, ve vicdan hürriyetlerinin) tam tatbikını arzulayan ve bu sahada ileri hamleler yapan hükümetin bu faaliyetini istismara cür'et eden memleketimizdeki komünistler, değişmiş olan matbuat ve cemiyetler, kanunlarından istifadeye kalkışmışlar ve kurulmuş bulunan sendikaları, cemiyetleri, siyasi partileri içinden baltalamak ve bunlara nüfuz ederek kendi muzır fikirlerini yaymak ve temiz vatandaşları aldatarak aralarına almak ve bu yeni değişiklikler ve ileri hamlelerden de faydalanıp amaçlarına ulaşmak yolunu tutmuşlardır.

Komünistlerin bu faaliyet şekillerini kısaca olsun izah etmek faydalı görümüştür. Bilindiği üzere komünizmin idare organları esas itibariyle Komintern) ve (Profintern diye iki büyük siyasi ve iktisadi teşkilat üzerine kurulmuş bulunmaktadır. Bütün dünyadaki komünist partilerinin birliğinden doğan büyük bir beynelmilel komünist inkilâp teşkilâtı olan ve asıl ismi üçüncü komünist enternasyoneli olup kısaltılarak (Komintern) denilen ve yine bütün dünyadaki inkılâpçı amele birliklerinin, meslektaş ittifaklarının beynelmilel birliği olup asıl adı (Kırmızı meslektaş birlikleri enternasyonali) ve kısaca (Profintern) denilen bu iki teşekkülün merkezi Moskova'da olduğundan her memleketteki bu neviden teşekkülleri dahi Moskova idare etmektedir.

Komitern bu gaye için daha ziyade siyasi sahada ve komünist partileri işleriyle, Profintern ise iktisadi sahada ve meslektaş birlikleri (Sendikalar) ile beraber çalışıyorlarsa da aralarında sıkı münasebet ve irtibat bulunmaktadır.

Dünya komünist teşkilâtı gibi memleketimizdeki gizli komünist partisi de bu iki ana temel üzerinde kurulmuş ve diğer teşkilâtı kollarını ona göre tanzim ederek faaliyetini hızlandırmıştır.

1919 yılında Mustafa Suphi ve arkadaşlarının Bakû'da 1920 de Baytar Salih Hacıoğlu ve arkadaşlarının Ankara'da ve 1919 yılında da Doktor ŞefikHüsnü ve arkadaşlarının İstanbul'da kurdukları (Türkiye Komünist, Türkiye Halk İştirakiyun-Türkiye Sosyalist İşçi ve Köylü) partilerinin faaliyetleri hep bu esaslar üzerine kurulmuştur. 25 seneden beri memleketimizde görülen işçi hareketleri de Profintern sendikalistleri tahrikâtının tesiri altında kalmışlardır. Komitern de Türkiye Komünist Partisini temsil eden mürahhasların bulunduğu bilindiği gibi, Türkiye amele birliklerinin Profintern'de âzalarının bulunduğu da kendi vesikaları ile açıklanmıştır.

Türkiye Komünist Partisi 25 yıl önce açık çalışma şeklinden gizli çalışma şekline intikal edince bütün faaliyetini ve çalışma usulleri ile yayın vasıtalarını bu gizlilik prensibine uydurduktan başka kanun dışı bırakılan partilerin kollarını maskeli adlar altında çalışmalarına ve bu suretle zabıta kuvvetlerine şaşırtmaya halkı hele gençliği hileli ve aldatıcı yollarla zehirlemeye ve kandırmaya önem vermiştir. Nitekim son yıllarda memleket içinde başlıyan demokrasi hareketlerini de istismar ederek (İleri gençler, ileri demokrat, ileri demokrasi, Atatürk'çü Anayasanın tam takbikı, Anti-faşist, vurguncularla mücadele, günün meseleleri.. gibi) adlar ve fikirler arkasında yine ortaya çıkmışlardır. Bütün maksatlarının memleket içinde huzursuzluk yaratmak, milli birliği bozmak, halkı Devlet idare ve otoritesine karşı koyabilecek şekilde kinleştirmek ve hazırlamak ve bu işi bir ihtilâle kadar götürüp iktidarı ele almak için bekledikleri fırsat ve imkânları temin etmek olduğu, eskiden beri yayınladıkları gizli broşürlerden ve yaptıkları propagandalardan başka, son defa partilerin kapatılması ile ele geçen vesiklardan anlaşılmıştır.

Komitern'nin lağvedilmiş olmasının ilânı ve kominform adının ortaya atılmış

bulunması yukarda izah olunan çalışma esasları ile, kaynak ve organları asla değiştirmemiştir. Çünkü gayeye varmak için her türlü hile ve vasıtaya müracaat etmek komünistlerin kabul ve tatbik ettikleri bir metoddur.

Komünistlerin bunlardan başka dünya çapında olduğu kadar memleketimiz için çok tehlikeli olan ve bütün demokrat ve hür devletler tarafından vesikalarla tesbit olunarak yayınlanan faaliyetleri de şunlardır :

— Millîbirliği yıkmak;
— Millî istiklâl ve hâkimiyeti kaldırmak;
Vatan bütünüğünü parçalamak;
Bu üç kutsi umdeyi ortadan kaldırmak için tuttukları yollarda yine sırasiyle:
— Millî menfaatlere aykırı hareket etmek;
Yabancı bir devlet hesabına casusluk yapmak;
— Yabancı bir devlet hesabına sabotaj yapmak;
— Yabancı bir devlet hesabına beşinci kol olmak.

Faaliyetleridir ki, hukuki vasıfları itibariyle bunlar (Millî birliğe, milli müdafaaya ve vatana hiyanet) suçlarıdır.

Marazi ve içtimai hastalıklara, bunların azlığı veyahut çokluğu veya çeşitliği karşısında nasıl yeni yeni sıhhi, idari ve kanunî tedbirlere acele başvurmak icabediyorsa, komünizm hastalığı ve yeni idari, kanuni şiddetli ve önemli tedbirlere başvurmak zamanı gelmiş bulunmaktadır ki, bunlar aşağıda sırasiyle gösterilmiştir:

Kanuni tedbirler :

Bugün mevcut mevzuatımızdan Cemiyetler Kanununun 9 ncu maddesi ile komünist partisi kanun dışı bırakıldığından ve Matbuat Kanununun 40 ıncı maddesi komünistlik ve anarşistlik hakkında neşriyatta bulunulamıyacağından bahsettikleri gibi Türk Ceza Kanununun 141 ve 142 nci maddeleri böyle bir parti (Cemiyet) kuranlar, buraya girenler ve bu konu üzerinde propaganda yapanlar haklarında verilecek cezaları da tedvin etmiştir.

Fakat bütün bu memnuniyetlere ve bugüne kadar tatbik olunan cezalara rağmen, komünistlerin nedamet göstermedikleri ve cezadan beklenen nedamet prensibinin elde edilemediği inancına varılmıştır. Her yakalamada eski ve sabıkalı komünistlerin tekrar ortaya çıkması ve mütaaddit defalar cezalandırılmış olanların hükümlülük süresini çektikten ve serbest bırakıldıktan sonra evvelkinden daha fazla faaliyete geçtiklerinin görülmesi, bu inancı teyit etmektedir

Bundan başka, evvelce temiz kalmış, vatan ve millet sevgisi taşımış ve bunlara bağlılığı sabit olmuş bir kısım vatandaşları da zehirliyerek arkalarından sürükledikleri onların da kızıl damgasiyle damgalanmalarına ve mahkûm edilmelerine sebep oldukları anlaşılmıştır ki, bunlar üzerinde de durmak en önemli bir konu haline gelmiştir.

İşte bütün bu zaruri sebeplerden dolayı, bugünkü cezai unsur ve mueyyideleri hemen değiştirmek lüzumu hasıl olmuştur. Tanzim olunan kanun maddelerinde, komünistlerin faaliyetleri içinde bulunan (Vatana, millete, istiklâle hiyanet ve sadakatsizlik) fiillerinden aşağıdaki hususlar gözönünde bulundurulmuştur :

— Komünist partilerinin açıkça bilinen yabancı bir merkeze bağlı oldukları;
— Teşkilât ve faaliyetleri içinde (Halk tabakaları, Devlet teşkilatı kadroları, gençlik, okullar, sendikalar, işçiler ve işçi topluluklari ve ordunun) alınmış ve bunlara sızmış olmaları;
— Bütün cemiyetler, siyasi partiler, kültür kurulları, matbualar içine sızmak istemeleri ve hattâ sızmış bulunmaları;
—Kendi partilerinin faliyet programındaki açık maddeler ;
— Millî menfaatlere aykırı hareket;
— Casusluk;
— Sabotaj;
— Beşinci kol;
— Sağ, mutedil ve müfrit sol ve irtica gibi hareketleri körükliyerek memleket içinde gayri memnunluğu çoğaltmak, anarşi yaratmak, ihtilâle götürmek ve bunların arkasından da iktidarı ele geçirmek gibi amaçların bulunması.

Türk Ceza Kanununun 125 nci maddesi (Devlet topraklarının bütünlüğünü tamamen veya kısmen yabancı bir devletin hâkimiyeti altına koymak, devletin istiklâlini tenkis ve birliğini bozmak ve nihayet hâkimiyeti altında bulunan bir kısım topraklarını Devlet idaresinden ayırmak fiilinden) bahsetmektedir. Böyle bir fiili işleyen failin cezası da ölümdür.

Komünizm umdelerinden en önemlisi, yabancı bir devlet hesabına çalışmak vatan ve milleti onun emir ve idaresi altına koymaktır. Nitekim bunun canlı misalleri artık meydandadır ve tamamiyle anlaşılmıştır.

Türkiye Komünist Partisi faaliyet programının 11 ve 55 nci maddeleri (Millî azlıklardan kütleler halinde yaşıyanlara devletten ayrılmak hakkını) tanımakta ve (Kürtlerin, Lâzların birer Kürdistan ve Lâziztan adı ile) vatan bütünlüğünü parçalamalarına müsaade etmektedir.

Partilerin dağıttıkları gizli broşürlerde de bunları açıklamışlar ve hattâ gizlice milletvekili adaylarını bile göstermişlerdir.

Casusluk fiili, hazarda 15 seneden ağır hapis ve fevkalede hallerde seferberlikte ölüm cezası ile cezalandırılmıştır.

Sabotaj fiilleri, Askerî Ceza Kanununun 59 ncu maddesine göre 8 yıl ağır hapisten ölüm cezasına kadar cezalandırılmaktadır.

Bu durum karşısında artık komünistler, anarşistler ve nihilistler için bugün takbik edilmekte bulunan Türk Ceza Kanununun 141 ve 142 nci maddelerindeki unsurları ve cezaları - cezadaki içtimai fayda, adalet ve suçla ceza arasında bulunmsı lâzım gelen muvazene esaslarına - uygun görmeye mantıki, ilmî ve hukuki imkân kalmamıştır.

İşte bu gerekçeye uyularak ve komünizm içinde esasen mündemiş bulunan unsurlarla Tüık Ceza Kanunu hükümleri göz önünde bulundurularak 141 inci maddesinin değiştirilmesi için ilişik kanun teklifi hazırlanmıştır.

Gereğinin yapılmasını rica ederiz.

Tekirdağ Milletvekili
Şevket Mocan
7.XI.1950

Bu yasa önerisini veren milletvekilleri

Tekirdağ
Ş. Mocan

Çanakkale
B. Enüstün

Tekirdağ
İmza okunamadı

İstanbul
M. Soral

Kocaeli
S. Önhon

İsparta

Rize
K. Balta

Tekirdağ
Z. Eratman

Ankara
M. Bayramoğlu

Kırklareli
F. Filiz

Kastamonu
H. Tosunoğlu

Çanakkale
K. Akmanlar

Tokad
M. Önal

Balıkesir
E. Güreli

Mardin
A. Bayar

Kocaeli
Z. Atığ

Erzurum
M. Yazıcı

İzmir
M. Aldemir

Urfa
C. Öncel

Bolu
M. Dayıoğlu

Tokad
A. Gürkan

Yozgat
H. Üçöz

Muş
F. Kılıçlar

Çanakkale
İ. Karasioğlu

Elazığ
M. S. Yazman

Ankara
A. Gedikoğlu

Bolu
Z. Dasışman

Gümüşhane
K. Yörükoğlu

Tekirdağ
H. Bingöl

Afyon K.
B. Oynağanlı

Kırklareli
S. Pekkip

Samsun
M. Özkefeli

İstanbul
S. Fuad Keçeci

Antaya
B. Onat

Tekirdağ
Y. Ziya Tuntaş

Samsun
F. Keskin

Kocaeli
H. Başak

Samsun
F. Tüzel

Samsun
N. Berkman

Niğde
H. Nuri Yurdakul

Konya
A. Rıza Ercan

Kırşehir
R. Özdaş

Konya
M. Ali Ülgen

Bolu
İ. Gülez

Çorum
H. Yemençiler

Antalya
A. Tokuş

Çanakkale
S. Endik

Erzurum
E. Karan

Ordu
F. Boztepe

Muğla
C. Hünal

Ek değiştirge Önerisi

Şevket Mocan ve 108 milletvekilinin ek değiştirge önerisi Tekirdağ Milletvekili Şevket Mocan ve arkadaşlarının 2/37 sayılı kanun teklifine ek

T.B.M.M. Başkanlığı Yüksek Katına

Türk Ceza Kanununun 141 nci maddesinin tadili hususunda takdim olunan kanun tasarısının gerekçesindeki aynı esbaba dayanarak Adalet Encümenince kabul edilen 141 nci maddenin son şeklinin birinci fıkrasına ilişik fıkranın ilâvesini arz ve teklif ediyoruz.

(Bu fiilleri işleyenler (merkez icra) ve vilâyet başkan, sekreter, takviyeci, irtibatçı iseler veya bu fiiller seferberlik veya harb halinde işlenirse ölüm cezası verilir.)

Tekirdağ
Ş. Mocan

Antalya
A. Tokuş

Kırşehir
R. Özdeş

İstanbul
S. F. Keçeci

Samsun
F. Keskin

Çorum
H. Ortakçıoğlu

Zonguldak
R. Sivişoğlu

Niğde
H. N. Yurdakul

İstanbul
M. Earol

Kırklareli
F. Filiz

Balıkesir
A Kocabıyıkoğlu

Samsun
N. Berkman

Trabzon
M. Gologlu

Samsun
İ. Işın

Sivas
B. Taner

Maraş
A. Aytemiz

Afyon K.
B. Ovnaoğanlı

Tekirdağ
Z. Eratman

İsparta
İ. Aksu

Kayseri
A. R. Kılıçkale

Bilecik
T. Oran

Tokat
M. Özdemir

İsparta
K. Demiralay

Balıkesir
S. Yırcalı

Gümüşhane
C. Baybura

Samsun
M. Özkefeli

Bolu
F. Belen

Kayseri
İ Kirazoğlu

Afyon K.
S. Kerman

Konya
Z. Ebüzziya

Afyon K.
K. Özçoban

Çanakkale
S. Endik

Balıkesir
A. F. İşeri

İstanbul
A. Topçu

Kocaeli
S. Önhon

Bursa
A. Erozan

Bolu
M. Dayıoğlu

Kayseri
M. Özdemir

Samsun
H. Uzer

Afyon
A. Güler

Çanakkale
K. Akmanlar

Ankara
R. Eren

Denizli
R. Tavaslıoğlu

Afyon
G. Yiğitbaşı

Rize
İ.Akçal

Ankara
S. Adil

Çanakkale
N. İyriboz

Urfa
F. Ayalp

Manisa
S. Mıhçıoğlu

Urfa
R. K. Timuroğlu

Kütahya
Y. Aysel

Antalya
A. Tekkelioğlu

İstanbul
F. Sayımer

Kütahya
İ. Ş. Özgen

Zonguldak
İ. R. İncealemdaroğlu

Bolu
M. Dayıoğlu

Niğde
F. Köşkeroğlu

Kocaeli
M. Kavalcıoğlu

Sivas
H. Yüksel

Zonguldak
A. Boyacıgiller

Mardin
A. Uras

Erzurum
E. Karan

Manisa
M. Kurbanoğlu

Tokad
M. Önal

Kayseri
F. Apaydın

Mardin
C. Öztürk

Yozgat
Y. Karslıoğlu

Balıkesir
S. Baskan

Antalya
İ. Subaşı

Balıkesir
M. Erkuyumcu

Denizli
F. Karabudak

Kastamonu
Ş. Kerimzade

Denizli
F. Başaran

Zonguldak
H. Balık

Samsun
Ş. Uluçay

Amasya
İ. Olgaç

Muş
F. Kılıçlar

Kars
A. Çetin

Antalya
Okunamadı

Çanakkale
B. Enüstün

Çanakkale
E. Kalafat

Konya
H. Ölçmen

Aydın
F. Menderes

Ankara
O. Ş. Çiçekdağ

Bitlis
S. İnan

Balıkesir
M. Tuncay

Sivas
N. Ağacıkoğlu

Kastamonu
R. Taşkın

Bolu
Z. Danışman

Zonguldak
A. Açıkgöz

Ankara
F. Seyhan

Konya
M. Obuz

Urfa
C. Öncel

Seyhan
S. Serçe

Zonguldak
C. Kıpçak

Manisa
N. Körez

Hatay
A. Cilli

Seyhan
R. O. Arık

Denizli	Balıkesir
E. Şahin	Y. Pelvan
Giresun	Kars
A. Tüfekçioğlu	L. Aküzüm
Mardin	Trabzon
A. Bayar	T. Kroal
	Ö. Cecherî
	Urfa

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türk Ceza Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı

Madde : 141

1 — Bir sosyal sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeye veya bir sosyal sınıfı **cebir yoliyle** kısmen veya tamamen ortadan kaldırmaya veya memleket içinde müesses iktisadi veya sosyal nizamları cebren yok etmeye mâtuf birleşmeleri her ne suret ve nam altında olursa olsun kurmaya teşebbüs eden, teşkil veya tanzim yahut sevk ve idare eden veya bu hususlarda yol gösteren kimse 5 yıldan 12 yıla kadar ağır hapis cezasiyle cezalandırılır.

2 — Devletin siyasi veya hukuki nizamlarını topyekün yok etmek gayesini güden birleşmeleri, her ne suret ve nam altında olursa olsun kurmaya teşebbüs eden veya teşkil yahut tanzim veyahut sevk ve idare eden veya bu hususta yol gösteren kimse aynı ceza ile cezalandırılır.

3 — Amacı Cumhuriyetçiliğe aykırı olarak Devletin tek bir fert yahut bir zümre tarafından idare edilmesini yahut anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk mülâhazasiyle kaldırmayı hedef tutan birleşmeleri kurmaya teşebbüs eden, teşkil, tanzim veya sevk ve idare eden yahut bu hususlarda yol gösteren kimse birinci fıkrada yazılı ceza ile cezalandırılır.

4 — Millî duyguları yok etmeye veya zayıflatmaya matuf bulunan birleşmeleri kurmaya teşebbüs eden, teşkil, tanzim veya sevk ve idare eden yahut bu hususlarda yol gösteren kimse bir yıldan üç yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

5 — 1, 2 ve 3 ncü fıkralarda yazılı birleşmelere girenlere 2 yıldan 8 yıla kadar ağır hapis cezası verilir. Dördüncü fıkrada yazılı hallerde 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası verilir.

6 — Birinci fıkrada cebir unsurunun tasrih edildiği haller müstesna olmak üzere, yukarıki fıkralarda yazılı amaçlara varmak için birleşmeler tarafından her ne suretle olursa olsun cebir ve şiddet kullanmak veya tehdit etmek vasıta olarak kabul edilmiş veya bu cihet açıklanmamış olmakla beraber cebir ve şiddet veya tehdit başarı için gerekli bulunmuş ise bu birleşmeleri tesise teşebbüs, teşkil, tanzim veya sevk ve idare eden veya mezkûr birleşmelere giren yahut bu hususta yol gösteren kimselere verilecek cezalar yarıdan aşağı olmamak üzere artırılır.

7 — Yukarıki fıkralarda yazılı fiilleri Devlet memur ve müstahdemleri veya sermayesi kısmen veya tamamen Devlete ait olan iktisadi teşekküller ve belediye içinde veya bunların memur ve müstahdemleri veya sendikalar, işçi teşekkülleri, okullar, yüksek tahsil müesseseleri içinde veya bunların mensupları arasında işliyenler hakkında verilecek ceza üçte bir nisbetinde artırılır.

8 — Yukarıki fıkralarda mevzuubahis birleşmeleri dağıtıldıktan sonra her ne suretle ve nam altında olursa olsun yeniden tesise teşebbüs, teşkil tanzim veya sevk ve idare edenler veya bu türlü birleşmelere girenler yahut bu hususta yol gösterenler hakkında verilecek cezalar altıda bir nisbetinde artırılır.

9 — Bu maddede yazılı suçları birlikte işleyenlerden biri suçu ve faillerini kovuşturmaya başlanmazdan önce yetkili makamlara bildirdiği takdirde verilecek ceza hal ve şartlara ve hadisenin hususiyetlerine göre kısmen veya tamamen kaldırılabilir.

10 — Bu maddede yazılı suçlardan dolayi mükerrir olanlar hakkında hükmedilecek ceza bir misli artırılır.

Madde : 142

1 — Bir sosyal sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya bir sosyal sınıfı cebir yoluyle kısmen veya tamamen ortadan kaldırmak yahut memleket içinde müesses iktisadi veya sosyal nizamları cebren yok etmek veya devletin hukuki veya siyasi nizamını topyekûn yoketmek için her ne suretle olursa olsun propaganda yapan kimse 2 yıldan 6 yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

2 — Cumhuriyetçiliğe aykırı veya demokrasi prensiplerine muhalif olarak Devletin tek bir fert yahut bir zümre tarafından idare edilmesi yahut Anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk mülâhazasiyle kaldırmak için her ne suretle olursa olsun propaganda yapan kimse aynı ceza ile cezalandırılır.

3 — Millî duyguları yok etmek veya zayıflatmak için her ne suretle olursa olsun

propaganda yapan kimse 2 yıla kadar ağır hapis cezasiyle cezalandırılır.

4 — Birinci fıkrada cebir unsurunun tasrih edildiği haller müstesna olmak üzere, bu propagandalar yukarıki fıkralarda yazılı gayelere varmak için cebir ve şiddet kullanmayı veya tehdit etmeyi de tazammüm ediyorsa verilecek ceza yarıdan aşağı olmamak üzere artırılır.

5 — Yukarıki fıkralarda yazılı fiilleri, taallûk ettikleri gayeleri gerçekleştirmek maksadiyle övenler 5 yıla kadar ağır hapis cezasiyle cezalandırılır.

6 — Yukarıki fıkralarda yazılı fiilleri 141 nci maddenin 7 nci fıkrasında yazılı kimselere karşı ve aynı fıkrada tasrih edilen yerler içinde işliyenlere verilecek ceza üçte bir nisbetinde artırılır.

7 — Yukariki fıkralarda yazılı fiiller yayın vasıtasiyle işlendiği takdirde verilecek ceza üçte bir nisbetinde artırılır.

8 — Bu maddede yazılı sucların işlenmesinde 64 ve 65 nci maddelere göre seriklerini kovuşturmıya başlanmazdan önce yetkili makamlara bildiren kimselere verilecek ceza hal ve şartlara ve hâdisenin hususiyetlerine göre kısmen veya tamamen kaldırılır.

9 — Bu maddede yazılı suçlardan dolayı mükerrir olanlar hakkında hükmedilecek ceza bir misli artırılır.

ADALET KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİSİ

Türk Ceza Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı

BİRİNCİ MADDE —

Türk Ceza Kanununun 82, 141, 142, 163, 192, 265, 311, 312, 403, 404, 406, 421, 480, 482, 486, 491, 492, 493, 513, 567, ve 56 8nci maddeleri aşağıda yazılı şekillerde değiştirilmiştir.

Madde : 141

1 — Bir sosyal sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeye veya bir sosyal sınıf **cebir yolu ile** kısmen veya tamamen ortadan kaldırmaya veya memleket içinde müesses iktisadi veya sosyal nizamları **cebren** yok etmeye mâtuf cemiyetleri her ne suret ve nam altında olursa olsun kurmaya tevessül teşkil, tanzim veya sevk ve idare eden yahut bu hususlarda yol gösteren kimse sekiz yıldan 15 yıla kadar ağır hapis cezasiyle cezalandırılır.

2 — Devlet siyasi ve hukuki nizamlarını topyekün yok etmek gayesini güden cemiyetleri her ne suret ve nam altında olursa olsun kurmaya, tevessül, teşkil, tanzim veya sevk ve idare eden yahut bu hususlarda yol gösteren kimse aynı ceza ile cezalandırılır.

3 — Amacı Cumhuriyetçiliğine aykırı olan veya demokrasi prensiplerine aykırı olarak Devletin tek bir fert yahut bir zümre tarafından idare edilmesini hedef tutan cemiyetleri kurmaya tevessül, teşkil, tanzim veya sevk ve idare eden yahut bu hususlarda yol gösteren kimse birinci fıkrada yazılı ceza ile cezalandırılır.

4 — Anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk mülahazasiyle kısmen veya tamamen kaldırmayı hedef tutan veya milli duyguları yok etmeye veya zayıflatmaya matuf bulunan cemiyetleri kurmaya tevessül, teşkil, tanzim veya sevkü idare eden yahut bu hususlarda yol gösteren kimse bir yıldan 3 yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

5 — 1, 2 ve 3 ncü fıkralarda yazılı cemiyetlere girenlere 5 yıldan 12 yıla kadar ağır hapis cezası verilir. 4 ncü fıkrada yazılı hallerde 6 aydan 2 yıla kadar hapis cezası verilir.

6 — Yukarıki fıkralarda yazılı fiilleri Devlet daireleri, belediyeler veya sermayesi kısmen veya tamamen Devlete ait olan İktisadi Teşekküller, sendikalar, işçi teşekkülleri, okullar, yüksek tahsil müesseseleri içinde veya bunların memur, müstahdem ve mensupları arasında işliyenler hakkında verilecek ceza üçte bir nispetinde artırılır.

7 — Bu maddede yazılı suçları işleyenlerden biri suçu ve diğer faillerini tahkikatın her safhasında yetkili makamlara bildirdiği takdirde bu kimseye verilecek ceza hal ve şartlara ve hadisenin hususiyetlerine göre kısmen veya tamamen kaldırılabilir.

8 — Bu maddede yazılı suçlardan dolayı mukerrir olanlar hakkında hükmedilecek ceza bir misli artırılır.

9 — Bu maddedeki cemiyet tabirinden maksat, 2 veya daha ziyade kimselerin birleşmeleri halidir.

MADDE 142 — 1 — Bir sosyal sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya bir sosyal sınıfı cebir yolu ile kısmen veya tamamen ortadan kaldırmak yahut memleket içinde müesses iktisadi veya sosyal nizamları cebren yok etmek veya Devletin siyasi ve hukuki nizamları cebren yok etmek veya Devletin siyasi nizamlarını topyekün yok etmek için her ne suretle olursa olsun propaganda yapan kimse 3 yıdan 8 yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

2 — Cumhuriyetçiliğe aykırı veya de-

mokrasi prensiplerine aykırı olarak Devletin tek bir fert veyahut bir zümre tarafından idare edilmesi için her ne suretle olursa olsun propaganda yapan kimse aynı ceza ile cezalandırılır.

3 — Anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk mülahazasiyle kısmen veya tamamen kaldırmayı hedef tutan veya milli duyguları yok etmek veya zayıflatmak için her ne suretle olursa olsun propaganda yapan kimse 3 yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

4 — Yukarıdaki fıkralarda yazılı fiilleri, taallûk ettikleri gayeleri gerçekleştirmek maksadiyle övenler 1 nci ve 2 nci fıkralarda yazılı hallerde 5 ve 3 ncü fıkrada yazılı halde 2 yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

5 — Yukarıki fıkralarda yazılı fiilleri 141 nci maddenin 6 ncı fıkrasında yazılı kimselere karşı veya aynı fıkrada tasrih edilen yerler içinde işleyenlere verilecek ceza üçte bir nisbetinde arttırılır.

6 — Yukarıki fıkralarda yazılı fiiller neşir vasıtasiyle işlendiği takdirde verilecek ceza üçte bir nispetinde arttırılır.

7 — Bu maddede yazılı suçları işleyenlerden biri suçu ve diğer faillerini tahkikatın her safhasında yetkili makamlara bildirdiği takdirde bu kimseye verilecek ceza hal ve şartlara ve hadisenin hususiyetlerine göre kısmen veya tamamen kaldırılabilir.

8 — Bumaddede yazılı suçlardan dolayı mükerrir olanlar hakkında hükmedilecek ceza bir misli arttırılır.

ZOR ÖGESİ ÜZERİNE TARTIŞMALAR :

Zor ögesinin önemini yukarıda açıklamıştık. Hükümet tasarısı ile Adalet Bakanlığının Değiştirge Önerisinden de anlaşılacağı gibi, Hükümet ve Adalet Bakanlığı maddelere zor ögesinin konulmasını önermiş ve bu ögenin maddelere alınmaması halinde düşünce ve basın özgürlüğünün ortadan kalkacağını ve bunun demokratik hak ve özgürlüklere zarar vereceğini savunmuştur.

Adalet Komisyonu Başkanı Halil Özyörük, Faik Ahmet Barutçu, Cezmi Türk, Necip Bilge, Komisyon Üyesi Hüseyin Ortakcıoğlu, Kamil Boran, Osman Bölükbaşı ve diğer kimi milletvekilleri maddelere zor ögesinin konulmasını isteyen uzun konuşmalar yapmışlardır.

Öte yandan Adalet Komisyonunda düşüncesine başvurulan Prof. Faruk Eremde:

«1 — Maddelere cebir unsuru konulmazsa, bütün siyasi teşekkülleri yok etmek mümkündür. Cebir unsuru sarahatle teyid olunmazsa, bütün siyasi teşekkülleri yok etmek mümkündür.

2 — Cebir saiki kanunda yer almazsa, demokrasi yıkılır, ferdin fikir hürriyeti çiğnenir ve 141. maddeye girmeyecek sosyal bir fikir tahayyül etmek de mümkün olmaz.

3 Cebir Saiki unsur sayılmazsa, bilhassa şu iki şey tehlikeye girer: Matbuat hürriyeti ve kürsü hürriyeti.» demiştir.

Adalet Komisyon başkanı Halil Özyörük'ün komisyon başkanı olarak yaptığı uzun konuşmanın bir bölümünü buraya almakta yarar görüyoruz :

«1 — Cebir unsuru konulmazsa bütün siyasi teşekkülleri yok etmek mümkündür. Yürürlükte olan kanun bu bakımdan çok tehlikelidir. Bu sebeple hükümetimizin sevkettiği tasarı metnindeki cebir unsuru hiç şüphesiz iyi niyet mahsulüdür.

2 — Cebir saiki kanunda yer almazsa demokrasi yıkılır, ferdin fikir hürriyeti çiğnenir. Ve 141. maddeye girmeyecek sosyal bir fikir tahayyül etmek dahi mümkün olmaz.

3 — Cebir saiki unsur sayılmazsa her hangi bir hükümet elinde bu madde müthiş bir silah olur.

4 — Cebir saiki unsur sayılmazsa, bilhassa iki şey tehlikeye girer. Matbuat hürriyeti ve kürsü hürriyeti.

Görülüyor ki, vaktiyle kaldırılmış olan cebir unsurunu kanuna iade eden tasarı demokratik bir zihniyetle ve bütün hürriyetlere saygı göstermek gayesi ile hazırlanmıştır.»

Zor ögesi'nin maddede yer alıp almaması üzerinde yapılan tartışmalar TBMM'de aylarca sürmüştür. Başta o dönemin başbakanı Adnan Menderes, ve Adalet Bakanı olmak üzere diğer DP milletvekilleri zor ögesine şiddetle karşı çıkmışlar ve 141. maddede ölüm cezasına yer verilmesini savunmuşlardır.

Halil Özyörük, Faik Ahmet Barutçu, Cezmi Türk gibi öteki bir kısım milletvekilleri de maddeye zor ögesinin eklenmesi gereği üzerinde direnmişlerdir. Sonuçta büyük bir çoğunlukla maddelerde bu ögeye yer vermeyen ve ölüm cezasına yer veren öneri kabul edilerek yasalaşmış ve maddeler bu günkü biçimini almıştır.

---

(1) Gerekçe'de Marksizm hakkında yanlış bilgiler verilmiştir. Bu yanlışlıkları açıklamak incelememizin konusu dışında olmakla beraber hukuk yönünden aydınlanması gereken hususlar üzerinde ileride durulacaktır.

— Devam edecek —

ÇAKIR'IN "YÜRÜYÜŞ„E YANITLARI

SORU I — TÖB — DER'in gelişimi açısından son genel kurulu nasıl değerlendiriyorsunuz?

CEVAP I. — Türkiye'de, öğretmen örgütçülüğünün temeli, Birinci Paylaşım Savaşı yıllarına dayanır. Bu nedenle, Türkiye öğretmenlerinin örgütlenmede, örgütlü mücadelede, örgüt yönetiminde ve işlevinde bilgileri ve deneyleri çoktur.

Bilindiği gibi, dört ayrı ekip ilerici ve devrimci öğretmenlerimizin ekonomik - demokratik mücadele örgütü olan TÖB — DER in 23 - 24 Haziran 1975 günleri yapılan olağanüstü kurultayına, örgütsel anlayışlarını ve çalışma yöntemlerini sunarak, kurultaydan görev talebinde bulundular.

Biz bu durumu, ülkemizin bugünkü koşulları içinde örgütümüzün yeri, görevleri ve etkinliği açısından ilkelerle, ekonomik - demokratik mücadele yöntemleri ile yönetimde görev talebinde bulunmayı bir hizmet yarışı ve üyelerimizin örgüte bilinçli bir şekilde sahip çıkması olarak değerlendiriyoruz.

Son genel kurulda verilen örgüt içi mücadeleyi bundan sonra verilecek mücadeleleri, eleştiri, özeleştiri ve birlik ilkesi ışığında, örgütü daha ileri amaçlara ulaştırmak için, verilen mücadele olarak görüyor ve bunun örgütümüz için bir gelişim olduğuna inanıyor, örgütümüzün sağlığı ve geleceği bakımından son derece önemli ve demokratik buluyoruz.

SORU II — Milliyetçi Cephe Hükümetinin öğretmenlere karşı uygulandığı politikayı değerlendirir misiniz ?

CEVAP II — Emperyalizmin ve yerli egemen güçlerin oluşturdukları «Milliyetçi Cephe» den amaç; ilerici, demokratik ve devrimci güçleri sindirmek, ezmek, ülkeyi kendi sınıfsal çıkarları doğrultusunda yönetmektir. Kısacası, «Milliyetçi Cephe Hareketi» ilerici, demokrat ve devrimci kuruluşlara karşı, baskı ve teröre yönelik bir harekettir.

Sömürülen bir ülkenin yurtsever ve devrimci öğretmenleri olarak, emekçi sınıf ve tabakaların kurtuluşu doğrultusunda, bilinç taşıma ve kurtuluş mücadelesinde örgütlü olarak yerimizi almanın, tarihin, ülke koşullarının ve içinde bulunduğumuz maddi hayat şartlarının bize yüklediği bir görev olduğu bilincindeyiz.

Emekçi sınıf ve tabakalartn, ülkesine ve emeğine sahip çıkmadığı müddetçe sömürüsünü sürdürebileceğini çok iyi bilen egemen güçlerin, öğretmenlere baskı ve zulüm yapmaları ve öldürmeleri bundan ileri gelmektedir. Ne varki, yapılan tüm saldırılar, kıyımlar ve öldürmeler, halkımızla omuz omuza verdiğimiz bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinden bizi alıkoyamayacaktır. Şu hususu kesinlikle belirtmekte yarar görüyorum. Bu da, bize karşı uygulanan tüm faşist saldırılar ve öldürmeler, bizi bilemekte, kinimizi ve dolayısıyle mücadele gücümüzü arttırmaktadır.

SORU III — Ekonomik koşullar bakımından öğretmenlerin günümüzdeki durumu nedir? Özlük sorunları TÖB — DER'in çalışmalarında nasıl bir yer tutuyor

CEVAP III — Emperyalist - kapitalist sistemin halkalarını oluşturan geri bıraktırılmış ülkelerde, emperyalist - kapitalist sömürüden başka işçi sınıfı ve yoksul köylü olmak üzere, tüm emeği ile geçinenler etkilenmekte, yaşam mücadelelerini binbir güçlükle sürdürmeğe çalışmaktadırlar. Özellikle emperyalist - kapitalist sistem, yapısının gereği, ekonomik, sosyal ve politik bunalımlara girdiği dönemlerde, geri bıraktırılmış ülkelerde emekçi sınıf ve tabakaların ve tüm emeği ile geçinenlerin yaşam koşulları daha da çok zorlaşmaktadır.

Ülkemizde 1970'e göre yüz lira birim alındığında, bu yüz liranın alım gücü, 1975'te 40 liraya düşmüştür. 1970'ten 1975'e dek fiatlar % 112 artarken, maaşlar % 25'lik bir artış göstermiştir. Bu durum, öğretmenlerimizin içinde bulunduğu ekonomik koşulların güçlüğünü açıkça ortaya koymaktadır.

Özlük sorunlarımıza çalışma programında gereken önem verilmiştir. İlk baştan iş gücümüzün değerini kendimiz biçmek için, grevli, toplu sözleşmeli sendikalarda örgütlenme mücadelesi vereceğiz. İşveren durumunda olan devleti toplu sözleşmeye oturmaya zorlayacağız. Bunun yanında maddi yaşam koşullarımızın günün ekonomik koşullarına uydurulması, ücretin fiatların önünde yer alması için, örgüt olarak ekonomik mücadelemizi sürdüreceğiz.

SORU VI — Türkiye'de öğretmenlerin demokrasi mücadelesi içindeki yerini TÖB-DER nasıl değerlendiriyor?

CEVAP IV — Emperyalizmin ve faşizmin baskı, tahakküm ve sömürüsünden başta işçi sınıfımız ve yoksul köylümüz olmak üzere, tüm emeği ile geçinenler tedirgin olmaktadırlar.

Sınıflar açısından bakıldığında, öğretmenler bilfiil üretimde çalışarak, üretim yapan bir sınıf değildir. Fakat, üretim araçlarına sahip de değildirler. Bu nedenle, Türkiye öğretmenlerinin yeri, hiç kuşkusuz ki, bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi veren emekçi sınıf ve tabakaların yanıdır.

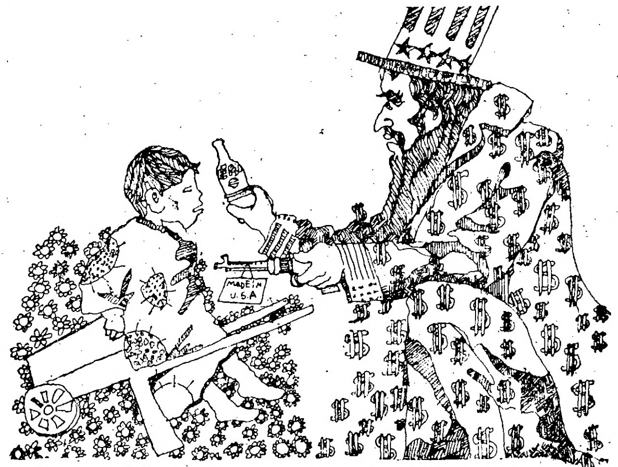
İlerici ve devrimci öğretmenlerimizin ekonomik ve demokratik mücadele örgütü olan TÖB — DER, anti - emperyalist, anti-faşist bir örgüttür. Türkiye'de öğretmenlerimizin verdiği bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi, tek tek verilen bir mücadele değil, örgütlü bir mücadeledir. Anti - emperyalist ve anti faşist niteliğimizden dolayı, halkımızın verdiği bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesi bütünlüğünün, bağımsızlık ve demokrasi yanında yerimiz vardır. Ancak, bu mücadelede, öncü güç olmadığımızın, öncü gücün, işçi sınıfının öncü müfrezesi yani partisinin olduğu bilincindeyiz.

SORU V — TÖB — DER'in siyasal partiler karşısındaki tutumu nedir.

CEVAP V — Örgütümüzün birlik ve bütünlüğünü sağlamak için, örgütsel bağımsızlığımızı titizlikle korumaya mecburuz. Partilere karşı örgütsel bağımsızlığımızı koruyamazsak. tabanımızı yitirir, yukarıda bir avuç azınlığın, starateji tartışmaları yaptığı bir yönetim haline geliriz. Örgütü bir adım ileri götürebilmenin tek yolu bu yanlışlığa düşmemektir. Bizler, partiler karşısında örgütümüzün bağımsızlığını ve bütünlüğünü titizlikle korumanın, ülkemiz, halkımız ve öğretmenlerimiz için, en doğru tavır olduğu görüşündeyiz.

Ancak, bu tavırdan ülkemizin ve halkımızın sorunlarına karşı tarafsız olduğumuz anlamı çıkarılamaz. Bizler, halkımızın çıkarlarına ve ülkemizin sorunlarına karşı, tarafsız olmadığımızın bilincindeyiz.

«yardım» ve yabancı sermaye sömürüsü

TÖB_DER yayınları 3
araştırma bürosu

Fiyatı : 7,5 Lira. Üyelerimize yüzde elli indirimlidir.

Eğitimin Sınıfsal Karakteri

Andre GORZ

BİLİMİN SINIFSAL KAREKTERİ

«Bilim işçilerinin» proterleşmesinden çok söz edilmesinin temel nedeni bunların büyük çoğunluğunun, kendilerini gerçekten proletaryadan saymamalarından ileri geliyor. Durum böyleyken neden «bilim işçilerinin» proteleterleşmesinden bu kadar çok söz ediliyor? Kanımca gayet basit bir nedenden ötürü. Biz hâlâ bilimsel ve proteler kelimelerini bir arada ve uzlaşır olarak görmek durumunda değiliz. Üniversiteden diplomalı birini işçi saymıyoruz, diplomalı bir musluk tamircisini, desinatörü, kalıpçıyı yahut hasta bakıcıyı saydığımız gibi.

Politik inanışlarımız ne olursa olsun, hâlâ çoğumuz «bilim işçisiyle» herhangi bir elektrikçi arasındaki farkı sadece yetişkinlik farkı olarak ya da mesleki farklılık olarak görmüyoruz. Bu, alt bilincimizde yetişkinlikten ayrı olarak bir sosyal statü farkı yada sosyal konum farkı olarak ortaya çıkıyor. «Bilim işçilerinin» proteleterleşmesinden söz edilmesi bunlar kendilerini proletor saydıkları, proleter hissettikleri ve de öyle bir tavrı benimsediklerinden ötürü değildir. Bu kesimin giderek eski ayrıcalıklarını ve statülerini yitirdikleri içindir.

Eğer açıklıkla soruna yaklaşmak gerekirse, çoğumuz şunu kabul etmek durumundayız. «Bilim işçilerinin» proleterleşmesi bu insanlar için beklenmedik bir sürpriz oluyor. Oysa bunlar umuyorlardı ki bilimsel yetişkinleri onlara interesant yüksek ücret ve itibar edilir bir sosyal statü sağlıyacak. Çünkü bunların büyük çoğunluğu elde ettikleri yetişkinliğin onlara egemen sınıflara özgü olan bir ayrıcalık, bir otorite ve farklı sosyal statü sağlıyacağı geleneksel bilinciyle yetişiyorlar. Yine soruna açıklıkla yaklaştığımız zaman kabul etmemiz gerekirki çoğumuzda elitci (seçkinci) bir bilim anlayışı hakim. Bu anlayışa göre bilimsel yetişkinliği olanlar küçük bir azınlıktır, öyle de kalmalıdır. Neden? Çünkü bizim bilim anlayışımıza göre bilim sadece bir elite (seçkinler grubuna) özgü bir şeydir. Herkes öğrenim yapamaz, herkes bilimci olamaz. İşte okullarda bize öğretilen budur. Aldığımız eğitim sürekli olarak şunu yerleştirdi kafalarımıza: Bilim herkese açık olamaz ve öğrenim yapabilenler ötekilerden üstündür! Herkes gibi işçi olma utancımız şu postulaya (önermeye) dayanıyor: bilimci olmak demek yüksek düzeyde bir yetişkinliktir. Bu da herkesin harcı değildir. Çok az insana özgü bir şeydir!...

İşte öncelikle bu postula (önerme) ile hesaplaşmamız gerekiyor. Kendimize şu soruyu sormalıyız: Neden bilim, yada sistematik bilgi şimdiye kadar bir azınlığa ait oldu? Buna şu cevabı verebiliriz: Çünkü bilim egemen sınıf tarafından, onun çıkarları doğrultusunda ve kendi egemenliğiyle uyumlu, bu egemenliği yeniden üretecek ve güçlendirecek şekilde geliştirildi ve biçimlendirildi. Başka türlü söylersek bizim bilimimiz burjuva ideolojisinin damgasını taşıyor. Ve bizim bilimle ilgili fikirlerimize egemen olan da burjuva içeriğe sahip ideolojidir.

Bu söylediklerimden aşırı basitleştirici ve ilkel sonuçlar çıkarmamalıdır. Buradan giderek bilim burjuva bir öze sahiptir, o halde bu bilimle tüm bağlarımızı koparalım ve yetişkinliğimizin sağladığı herşeyi bir yana bırakalım demek istemiyorum. Bizim bilimle ilgili fikirlerimizin ve bu bilimi kullanış tarzımızın burjuva olduğunu söylediğim zaman aşağıdaki üç yanı ele almayı düşünüyorum.

1. Bilimin tanımı ve alanı
2. Bilimin konusu ve dili
3. Bilimin dolaylı ideolojik içeriği.

1. Bir şeyin bilimsel olup olmadığını belirlemek için toplumumuz dolaylı da olsa (zımmi) bazı kriterler (ölçütler) kullanılıyor; egemen sınıfın okullarında, akademik kurumlarında edinilen bilgi ve kazanılan yetenekler bilimsel sayılıyor. Buna karşılık halk kültürüne ilişkin yetenek ve bilgilerki bunlar giderek yok olmakta- bilimsel sayılmıyor. Açıklayıcı bir kaç örnek verelim:

Örneğin tıpta hastalığa ters düşen ilaçla tedavi halinde eğer bu ilaçlar sentetik iseler yani laboratuvarlarda yapılmışlarsa «Bilimsel» bir süreç sonunda ortaya çıktıkları için «bilimsellik damgasını» taşıyorlar. Oysa aynı hastalığı halkın kendi metodlarıyle ve geleneksel ilaçlarla tedavi tıp mesleği tarafından «bilimsel» olmadıkları için mahkûm edilmiştir.

Bir otomobil fabrikasında mühendisler yeni bir motor yaptıkları zaman bu motor «bilimsel» çalışmanın ürünü oluyor. Ne zaman bir grup amatör ya da mekanisyen ki bunların hiçbiri üniversitenin kapısına bile uğramamışlardır, elle yaptıkları parçalarla mühendislerinkinden daha üstün bir motor geliştirseler bunların yaptıkları hiçbir zaman bilimsel nitelikte sayılmaz.

Yine aynı şekilde endüstri psikologları tarafından işçileri bölmek, işçierin dirençlerini sonuna kadar zorlayacak, işçiyi tüketmeye varan bir süreç geliştirilse, işin organizasyonu «bilimsel» sayılıyor. Ne zaman işçiler kendi aralarında birleşip bir hareket ortaya koysalar ve aktif bir grev anında işi daha kolay çekilir hale getirseler, yani kendi inisiyatifleriyle işi yeniden organize etseler, işçilerin yaptıkları asla bilimsel sayılmaz.

O halde ayrım neye dayanıyor. Neden hastalığı tedavi niteliği olan halkın geleneksel ilaçları bilimsel özden yoksun sayılıyor da, işe yaramayan, daha da ötede zararlı bir ilaç laboratuvarlarda yapıldığı zaman hemen «bilimsel bir nitelik» kazanıveriyor. Neden bir mekanisyenin yaptığı «beceri» ya da «zanaat»tan sayılıyorda aynı şey endüstri firması tarafından yapılınca bu «bilimsel teknolojinin ürünü olduğu için» bilimsellik damgası taşıyor? Neden sanayi psikoloğu eksper sayılıyorda militân bir işçi bu eksperleri yeni ve etkin yöntemler ortaya koyarak kendi sahasında yenilgiye uğrattığı zaman işçinin yaptığı bilimsel olmuyor? Neden «bilim işçisinden» söz ediliyorda doğrudan işçiden söz edilmiyor?

Yukarıdaki örneklerin anlamı şudur: Bizim toplumumuz kapitalist üretim ilişkileri içinde ortaya çıkmayan her yeteneğe, her çeşit bilgiyi kapitalizm için bir anlam taşımadığı sürece bunların bilimselliğini inkar ediyor. Bundan ötürü benzer yetenek ve kabiliyetler tüm kurumlar içine dahil edilmiyor. Çünkü seviyeleri ne olursa olsun üst düzeyde de olsa yetenek ve yetişkinlikler egemen kültürün dışında sayılıyor ve reddediliyor. Toplumda bunlara hiçbir statü de tanımaz. Yasaklama olmadığı için yada olamadığı için bunlarda «meslek» sayılıyor, o kadar. Çünkü burjuvazi için bu yetişkinliğin mal olarak (emtea) fazla bir anlamı yoktur.

Toplumumuz bilimsellik vasfını ve yeteneğini sadece akademik kurumlardan çıkanlara ve diplomalı olanlara tanıyor. Kendi kendini yetiştirenlerin durumu hiçbir bilimsellik öze sahip değildir, bunlar diplomalılardan daha üst düzeyde bir yetişkinlik gösterseler bile. Eğer bu duruma bir cevap ararsak bulacağımız tek cevabın toplumsal olduğunu görürüz. Akademik kurumlar dışında edindiğimiz bilgi ve yetişkinlik egemen kültür kategorisine girmiyor, kapitalist sistemdeki hiyerarşik iş bölümü süreci dışında kalıyor da ondan.

Bir kazancı işçisi yada montaj işçisi farzedelim ve bunların yetişkinliği, aynı yerde çalışan bir mühendisinkiyle aynı olsun. Böyle bir durumda mühendisin otoritesi ve fabrikanın hiyerarşik yapısı tehlikeye düşer. Üretimde, toplumun her kesiminde ve her seviyede uzmanın (diplomalının) tekelini otoritesini ve ayrıcalıklarını sürdürmek gerekir. Bu da «bilimin» ve otoritenin tevdi edilebileceği kişilerin özel olarak, kapitalist çıkarlar doğrultusunda seçilip yetiştirilmesini gerekli kılar. İşte bu sosyal seçim de eğitim sistemiyle garantiye alınıyor. Ne kadar gizlenmeye çalışılırsa çalışılsın eğitim sisteminin amacı, toplumda otoriteyi üstlenecek kişiler yetiştirmek toplumsal yapıyı ayakta tutmaktan başka bir şey değildir. Eğer otoriteye boyun eğmiyorsanız ve otoriteyi başkaları üzerinde kullanmayı reddediyorsanız size bilim yolu kapanmıştır. Özetlersek toplumda bilim ve otorite arasındaki ilişki tersine çevrilmiş durumda, otorite sahibi olmak için yetişkinlik gerekmez. Tam tersine otoritesi olan yetişkin sayılıyor. Diplomalı «şef hata yapmaz».

2. Eksperlerin seçimi, bilginin geçirilmesi biçimi yoluyle oluyor. Eğitim metodları, ve tüm okul programları öyle hazırlanıyor ki çoğunluk eğitim sistemi dışına atılsın. Bu bilimin güçlüğünden ileri gelmiyor şüphesiz. (Egemen kültürün öteki alanlarında olduğu gibi), çünkü teorinin gelişmesi pratikten, hayattan ve insan faaliyetlerinden tamamiyle koparılmış durumda. Daha da ötede şu söylenebilir: Sosyal tanımlamaya göre bilim yada sistematik bilgi insan ihtiyaçlarından, toplumun eğitim ve eylemlerinden bağımsızdır.

Ta baştan beri modern bilim insandan kaygılarından bağımsız, sadece doğaya egemen olacak şekilde mütalaa edildi ve geliştirildi. Bilim halkın hergünkü yaşam mücadelesine hizmet edecek biçimde gelişmedi. Bilimin temel amacı burjuvazinin püriten amaçlarını gerçekleştirmek burjuvazinin egemenliğini ve sermaye birikini sağlamak olmuştur.

Burjuva ahlakı ve ideolojisi bilim ideolojisine şekil verdi. Bunun için de bilim adamının da kapitalist girişimci gibi duygusuz, gayri insani olması gerektiği görüşünü yaygınlaştırdı.

Bilim hiçbir zaman «bağımsız ve «saf» olmadı. Modern bilim burjuva kültürü içinde ortaya çıktı. Ve hiçbir zaman ne halkçı bir öze sahip oldu ne de halk için bilim oldu. Burjuvazi tarafından ele geçirildi ve burjuvazinin tekeline girdi. Bilimciler, sanatçılar artık hakim sınıfın egemenliği altında ezilen bir azınlık durumuna düşürüldü. Her ne kadar bunlar zaman zaman egemen sınıfta çalışmaya girseler de burjuva kültüründen sıyrılamıyorlardı. Aynı şekilde işçi sınıfı kampına da geçemezlerdi. Çünkü aldıkları kültür bunların işçi sınıfıyle bütünleşmesine engeldi.

Bu ayrım özellikle kullanılan dilde, günlük konuşmada ortaya çıkıyor. Bu da Bilenlerle «bilimciler» halk insanı arasında bir duvar, bir perde oluşturuyor. Bu bizi şuraya götürüyor. Modern bilimin ve sanatın gelişmesi kültürel olarak ta baştan halk kültüründen ayrıldı, ona yabancılaştırıldı. Kapitalizm teori ile pratik,el işi ile kafa işi ve halk kültürü ile «bilimci uzman» arasına bir uçurum yerleştirdi.

Geçtiğimiz son 20-30 yılda daha da öteye gidildi. Artan ölçülerde daha fazla teknik ve bilimsel yetişkinliği olan insana duyulan ihtiyaç mesleki uzmanlaşmaya yeni ve dar çerçeveli bir sürü alana yöneltti. Bu uzmanlaşmalar uzmanlara günlük yaşamlarında bile hiçbir anlam taşımıyor. Geleneksel burjuva bilimsel kültürü yeni tip teknik bilimsel bir alt kültürle takviye edildi. Bu alt kültürlerin hiçbiri başlı başına, ötekilerden bağımsız olarak bir anlam taşımaz. Bunların sadece büyük sanayi kuruluşları içinde bir anlamı vardır. Bu uzmanlar, «bilim işçileri» üretim süreci içinde herhangi bir işçi kadar bağımlı ve çaresizdirler. Bunların aldığı kültür sadece halk kültüründen kopuk değildir. Bu kültürü hiçbir başka kültürle bütünleştirme olanağı da yoktur. Bu bilgiler sadece kültürel planda kısır değil aynı zamanda yıkıcıdır da.

Burada bilimin gerçek sınıfsal karekterine gelmiş oluyoruz. Teorik olsun teknik olsun genel veya özel olsun, uzmanlaşmış eğitimin yaydığı bilgi ve verdiği bilimsel formasyon bu bilgilerin sahiplerine günlük hayatlarında hiçbir anlam ifade etmiyor. Bunların hiçbir kullanırlığı da yoktur. Sahip olduğumuz bilgi ve haber yığını (information) eskiye oranla büyük ölçüde arttı. Bugün hepimiz eskiye göre çok daha fazla bilgiye sahibiz. Bununla birlikte edindiğimiz bu bilgi hazinesi bizi ne birey olarak ne de topluluk olarak daha fazla bağımsızlığa, özgürlüğe ve olaylar üzerinde daha çok kontrol sağlamamıza olanak vermiyor. Bu bilginin karşılaştığımız sorunları çözmede bize hiçbir yararı yok.

Aksine edindiğimiz bir sürü bilgi bireysel yaşamımızdan tutunda toplu yaşantımızda da bir yarar sağlamıyor. Ne zaman oturduğumuz semtin, bölgenin, kentin daha da ötede ailemizin sorunlarını çözümlemeye kalksak edindiğimiz bilginin hiçbir işe yaramadığını görüyoruz.

Bilginin yaygınlaşması toplumun ve kişinin bağımsızlığını ve özgürlüğünü azaltıcı yönde sonuçlar doğurdu. İçinde yaşadığımız hasta (şizofrenik) toplumda, ne kadar fazla şey öğrenirsek o oranda güç süzleşiyor ve kendimize ve bizi çevreleyen dünyaya yabancılaşıyoruz. Bize verilen bilgi o kadar parçalanmış durum da ki sosyal dünyayı etkileyecek yerde bizi içine sokulduğumuz baskı ortamına iyice itiyor. Toplum bizi verdiği eğitim aracılığıyle kontrol altında tutuyor. Bizim tersini yapmamızı, toplumsal yaşamı istediğimiz biçimde ve yönde şekillendirmemizi ve kendi kontrolümüz altına almamızı engelliyor.

3. Bu bizi modern bilimin sınıfsal niteliğinin üçüncü özelliğine götürür. İdeoloji çözmeye yöneldiği sorunların temelini oluşturuyor. Bilim toplumda sadece kapitalist egemenlik için bir işlev üstleniyor. Bilimin işlerliği sorunları ortaya atışında da kendini gösteriyor ve sistemin çözmesine olanak olmayan sorunları ortaya atmaktan kaçınıyor. Bu söylediğimiz özellikle sosyal bilimde ve tıpta daha da geçerli. Tıp hastalıkları tedavi etmek yahut tatminsizlikleri asgariye indirmek için büyük çaba harcıyor .Buna karşılık hastalıkları ve tatminsizlikleri önleyici, sorunu kaynağında çözmeye yönelik hiçbir girişimde bulunmuyor. Aslında yapılması gereken bizatihi bu uzmanlardan kurtulma, halkın toplumsal hastalığı kaynağında çözmesi amacına yönelik olmalıdır. Bu da toplumda bireylere sorunların, hastalıkların, insanların gerçek ge-

PÜTÜRGE

H. Nedim Şahhüseyinoğlu

«Kaza kaza olmuş Pütürge kazası,
Davar otarmaktan gelir Belediye azası,
Barlardan, sazlardan çıkmaz ilgenel meclis azası,
Vurguncudur, soyguncudur bu ilçenin ağası,
Ağayım derken kapısında bulunur üç-dört eşek sıpası,
Akşama kadar yediği maş çorbası,
Geçinir onların sayesinde köyün softası,
Hastanede doktorsuz yatar hastası,
Kışın dört günde zorla gelir postası,
İşte burasıdır Pütürge kazası»

Halk ozanı Adil Alim, ilçesini böyle tanımlıyor. İstanbul da da «Ey Pütürgenin kürdü..» diye hamalları çağırır. Politikacılar, «Bak nefesini Pütürgede alırsın..» diye memurları korkuturlar.

Doktoru-öğretmeni-Kaymakamı-Hâkimi buraya gitmemek için çeşitli yollarla rapor alırlar, torpil kullanırlar, istifa ederler.

Niçin, neden Pütürge böyle tanımlanıyor? Çalışılmak istenilmiyor? Acaba burada insanlar yaşamıyorlar mı? Devlete karşı yurttaşlık sorumluluklarını yerine getiremiyorlar mı? Neler verilmiş, neler isteniliyor?

Sorunları karanlıkta kalmış. Sadece sözlüklerdeki kötüleyici sözcükler bu ilçeye layık görülerek söylenilmiştir.

Gerçekten Pütürge halkı böylemidir? Yoksa ilçenin coğrafi özelliği nedeniyle ihmal edilerek, ilçenin sorunlarına yüzeysel bakıldığındanmıdır?

Evvet Pütürge, Malatya'nın 100 Km. Doğusunda 50 bin nüfuzlu bir ilçedir. Dağlık bir bölge olup toprağı kaygandır. Bu nedenlede sık, sık kaymalar görülür. Köyleri yamaçlara mezralar halinde yerleşmiştir. İlçenin % 70 ormanlıktır. Ama davar besliyemezler, odun kesemezler, haşhaş ekemezler.

Genellikle köylerle-ilçe bağlantısı patika yollardır. Hayvanla ulaşım sağlanır. Yılın 6-7 ayında köylülerin ilçeyle ilişkisi kesiktir. Yolsuzluk nedeniyle meyvaları, sebzeleri, tahılları değerlendirilemez.

Kuşlarında yararlanmadığı akarsuları özgürce etrafı tahrip ederek akar gider uzaklara.

İlçenin 50 bin nüfusun ancak % 15 okur-yazardır. Hele kadınların % 95 okur-yazar değildir. Erkeklerin % 60-70 gurbetlere giderler. (İstanbul - Adana - İzmir) yıllarca çalışırlar. Köyler dağınık olduğundan eğitimden yoksundurlar. Okulu olanlarında içinde oturulamıyacak kadar bakımsız ve haraptır. Ders araçları, gereçleri yoktur. Bir çok okullarda öğrenciler hasırlar veya odun kütükleri üzerinde oturmaktadırlar.

Yüksek öğrenime devam eden çok azdır. Her köyde bir cami vardır. Ancak halkı bağnaz, tutucu değildir. Söylentilere göre cami imamları dini görevleri yerine politik görev yapmakta imişler.

Sağlık işleri yürekler acısıdır. Güya ilçe sosyalizasyon bölgesine girmektedir. İlçede bir hastahane, bazı bölgelerde sağlık ocakları yapılmıştır. Nevarki bir çoğunda ebe dahi yoktur. Diğerlerin ise hiçbirinde doktor yoktur. Yani sağlık ocakların tümü doktorsuzdur.

Yol yokluğu nedeniyle hastalar gelecekleriyle başbaşa kalmaktadırlar. Varlıklı olanlarda hastayı saatlerce hayvan sırtında ilçeye getirmekteler. İlçede de çoğunlukla doktor bulunamadığından böylece hasta ayrı bir işkence yöntemiyle gerisi geri köyüne dönmektedir. Hele kadınların doğumu Orta Asyadaki gelişlerinin yöntemi neyse halen onunla doğum yapılmaktadır.

Sağlık ocaklarına verilen ilâçlar, doktorsuzluk nedeniyle kullanılmamakta, kullanma süresi dolduğunda da yüzbinlerce lira değerindeki ilâçlar toprağa gömülmektedir.

En güzel tanımı ozan yapmıştır :

«Mazallah ağırmasın fukaranın başı, dişi,
Hemen kesiyorlar on liralık fişi,
Bir hastahane yaptılar, milyonları gömdüler,
Oniki yıldır kirasız olarak farelere verdiler.

Bir Pütürgeliyi konuşturmıya görsün. Neler, neler dert yanarlar. Burada herşeyin rüşvetle yapıldığını anlatırlarda anlatırlar. Sanki bağışık kazanmış. Bunların dedikodu olduğunu, böyle şeylerin olamıyacağını kabul ettirmek çok zor ve olanaksızdır. Onlarca memur denince hemen rüşvet akla geliyor.

---

reksinmeleri yönünde düzenleme ve örgütleme olanaklarının kazandırılmasıyla gerçekleşebilir. Böylece sosyal yaşamın zenginliğine ve çeşitliliğine varılır. İnsanlar kendilerine yararlı olanı üretir, kendi uygun gördükleri pratik çözümleri getirirler.

Batı bilimi, şimdiki durumuyla bu amaçların hiçbirini gerçekleştirmeye hazır değildir Hiçbir alanda bize kendi öz yönetimimizi, kendi öz örgütlenmemizi sağlayacak yönde, kişinin ve insan gruplarının bağımsızlığı ve özgürlüğü yolunda hiçbir şey teklif etmiyor. Bu bilim bir uzmanlar (spesailstler) bilimidir ve bir meslek grubunun tekelindedir ve halka yabancıdır. Bunda şaşılacak bir yan da yok. Bilim ta baştan makinaların keşfine yöneldi, bu makinanalarki işçiyi özgürleştirecek yerde onu ezmekte, baskı altında tutmaktadır.

Devam edecek

Rüşvetle ilgili neler anlatmıyorlarki. Öylesine kabarık rakamlar veriyorlarki insanın aklı duruyor. Bunun nasıl alındığını ve nasıl verildiğini sorunca «Efendim ilçede memurlarla ilgi kuran belirli simsarlar var. Onlarında köylerde adamları vardır. en ufak bir olayda dahi bunlar haberdar edilirler. Şikayetler başlanır. Şikayet edenle-edilen çağırılır, pazarlıklar başlar. Olaya göre 50 liradan 50 bin liraya kadar yükselir pazarlıklar...»

Haklı olarak bu anlatılanlara karşı çıkılır ve inanılmak istenilmez. Ama yalnız kalırsınız. Ve örneklerle söylediklerini kanıtlamaya çalışırlar. Başkasıda onaylar sözleriyle. Ve ekliyerek «Bu isteklere uymayan, yasaları tarafsız uygulamaya çalışan memur burada yaşatılmaz. Ya dövülür, ya evi taşlanır, yahut şikayet ettirilir... «Bu hususta somut örnekler verirler.

Örneğin : «1969 Milletvekili seçimlerinde bağımsız milletvekili adayımız için İlçenin 14 bin oyun tümü bu adaya geldi. Köyde olanların, olmıyanların tümü oyları kullanıldı. Yanlış gelen sandıklar düzeltilmek üzere geri gönderildi. Tabi kazandı...

«Yine 1973 genel seçimlerde aynı milletvekili A. P. listesinde ikinci sıradaydı. 14 bine yakın tercih oy kullanıldı. Ve birinci sıraya düştü kazandı. Oysaki halkın % 80 okur-yazarsız ve hatta türkçe bilmiyorlar. Peki bu tercih oylar nasıl çıktı? Kim kullandı? Bunu kaymakamı, hakimi, valisi biliyorlar. Biliyorlar ama bu milletvekilimiz Ahmet Karaaslan ağadır. Neden soran olmadı.»

Elbetki tüm memurları bu kapsama almak doğru değildir. Ama Pütürgelilere kabul ettirmekte oldukça zordur.

Gerçekten Pütürge, memurların sürgün yeri olarak seçilmiştir. Ve böyle bir ortam yaratılmıştır. Çeşitli nedenlerle ve kısa süreli memur gönderilmiş alınmış. Memurlarda politik, sosyal baskı ve Pütürge hakkındaki önyargıları nedeniyle «Aman bir an önce kazasız, belasız buradan kurtulayım...» yargılarıyla pasif kalmışlar, böylesi söylentilerin çıkışına yol açmışlardır. Belki de bu söylentilerle hiç ilgileri yoktur, sadece simsarların çıkardıklarıdır.

Hangi nedenle olursa olsun, davranışları olumlu sonuç bırakmamış, halkı yasalara, devlet memuruna karşı güvensizliğe, dedikodulara itmiştir. Güvensizliğin ve dedikoduların olduğu yerde hertürlü hizmet aksar.

Sözü Ozana bırakalım :

«Gelin görün,
Jandarmanın dipçiğinde ezilenleri,
Gelin görün,
Doktorsuzluktan hastahane kapısında ölenleri,
Gelin görün,
Halkın kontenjan ununu satıp, yüzbinleri vuranları.
Gelin görün,
Kendi çıkarlarına he demeyip sokak ortasında dövülenleri.»

Doğanın baskısı, devletin baskısı yanı sıra yerel baskılarından da söz edilmektedir. Anlatılanlara göre, cumhuriyetin ilk yıllarında ilçenin ağaları birleşerek ilçenin yönetimini işgal etmişler. Memurları tutuklamışlar. Ağanın politik gücüne göre makamları bölüşmüşler. Kimisi kaymakam, kimisi savcı olmuş. Tam 20-25 güne yakın ilçeyi yönetmişler.

Böylesi güçlü olan belirli güçler, kendi çıkarlarını sürdürmek için halkı birbirine düşürmüşler. Bir yanda ağa istemiş vermişler. Bir yanda jandarma istemiş, tahsildar istemiş vermişler. Askerlik demişler koşmuşlar, vergi denilmiş hemen ödenmiş. Vere, vere malları kalmamış, canları dayanmamış. Kışkırtmalarla adam öldürtmeler artınca da kin, intikam, sevgi ve saygının yerine geçmiş.

Bunun sonucudurki Pütürge de kan davasının güç sonuçlara vardırılmıştır. Kan davası nedeniyle ölenlerin istatistiği tutulsa inanın ki ölenlerin % 60 bu yolla ölmüştür. Kan davası artık onur meselesi haline gelmiştir. Ne demektir intikamı almamak. Dul kalan genç ana, kucağındaki bebesinin başını bekler. Onu büyütür, babasının intikamını aldırtır. Eğer bebesi kız ise kocasının intikamını alacak bir damat bulur, ve onunla intikamı aldırtır. Nice evler sönmüş, nice kadınlar genç yaşta dul kalmış, niceleri köyde göç etmek zorunda kalmıştır.

Asırların, çağların ihmaline, baskılarına kurban olan bu ilçenin halkı, dışarıda anıldığı gibi gaddar değildir. Tam tersine insancıl yanı daha ağır basar. Konuk severdirler. Evlerine konuk olmıyasın, nesi varsa yedirmek ister. Güler yüzlüdürler. Hele yabancılara karşı davranışları, saygılarını tanımlamak için cidden sözcük bulunmaz. Arkadaşları için canlarını verirler. Merttirler. İki yüzlülüğü bilmezler. Namusa karşı sonsuz saygılıdırlar. Bir Pütürgelinin yanında herhangi bir kadına söz atmak her erkeğin kârı değildir. O kadını öz kardeşi gibi yıllarca kollarlar.

Hele sözlerine sahipliği daha da başkadır. Biri anlatıyordu : «Kaysılarımı sattım, 3 ay sonra gel paranı al dediydi. Söylediği tarihte gittim. Şimdi param yoktur, sana bono vereyim dedi. Yaho erkek sözünde bulunur. Sonra bono nedir? Bono korkakların işidir. Ben erkeğim, paramı yiyecek erkek göremiyorum. Bono-mono almam. Ne zaman vereceksen tarihini söyle...» Evvet bonoyu korkaklık sayıyor, mertsizlik sayıyor.

Böylesine mert ve insancıl olan bu insanlar, çeşitli çıkar nedeniyle baskı altına alınmışlar, ezdirilmişler birbirine karşı düşman yapmışlar.

Bütün bunların temel nedeni ekonomiktir. Bozuk yönetimin sonucudur. Ormanlık bölgede yaşıyacaksın. Hayvan beslemiyeceksin, odun edemiyeceksin, tarlanda haşhaş ekemiyeceksin. Boşa giden suları yararlı duruma getirmiyeceksin. Yollarını yaptırtmıyacaksın. Hastahane yapacaksın doktor vermiyeceksin. Okulu araçsız, gereçsiz ve sırasız açacaksın. İlçeyi devlet memurlarının sürgün yeri olarak seçeceksin, vergi alacaksın, askere götüreceksin. Hertürlü sosyal hizmetlerden yoksun bırakacaksın. Ondan sonra «VAHŞİ BİR YER...» diye damgayı vuracaksın.

Arkasında politik nutuk ve yatırımlarla avutmaya çalışacaksın.

Olur mu?

BASIN BÜLTENİ

Emperyalizmle bütünleşen egemen sınıfların ittifakı sonucu oluşturulan «Miliyetçi Cephe», faşizan baskılarını, sürgün, açığa alma, işten el çektirme, kurşunlama hatta öldürme işlemlerini ilerici ve devrimci öğretmenler üzerinde yoğunlaştırmıştır. Listelerin hazırlandığı, binlerce öğretmenin sürgün edileceği söylentileri yayımakta, şubelerimiz defterlerine el konmaktadır.

Sonuçları emperyalizme ve yerli egemen güçlere yarayacak, sözde bazı sorunlarla kamu oyu sürekli olarak meşgul edilmekte, kitleler bilinçli olarak yanıltılmakta, gerçek sorunlar gözlerden uzak tutulmaya çalışılmaktadır.

Böyle bir dönemde örgütlenme özgürlüğümüze yönelen ve öğretmenlerin üzerinde uygulanan, gün geçtikçe dozu artırılarak sürdürülmeye çalışılan faşizan baskıların temelinde yatan gerçeklerden bazıları şunlardır:

AMBARGONUN KALDIRILMASI ASLINDA EMPERYALİZM VE EGEMEN SINIFLARIN ÇIKARLARI İLE ÇELİŞMEZ

Aylardan beri «kalkıyor, kalkacak, Ford şöyle dedi, Kissinger böyle söyledi, kalkmadı, üstlere el kondu» diye kamuoyunu meşgul etmede bir araç olarak kullanılmaya çalışılan ambargo meselesi, emperyalizmin ve egemen güçlerin üzerinde durduğu ciddi bir sorun değildir.

Aslında emperyalizmin ve egemen güçlerin ambargonun kalkmasından kaybı değil, ka zancı vardır. Çünkü, ambargo konusu bahane edilerek uluslararası tekellerin denetiminde gelişecek olan «Savaş Sanayiini» kurma çabaları giderek yoğunlaşmaktadır. Uluslararası tekellerin denetiminde kurulacak olan «Savaş Sanayi» emperyalizmin genel felsefesine ters düşmemektedir. Özellikle 1950 - 1960 döneminden sonra bazı sanayi kolları geri bırakılan ülkelere kaydırılmıştır. Silah Sanayiinin de bu sürecin sonucunda ve aynı yöntemlerle geri bıraktırılmış ülkelere kaydırılması aslında yüksek düzeyde olan sömürünün daha da yoğunlaştırılmasını sağlamak içindir.

Bu durum, emperyalist - kapitalist sömürü yöntemlerinin tarihsel gelişimi içinde ve emperyalizmin çıkarları doğrultusunda biçim değiştirmesinden başka bir şey değildir. Bu nedenle «Ulusal Savaş Sanayi» adı altında tamamen emperyalizme bağımlı bir sanayiinin kurulması hem emperyalizmin hem de egemen güçlerin çıkarlarına sözüm ona «yardım» mekanizmasından daha uygun gelmektedir.

BÖYLE BİR SANAYİ EMPERYALİZME VE EGEMEN GÜÇLERE ÇOK YARAR SAĞLAYACAKTIR.

Emperyalizme bağımlı «Ulusal Savaş Sanayi» adı altında bir sanayinin kurulması girişimleri ile halkın şöven duyguları istismar edilecek emekçi sınıf ve tabakaların sırtından elde edilecek fonlarla bir yandan egemen güçler daha fazla güçlendirilirken, diğer yandan yıllardan beri yüzlerce can verilerek sürdürülen anti - emperyalist mücadele hedefinden saptırılmaya çalışılacaktır. Devlete, emperyalizmin ve yerli egemen güçlerin saptayacağı fiyatla satılacak silahlarla emperyalizmin ve egemen güçlerin halkın sırtından milyarlar kazanması garantiye alınacak, bu sömürü «ulusallık» adı altında gözlerden saklanmaya çalışılacaktır.

Montaja dayalı ve en önemli parçalarını yine emperyalist ülkelerden getirilerek kurulacak bir «Silah Sanayi» ülkemizin savunması açısından eskisinden daha olumlu bir durum yaratmayacaktır. Haklı bir savaş anında emperyalizm montaja dayalı bu «Savaş Sanayini» kolaylıkla işlemez hale getirebilecektir. Daha da ötede bağımlı bir teknolojik nitelik kazanacağı için eskisinden daha kötü bir durum ortaya çıkacaktır. Böylece, ülkemiz silah yönünden bir - iki tekelin denetimine girmiş olacaktır. Ayrıca, Orta Doğu ülkelerinin gerici yönetimleri bu kanalla silahlandırılacak, Orta Doğu Halkları ile halkımızın arası açılacak ve bu kanalla Orta Doğu Halklarının bağımsızlık ve demokrasi mücadeleleri kanla boğdurulma yoluna gidilecektir. Bu durum, çökmekte olan emperyalizmin bir süre daha ayakta durmasını sağlayacaktır.

Devrimcilere düşen görev, dünya emperyalist - kapitalist sistemi ayakta tutma-

ya ve ezilen halkların bağımsızlık ve demokrasi mücadalesini kanla boğdurmaya yönelik silah yarışına karşı çıkmak, emperyalizmin bu oyununa gelmemek olmalıdır. Temelinde dünya haklarını birbirine kırdırarak sömürü düzenini sürdürmek olan emperyalizmin oyunları iyi değerlendirmek ve kitleleri bu doğrultuda uyarmak her yurtseverin ve her devrimcinin görevidir. İnsan emeği, halkların kırdırılması yönünde değil, fakat özgür, daha mutlu bir dünyanın kurulması için kullanılmalıdır. İşte ilerici ve devrimci öğretmenlerimizin ekonomik ve demokratik mücadele örgütü olan TÖB — DER'in benimsediği görüş budur.

AKILLARINCA HALKIMIZI KANDIRACAKLARINI SANIYORLAR.

Yıllardan beri halkımızı vaadlerle, kalkınma masalları ile ve boş laflarla oyalamaya çalıştılar. «Memur ve müreffeh Türkiye yaratıyoruz, Türkiye'ye bir Türkiye daha kattık» diye halktan oy alıp halkı iliklerine dek sömürenler, ambargo meselesi ile «Bağımsız Politika» izler gibi görünerek halkımızı yeni bir tuzağa, yeni ve sinsice bir sömürü ağına itmek istiyorlar. ABD emperyalizmine kafa tutar gibi görünüp, emperyalizmle daha da çok bütünleşmenin yön ve yöntemlerini saptıyorlar. «Uusal Savaş Sanayii» aldatmacası ile ülkemizi ekonomik, politik ve askeri bakımdan şimdikinden daha çok dışa bağımlı duruma düşürmek istiyorlar.

EMPERYALİZMİ VE EGEMEN GÜÇLERİ TEDİRGİN EDEN HALKIMIZIN UYANMASI VE ÖRGÜTLÜ MÜCADELEYE İLGİ DUYMASIDIR.

Bugüne dek uygulanan emperyalizmin dümen suyunda politikanın ve bunun sonuçlarının bilincine varan emekçi sınıf ve tabakaların uyanışından kuşku duyanların, öğretmen kitlesi üzerindeki baskıları yoğunlaştırması, öğretmenlerin toplum içindeki özel yeri ve işleviyle ilgilidir. Ülke halkının en uyanık ve en bilinçli kesimini oluşturan öğretmenlere yapılan faşizan baskılar öğretmen kitlesinin egemen sınıfların sergilediği sinsi oyunları açığa çıkarmasından korkulduğu içindir.

Emekçi sınıf ve tabakaların bilinçlenip örgütlü bir mücadelenin içerisine girmelerinde öğretmenlerin geçmiş tarihimizde önemli katkıları olan öğretmenin bu uyarıcı ve örgütleyici görevinden emperyalizmle bütünleşen egemen sınıflar kaygı duymaktadır. İşte, ilerici ve devrimci öğretmanlerimize yapılan baskıların temelinde yatan gerçek nedenlerden en önemlisi budur.

EMPERYALİZMİN VE FAŞİZMİN BASKILARINA KARŞI SÜREKLİ GÜÇBİRLİĞİ İÇİN MÜCADELE ETMEK İLERİCİ—DEMOKRATİK VE DEVRİMCİ ÖRGÜTLERİN BAŞTA GELEN GÖREVİDİR.

Emperyalist - Kapitalist ve faşist baskılar altında ezilen emekçi sınıf ve tabakaları temsil ettiğini iddia edan tüm örgütlerin, tutarlı bir çizgi üzerinde sürekli güçbirliği yaparak faşizan baskılara karşı koyması, bu örgütlerin en güncel ve acil görevi olmuştur. Böyle bir güçbirliğinden sözde nedenler ileri sürerak kaçmak, buna yanaşmamak ve halkımıza yapılacak kötülüklerin en büyüğüdür.

ÜLKEMİZİ DE - HALKIMIZI DA VE TÜM EMEĞİ İLE GEÇİNENLERE DE EMPERYALİZMİN VE FAŞİZMİN ZULÜM VE SÖMÜRÜSÜNDEN KURTARACAK GÜÇ - HALKIN GÜCÜ HALKIN ÖRGÜTLÜ MÜCADELESİDİR.

Şu gerçek iyice bilinmeli ve kitlelere anlatılmalıdır:

Yıllardan beri «Kalkınıyoruz, kalkındık,» diye nutuk atarak halkımızı oyaladılar. Günümüzde ise, emekçi sınıf ve tabakaların devrimci bilince giderek daha fazla sahip çıkması sonucu devrimci görünmeye çalışarak halkı oyalamak istiyorlar. Pratikte ise yaptıkları bunun tam tersidir. İlerici ve devrimcilerin bıkmadan ve usanmadan anlayıp anlatacağı en önemli konulardan biri da şudur :

Halkımız, kayıtsız şartsız kendi gücü ile, kendi öz örgütü ile hem kendini hem de tüm emeği ile geçinenleri gerçek mutluluğa, gerçekten insanca yaşama koşullarına ulaştıracaktır. Kendi örgütlü gücü ile emperyalizmin ve faşizmin baskı, tahakküm ve sömürüsünden ülkemizi ve tüm emeği ile geçinenleri kurtaracaktır. Yoksa, 2,5 dakikada «Milliyetçi Cephe»yi oluşturanlarla ittifak kurup maaşlarını artıran ve bir çırpıda ceplerine binlerce lirayı indirenler değil. Ezilmişlikten, baskıdan ve sömürüden bahsederek seçilip, sonra kendi çıkarları için ittifak kurarak ceplerini dolduran zihniyet değil. Sermayenin akıllı koruyucularının kuyruğuna halkı takmaya çalışan, onları bir umut bir kurtarıcı olarak göstermek isteyen zihniyet değil.

HİÇBİR BASKI VE ZULÜM BİZİ YILDIRAMAZ MÜCADELEMİZDEN ALIKOYAMAZ.

Milliyetçi Cephe kurulduğundan bu yana TÖB — DER'li öğretmenlerimiz üzerinde 44 sürgün, 8 görevden uzaklaştırma, 4 göreve son verme, işlemleri uygulanmıştır. Ayrıca 14 öğretmenin evine saldırı yapılmış, 18 öğretmen dövülmüş, 8 öğretmen gözaltına alınmış, 7 öğretmen tutuklanmış ve 2 öğretmen öldürülmüştür.

Bu işlemler ve uygulamalar karşısında sineceğimizi, susacağımızı, ve mücadeleden vaz geçeceğimizi sananlar yanılmaktadırlar. Tüm baskı, zulüm ve her türlü zorbalığa karşı tüm gücümüzle karşı koyacağız. Gerçekleri, emperyalizmin ve egemen güçlerin sinsi ve ince oyunlarını tüm gücümüzle kitleler önünde sergileyeceğiz. Halkımızın bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinde üzerimize düşen görevi mutlaka yerine getireceğiz. Bu tavrımızdan ötürü yapılan saldırı, zulüm, sürgün açığa alma ve işten el çektirme işlemleri bizi yıldırmayacaktır. Tersine, uygulanan bu faşizan baskılar halkımızla daha da çok kaynaşmamızı sağlayacak mücadele azmimizi ve gücümüzü arttıracaktır. Bu mücadelede işinden olan, canını ve sağlığını kaybeden arkadaşlarımıza ve ailelerine her türlü yardımı yapacağız. Ne pahasına olursa olsun yiğitçe mücadele veren arkadaşlarımızı egemen güçlerin karşısında çaresiz, perişan ve yalnız bırakmayacağız. Bizim için yurtseverliliğin, ilerici ve devrimciliğin gerçek ölçüsü; çok söz etme değil, emperyalizme ve faşizan baskılara karşı verilen mücadeledeki yerimizin boyutları ve bu mücadelede yiğitçe yerini alan arkadaşlarımıza gösteeceğimiz ilgi olacaktır.

Ö Z E L E Ş T İ R İ

Bültenimizin 101. sayısında yayınlanan YARINLAR adlı yazı **«bazı nedenler»** yüzünden, yetkili kurullarımızca yayınlanması sakıncalı görülmüştü. Ancak önceden dizdirilmiş olan bu yazı - teknik görevlimizin de izinli bulunması yüzünden - basımevinde yanlışlıkla dergiye konmuştur.

Gene de suç bizim.

Okuyucularımızın bu yanlışlığı hoşgörüyle karşılayacaklarını umarız.

Belge... Belge... Belge...

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Emniyet Genel Müdürlüğü

13 Haziran 1975

Daire : Güvenlik D.
Şube : Top. 01. (A)
Konu : 06 . 01 . 084/4

TÖB — DER ve ÜLKÜ OCAKLARI HK.
İstanbul Valiliğine

Birden ziyade illerde faaliyette bulunmak ve merkezi Ankara'da olmak üzere kurulan «TÜM ÖĞRETMENLER BİRLEŞME VE DAYANIŞMA DERNEĞİ TÖB — DER» ilgililerince mahalli mülki amirliklerine müracaatla, öğrencilere çeşitli derslerden kurs açmak istediklerinden, böyle bir kurs açamıyacakları Valiliklerce istizan olunmaktadır.

Mezkûr dernek tüzüğünde böyle bir faaliyette bulunacağı, hakkında kayıt bulunmadığından, kurs açmasına kanunen imkân bulunmamaktadır.

Bilgilerini rica ederim.

DAĞITIM :
Gereği: Valiliklere

Hayrettin ERSÖZ
Müsteşar
İçişleri Bakanı Y.

T. C.
İSTANBUL İLİ
EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ

25. Haziran 1975

Konu: TÖB — DER ve ÜLKÜ OCAKLARI HK:
Şube : 1. Der. Müt.

İSTANBUL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

TÜM ÖĞRETMENLER BİRLEŞME VE DAYANIŞMA DERNEĞİ — TÖB — DER'in kurs açıp açamıyacakları hususunda İçişleri Bakanlığından alınan, 13 Haziran 1975 gün ve Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik D. Top. 01. (A) 06 - 01 - 084/4—100381 sayılı tamim örneği yukarıya çıkarılmıştır:

Bilgi ve gereğini rica ederim:

DAĞITIM

Kaza Kaymakamlıklarına
Milli Eğitim Müdürlüğüne
İl Hukuk İşleri Müdürlüğüne
İl Jandarma Alay Komutanlığına
İstanbul C. Savcılığına

Nihat Tözge
Vali Muavini
İstanbul Valisi Y.

SENEM ANANİN CENNETİ

BURHAN BİLİCİ

Kent koyu karanlıktan aydınlığa dönüşürken uyandı. Çengelli iğne ile tutturulmuş kirli yorganı attı üzerinden. Bir solukta ayağa kalktı. Kirli yorganın altında tortop olmuş anasına baktı. Büzülmüştü. Günün ilk ışıkları vuruyordu solgun yüzüne... Bir garip görünümü vardı. Çocuksu ve uyandırmaya kıyamıyacağı kadar yorgun... Sonra bu otel odalarının oldum olası sessizliği ve kentin kargaşasından uzaklığı düştü bilincine... Tabakasını çıkardı. Sardı bir kaçak. Yaktı. İki kez derinden soluk-ladı. Dumanın pencereden süzülen ışıkta erimesine takıldı gözleri...

Bir süre sonra Senem Ana kıpırdadı... Kuru bir öksürüğün ciğerlerinden çıkardığı hırıltıyla gözleri aralandı. Ayak ucunda oturan oğluna baktı. Gülmek istedi belli belirsiz. Gülemedi. Eliyle giysilerin altında kaybolan vücudunun ağrıyan yerini aradı. Bastırdı elini ve bir süre kıvrandı acıdan.

İbraham sonunu çekti cigaranın. İzmariti ayaklarıyle çiğnerken, «Galg gidek ana» dedi. «Geç galırık.»

Dışarıya çıktıklarında bir kamyon dolusu işçi gürültüyle geçiverdi yanlarından...

Senem Ana İbraham'ın kolunda hastaneye geldiğinde poliklinik daha açılmamıştı. Asma bir kilit demir kapıyı iki yakasından bağlamıştı birbirine. Kapının önünde oturup beklemeye koyuldular. Gelenler gittikçe çoğaldı... Hep aynı hüzünle bezenmiş insan yüzleriydi bunlar. Hasta, solgun ve umudu gözbebeklerinde kalmış insan yüzleri... tek tek, öbek öbek yığılıverdiler kapının önüne. Büyüdü... büyüdü... gittikçe büyüdü kalabalık...

Güneş sabahın ısırıcı soğuğunu yavaş yavaş etkisiz kılıyordu. İrili ufaklı insanların gözlerindeki uykusuzluk, telaşa karışırken poliklinik kapısı ardına dek açıldı. Bir gürültüdür koptu. Kurumuş gırtlaklardan son bir gayretle çıkan sesler, bağrışmalar yoğunlaştı. Umudun ve endişenin derman kattığı dizler doğruldu. Dineldi cümle hastalar... Hürya ettiler içeriye... Dışarının güneşi kapı önünde bekleşen simitçi yüzlerinde kalıverdi...

Küçük Muayene odalarının önü sıkıştıkça sıkıştı. Millet can havliyle fırlayıp, önce yazılmak için itişiyordu. Köylü - kentli karışımı bu yoksullar erken muayene olabilmenin kavgasına başladılar... İhtiyar ciğer hastalarının derinden gelen öksürmelerini, bebelerin canlı ağlayışları bastırdı. Keskin bir eter kokusu yayıldı ortalığa. Soluklarını kısmaya çalışan insanların yüzleri buruşuverdi...

Sıra Senem Ana'ya gelmişti. Yalnız aldılar içeriye. İbraham, anlamlı - anlamsız başını salladı. Sonra eline sıkıştırılan iki yüzü doldurulmuş reçeteyle dışarı çıktılar. Hastaneden ağır aksak yürüdüler.

Eczaneye girdiklerinde bir süre beklediler. Anasını boşalan sandalyeye oturtmak istedi İbraham. Senem Ana çekinerek ilişti sandalyeye. İbraham ak önlüklü kalfaya verdi reçeteyi.

«Hele bah, ne dutir gurban» dedi. Kalfa hesapladı bir solukta. «İkiyüz altı lira dedi. İbraham kalfanın yanıtını duyunca sarsıldı. Kızardı tüm bedeni. Ter boşandı üsten aşağı. Bir anasına ,bir kalfaya baktı. Toparladı kendini, «Bu kadar para bizde ne arar gurban.» dedi. Kirli mendili içine sarılmış paralarına attı elini. Saydı kağıt ve bozuklukları. Yarısını bile bulmuyordu. Kırdı boynunu. «Gah gidek ana» dedi. «Durmuş'un Ali'yi arayarak. İskelede buluruk onu. Bulur da temam ederik parayı.» Anasının koluna girip dışarı çıktılar. Yaklaşan akşamın alaca karanlığında yola düştüler. Kentin caddelerinde yitip gittiler.

Kentin caddeleri cıvıl cıvıldı. Işıklarla donanmıştı her yer... İnsan seli gidiyordu caddenin iki yanında ve arabalar akıyordu cadde üzerinde. Bir başka giysili kadınlar, erkekler... Hele bir başka gözlü kaşlı olanları da vardı ya...

Sağ yanlarındaki vitrinlerin gözalıcı ışıklarında yürürlerken bir meydanlığa geldiler. Kuru dudakları hayretle aralanmış Senem Ana duraladı bir an. Karşıda gazinonun ışıkları yanıyordu, türlü çeşitli renklerle. İnsanın içini aydınlatan bir görünüm vardı. İnsana derdini unutturan bir görünüm. «Hay allah» deyiverdi içinden. Bir süre sonra İbraham «ne durdun anam» dedi. «Gidek bulah şu hamal Ali'yi» Senem Ana duymadı İbraham'ı. Gözleri ışıklara takılıvermişti de, kalıvermişti tüm arzuları o ışıklarda. «Hele bah oğul, hele bah. Bah ki cennete gelmişik.»

Kendi küçük dünyasının cennetini görmüştü Senem Ana. Hem de düşünde değil. İşte orada. Elini atsa tutacak, ayağını oynatsa gidebileceği cenneti. Bir hoş oldu yüzü. Bir hoş oldu ya ayaklarının bağı da çözülüverdi birden... Kuru kuru öksürdü... Gözleri irilendi. Küçücük yumruğunu bastırdı göğsüne. Eğilen İbraham'ın dizine yığılırken, bir kamyon dolusu işçi gürültüyle geçiverdi önlerinden...

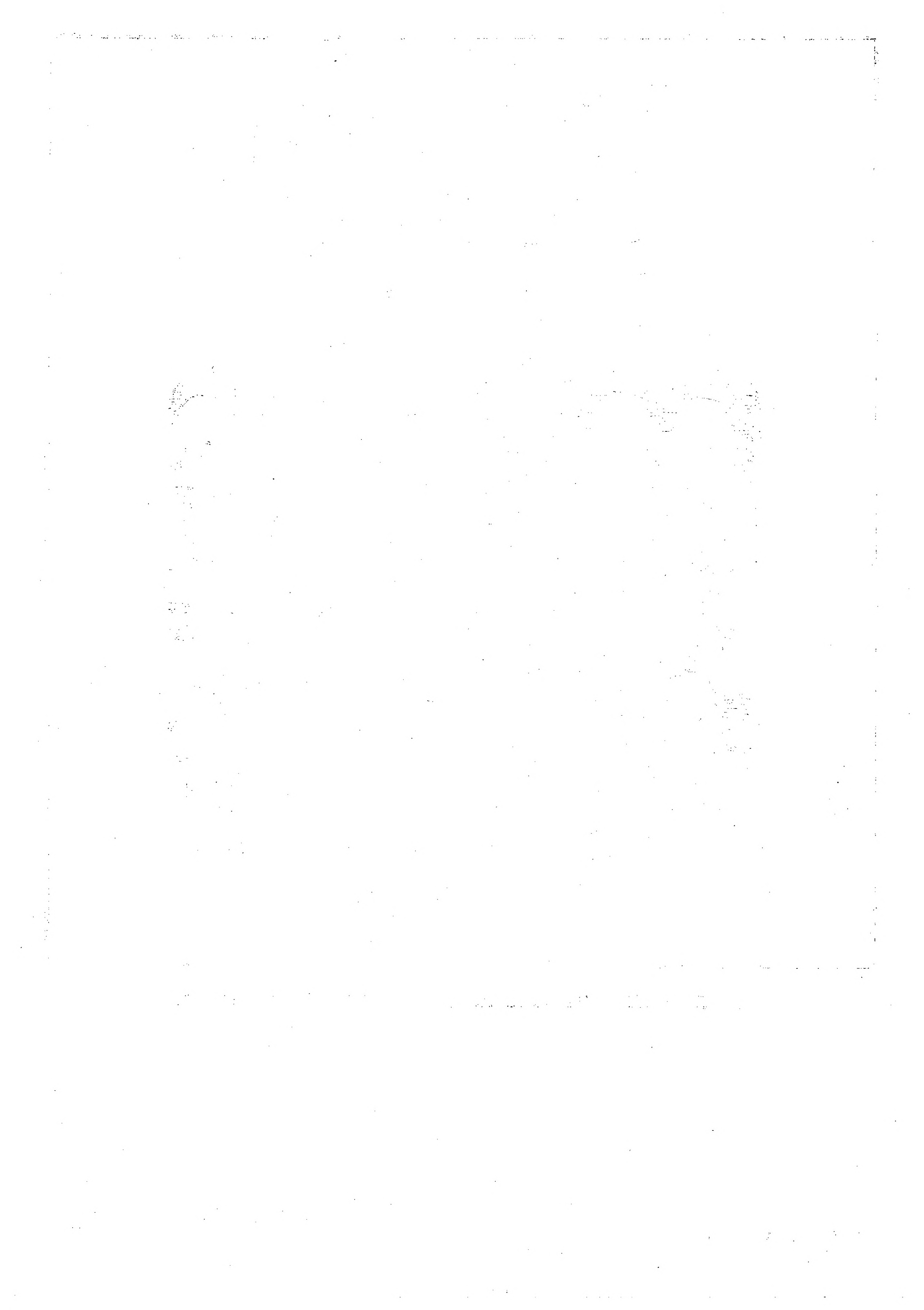
iş ve meslek eğitimi
ismail hakkı tonguç
töb-der yayınlarından ilki olarak çıktı
isteme adr:
GAZİ MUSTAFA KEMAL BULVARI 14/1 ANKARA
lider reklam

Bölge Temsilcilerimiz

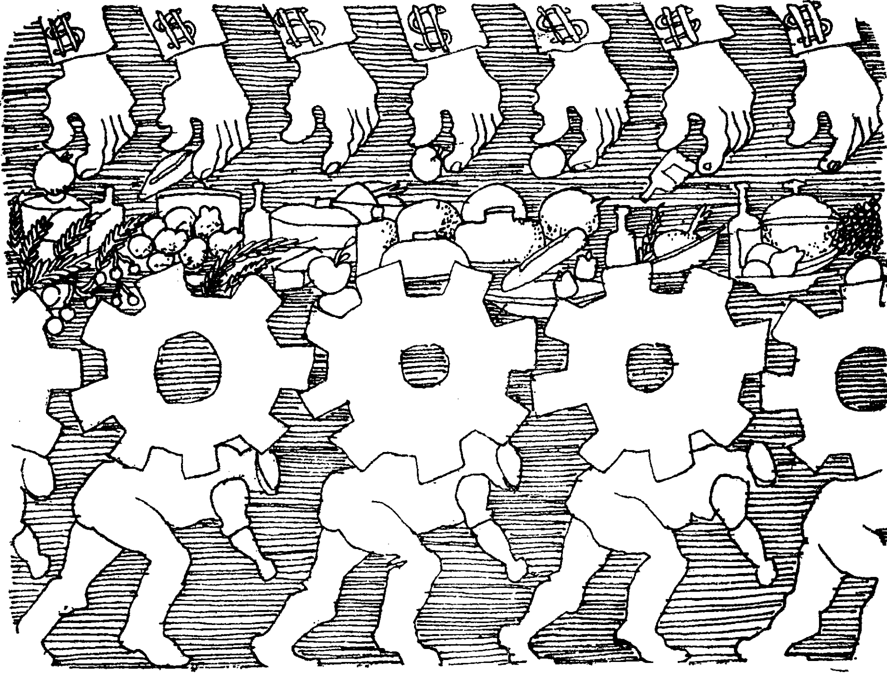
1 —	Emin Aksu	Kırklareli - Tekirdağ
2 —	Doğan Oğuzer	İstanbul
3 —	Hasan Gürkan	Sakarya - Kocaeli
4 —	Ömer Arslan	Bilecik - Bursa
5 —	İsmail Akın	Afyon - Uşak
6 —	Nevzat Deringöl	Eskişehir - Kütahya
7 —	Bedrettin Özdemir	Bitlis - Muş - Siirt
8 —	Hasan Babacan	Aydın - Muğla - Denizli
9 —	Ramazan Çavdar	Hakkari - Van - Ağrı
10 —	Mustafa Demir	Samsun - Ordu
11 —	Hasan Yiğit	Sinop - Kastamosu
12 —	İbrahim Çerçi	Tokat - Amasya
13 —	İhsan Kapısız	Yozgat - Sivas - Erzincan
14 —	Kemal Yalçın	Kırşehir - Nevşehir - Kayseri - Niğde
15 —	Gültekin Gazioğlu	Giresun
16 —	M. Ali Köylü	Konya
17 —	Fevzi Koca	Adana - Hatay
18 —	Kadri Çoban	Trabzon - Rize - Artvin - Gümüşhane
19 —	Mehmet Yokuş	Diyarbakır - Mardin - Urfa
20 —	Nihat Kocamaz	Elazığ - Tunceli - Bingöl - Malatya
21 —	Yalçın Çakır	Isparta - Burdur - Antalya
22 —	Kenan İlhan	İzmir - Manisa
23 —	Zeki Aytaç	Erzurum
24 —	K. Şener Yalçın	Zonguldak - Bolu - Çankırı
25 —	Behram Şamiloğlu	Kars
26 —	Mehmet Çeralan	Çorum
27 —	İsmet Özdemir	Mersin
28 —	İlhami Şen	Balıkesir
29 —	Mehmet Yalman	Adıyaman Maraş - Gaziantep -
30 —	Muzaffer Özer	Edirne - Çanakkale

Yönetmeliğimiz,

Yönetim Kurulu üyelerinin bölge temsilciliği görevini de yürüteceğini, yedeklere ise bölge temsilciliğinde öncelik tanınacağı öngörmektedir. Bir temsilci birden fazla ildeki çalışmaları yeterince izleyememektedir. Coğrafi durumlar dikkate alınarak yeni bölge temsilcileri atanacaktır. Bu atanmada o ildeki tüm şubelere sorulacak ve onların önerileri doğrultusunda temsilci atanacaktır.

türkiyede beslenme sorunu

TÖB-DER yayınları 4
araştırma bürosu

FİATI : 6 LİRA. ÜYELERİMİZE YÜZDE ELLİ İNDİRİMLİDİR.